

6 PRIMÀRIA

Més recursos

Llengua catalana

• Vocabularis temàtics	3
• Comprensió lectora	19
• Anàlisi gramatical	63
• Treballs en grup	79
• Treballem amb el diccionari	85
• Obres teatrals	97
• Guies de lectura	125
• Ortografia	145
• Dictats	161

Més recursos de Llengua catalana 6 és una obra col·lectiva concebuda, creada i realitzada al Departament de Primària de Grup Promotor / Santillana, sota la direcció de JOSÉ TOMÁS HENAO I M. ÀNGELS ANDRÉS CASAMIQUELA.

Text: Teresa Guiluz Vidal i Eduard Juanmartí Generès

Dibuix: Xavier Carrasco Muria (Bié)

Composició i muntatge: Fotoletra

Edició: Pere Macià Arqué

Fotografies: C. Díez Polanco; J. Jaime/SERIDEC PHOTOIMAGENES CD; Krauel; J. M. Escudero; A.G.E FOTOSTOCK/SGM; J. Soler; Prats i Camps; S. Enríquez; S. Padura; TERRANOVA INTERPRETACIÓN Y GESTION AMBIENTAL; A. G. E. FOTOSTOCK/Fritz Prenzel; COMSTOCK; EFE/J. Carvajal, J. M. Pastor; HIGHRES PRESS STOCK/AbleStock.com; I. Preysler; ISTOCKPHOTO; JOHN FOX IMAGES; MUSEUM ICONOGRAFIA/The Bridgeman Art Library; PHOTODISC; Meade; BIBLIOTECA NACIONAL DE ESPAÑA/Laboratorio Biblioteca Nacional; MATTON-BILD; SERIDEC PHOTOIMAGENES CD; ARXIU SANTILLANA

© 2009 by Grup Promotor / Santillana Educación, SL
Frederic Mompou, 11 (Vila Olímpica)
08005 Barcelona

CP: 171326

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat d'excepció prevista per la llei. Si en necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment, adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org).

Vocabularis temàtics

1. El vestit
2. La música
3. La meteorologia
4. La geografia
5. Els esports
6. L'excursionisme
7. L'arqueologia
8. Els jocs
9. Els llibres
10. Els edificis
11. Les mesures
12. L'ésser humà
13. Els espectacles
14. La pintura
15. Els minerals

Nom _____ Data _____

El vestit

1. Col·loca el nom de cadascuna de les parts que estan assenyalades en aquesta peça de roba.

- trau ▶ _____
- coll ▶ _____
- puny ▶ _____
- botó ▶ _____
- solapa ▶ _____
- màniga ▶ _____

2. Escriu un verb que signifiqui:

- fer ample: _____
- fer curt: _____
- fer estret: _____
- fer net: _____

3. Completa aquestes oracions amb alguna de les paraules del requadre.

vestidor - merceria - tintoreria - emprovador - bugaderia

- No deixen entrar més de tres peces per _____.
- A la mitja part del partit, ens trobem tots al _____.
- Portaré l'estora a la _____ perquè no es pot rentar a casa.
- No té rentadora i un cop a la setmana se'n va a la _____.
- Passaré per la _____ a comprar una cremallera.

4. Tria quina d'aquestes expressions podria substituir la part subratllada d'aquesta oració.

El venedor li va prendre el pèl

- a) Deixar sense camisa.
- b) No tocar la camisa a la pell.
- c) Aixecar la camisa.

5. Escriu el nom d'aquests oficis.

- Persona que projecta un vestit tenint en compte la utilitat i l'estètica: _____
- Persona que fa i ven vestits d'home: _____
- Persona que fa vestits, barrets i altres peces de vestir: _____
- Persona que presenta davant del públic vestits i complements: _____

Nom _____ Data _____

La música

1. Com es diu el músic que toca cadascun d'aquests instruments?

- guitarra: _____
- orgue: _____
- gaita: _____
- bateria: _____
- timbaler: _____
- violí: _____

2. Classifica aquests instruments segons que siguin de vent, de corda o de percussió.

trompeta - pandereta - fagot - tenora - bombo - mandolina - viola - timbal - contrabaix

Vent	Corda	Percussió

3. Busca al diccionari el significat d'aquestes paraules i escriu una oració amb cadascuna.

- faristol: _____
- batuta: _____
- diapasó: _____

4. Relaciona cada frase feta amb el seu significat.

Estar de mala gaita	Desbaratar els plans
Aixafar la guitarra	Estar de mal humor
Ser un orgue de gats	Robar
No estar per orgues	Tothom parla i ningú s'entén
Fer córrer l'arpa	No voler-se embolicar en alguna cosa

Nom _____ Data _____

La meteorologia

1. Escribe dues paraules derivades de cadascuna de les següents:

- pluja:
- boira:
- vent:
- sol:

2. Ordena aquests tipus de vent de menys a més intensos.

venteguera - brisa - vendaval - huracà

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

3. Completa aquestes comparacions amb el nom d'algun fenomen atmosfèric.

- Va guanyar al cursa perquè era ràpid com un _____.
- La notícia el va deixar blanc com la _____.
- El protagonista ens espanta amb aquesta veu forta com un _____.
- És un vestit preciós: té tants colors com l' _____.

4. Relaciona cada frase feta amb el seu significat.

pluviòmetre	mesurar la pressió atmosfèrica
penell	mesurar la temperatura
anemòmetre	mesurar la direcció del vent
termòmetre	mesurar la intensitat del vent
baròmetre	mesurar la quantitat de pluja recollida

5. Explica què vol dir el refrany «Mai no plou a gust de tothom».

Nom _____ Data _____

La geografia

1. Classifica aquests noms segons que siguin individuals o col·lectius.

arxipèlag - massís - cingle - muntanya - illa - serralada - serra - penya-segat

Noms individuals

Noms col·lectius

2. Substitueix la paraula subratllada per una de les del requadre que signifiqui el mateix. Fes els canvis que et calgui.

cascada - gruta - espadat - congost - gorg

- Des del penya-segat hi ha una vista magnífica.

- La piragua passarà per aquella gorja?

- El soroll que feia el salt era eixordador.

- Van trobar restes arqueològiques importants en aquesta cova.

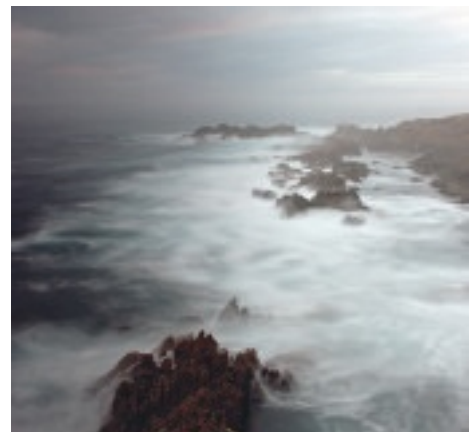
- Després de l'excursió ens vam banyar en un petit estanyol.

3. Encercla l'element intrús de cada sèrie.

- marejol - maregassa - mariner - marassa - marisc
- serralada - serra - serrat - serrà - serradura

4. Escribeu un adjectiu derivat d'aquests noms:

- mar: _____
- desert: _____
- muntanya: _____

Nom _____ Data _____

Els esports

1. Classifica aquests elements segons l'esport en què s'utilitzen.

piolet - tatami - estic - porteria - grampó - quimono - cinturó - cordada - escut

Alpinisme	Hoquei	Judo
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

2. Com es diu la persona que practica...

- el futbol: _____
- la pesca: _____
- el surf: _____
- la boxa: _____
- la caça: _____
- l'escalada: _____
- el tenis: _____
- el piragüisme: _____

3. Relaciona les paraules que tenen un significat semblant.

raqueta	trofeu
contrincant	aficionat
pilota	bola
torneig	competició
seguidor	rival
guardó	pala

4. Busca en aquesta sopa de lletres el nom de cinc oficis relacionats amb els esports.

A	S	T	R	U	M	T	R	M	O
D	S	E	M	E	T	G	U	A	S
F	D	V	O	N	T	R	U	S	I
C	O	V	E	T	V	X	P	S	O
M	R	A	D	R	R	I	S	A	C
F	U	R	S	E	B	M	E	T	I
Q	W	B	F	N	J	U	T	G	E
X	C	I	X	A	S	T	R	I	C
G	E	T	F	D	C	U	G	S	E
P	E	R	I	O	D	I	S	T	A
D	B	E	R	R	I	G	U	A	S

Nom _____ Data _____

L'excursionisme

1. Aparella els termes que siguin sinònims.

torrent	viarany
tartera	barranc
cim	cara
sendera	pedregar
paret	pic

2. Assenyala en aquesta parella d'oracions quina conté l'expressió del requadre en sentit propi i quina en sentit figurat.

Arribar al cim

- a) Ara mateix en Lluís ha arribat al cim de la seva carrera.
 b) Després de moltes hores d'escalada han arribat al cim.

- Explica quin significat té el sentit figurat.

3. Escriu la paraula que correspon a cada definició dels diferents estris que ha de dur tot bon excursionista.

- Pal de fusta per ajudar-se a caminar: _____
- Recipient amb tap de rosca per portar aigua: _____
- Aparell que indica sempre el nord: _____
- Representació gràfica del terreny: _____

4. Per interpretar correctament un plànol hem de conèixer el significat dels símbols que hi apareixen. Digues a què es correspon cadascun d'aquests símbols.

Es molt possible que fent alguna excursió et trobis símbols com els de la foto. Què volen dir, cadascun d'ells?

Nom _____ Data _____

L'arqueologia

1. Les paraules que tens a continuació tenen relació amb els ritus funeraris. Digues quines pertanyen, a més, al camp lèxic de l'arqueologia.

tomba - piràmide - cementiri - taüt - panteó - nínxol - sarcòfag - necròpolis

Pertanyen al camp lèxic de l'arqueologia les paraules següents: _____

2. Busca en aquesta sopa de lletres el nom de vuit restes arqueològiques.

R	E	G	R	A	F	I	D	M
O	A	M	F	O	R	A	E	O
X	M	O	M	I	A	M	S	N
C	O	L	T	K	E	U	T	E
B	D	I	N	A	S	L	R	D
F	O	S	S	I	L	E	A	A
D	F	G	H	U	O	T	L	L
M	A	N	U	S	C	R	I	T

3. Relaciona cadascun dels mots següents amb una de les definicions.

numismàtica - egiptologia - paleontologia - epigrafia

- Ciència i estudi de les antiguitats egípcies: _____
- Estudi del passat zoològic i vegetal a partir dels fòssils: _____
- Ciència que estudia les inscripcions: _____
- Ciència que estudia l'origen i el desenvolupament de les monedes: _____

4. Completa el text amb les paraules del requadre:

avantpassats - arqueòleg - jaciments - passat - històrica - arqueologia

L'_____ és un mètode d'investigació _____ que reconstrueix el _____ a partir de qualsevol mena de restes materials. L'_____ és un historiador que intenta deduir com vivien, què menjaven i com treballaven els nostres _____ mitjançant les restes arqueològiques que troben en els _____.

Nom _____ Data _____

Els jocs

1. Classifica aquests jocs segons que siguin de sobretaula o d'exterior.

parxis - xarranca - cartes - escacs - bitlles - bales - tirolina - dòmino

Jocs de sobretaula

Jocs d'exterior

2. Sovint per triar a qui li toca de parar fem servir una cançó. Escriu-ne una.

3. Escriu el nom d'aquests jocs.

4. Fes parelles segons el joc a què pertany cada paraula.

cavall

doble sis

pica

gobelet

dau

diamant

fitxa

pal

cèrcol

torre

Nom _____ Data _____

Els llibres

1. Escriu el nom de les parts del llibre i de les informacions que conté.

2. Forma tres paraules derivades a partir de *llibre* i escriu-ne el significat. Pots ajudar-te del diccionari si et cal.

1. _____ : _____

2. _____ : _____

3. _____ : _____

3. L'arrel grega *biblio-* significa 'llibre'. Escriu una paraula començada per *biblio-* i que es correspongui a les definicions següents:

- Lloc on hi ha molts llibres ordenats i col·locats perquè la gent els pugui consultar i llegir: _____
- Persona que és molt aficionada als llibres, sobretot als que són valuosos o difícils de trobar: _____
- Llista de llibres o altres publicacions que tracten un tema determinat: _____

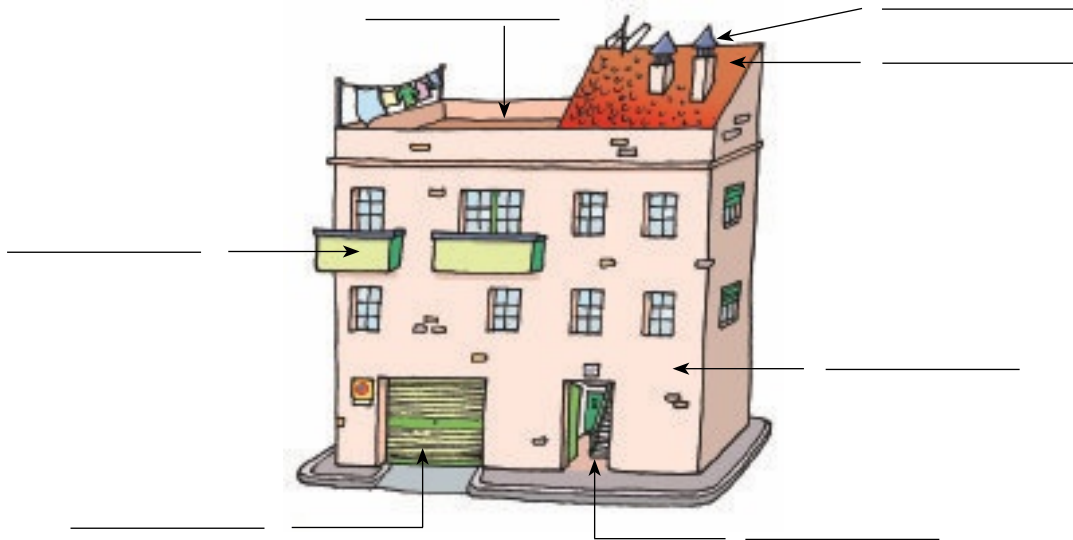
4. Quin d'aquests oficis no intervé en la producció d'un llibre?

- a) Traductor
- b) Maquetista
- c) Autor
- d) Editor
- e) Bibliotecari
- f) Impressor

Nom _____ Data _____

Els edificis

1. Escriu el nom de les diferents parts de la casa.

2. Escriu la paraula que correspon a cada definició.

- Edifici on hi ha els aparells i el personal mèdic necessari per atendre i curar les persones malaltes: _____
- Edifici altíssim que té molts pisos: _____
- Edifici on es poden seguir estudis de nivell superior anomenats carreres: _____
- Edifici on es reuneixen l'alcaldre i els regidors: _____
- Edifici gran i elegant on viuen els reis i altres personatges importants: _____

3. Busca en aquesta sopa de lletres el nom de sis edificis religiosos.

M	E	S	S	O	F	H	L	C
E	R	M	I	T	A	L	T	A
S	O	D	N	B	J	A	S	T
Q	S	I	A	R	I	S	G	E
U	P	A	G	O	D	A	T	D
I	L	R	O	G	T	W	H	R
T	E	S	G	L	E	S	I	A
A	G	C	A	N	A	S	D	L

Nom _____ Data _____

Les mesures

1. Escribe aquestes unitats de mesura abreujades.

- litre: _____
- quilòmetre: _____
- hectàrea: _____
- minut: _____
- gram: _____
- centímetre: _____
- hora: _____
- graus centígrads: _____
- segon: _____
- quilogram: _____

2. Quin o quins aparells fem servir per mesurar...

- ...el temps? _____
- ...la distància? _____
- ...el pes? _____
- ...la temperatura? _____
- ...la capacitat? _____
- ...la força del vent? _____
- ...la direcció del vent? _____
- ...la quantitat d'aigua de pluja recollida? _____

3. Escribe quina hora és seguint el model.

- 15.45: tres quarts de quatre.
- 8.20: _____
- 18.30: _____
- 14.15: _____

4. Ordena aquestes mesures de temps de més petita a més gran.

segle - setmana - any - mes - dia - quinzena - segon - dècada - hora
trimestre - minut - lustre

Nom _____ Data _____

L'èsser humà

1. Classifica cadascun d'aquests noms a l'etapa de la vida que li correspongui.

bebè - dona - vell - noi - adult - nadó - ancià - avi - adolescent - nena - home - jove

Infància	Joventut	Maduresa	Vellesa
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

2. A cada sèrie hi ha una paraula que no és pròpia de l'èsser humà, elimina-la.

- memoritzar - raonar - pondre - jutjar - imaginar
- clatell - coll - braç - pota - orella
- estómac - fetge - cor - quall - pulmó
- civilització - tribu - clan - família - eixam

3. Tots aquests adjectius poden descriure com és una persona. Aparella els que són sinònims.

rinxolat	espavilat
magre	baix
esvelt	robust
petit	obès
cepat	content
gras	prim
viu	arrissat
alegre	alt

4. Escriu una oració amb cadascun d'aquests adjectius que expressen una manera de ser de les persones.

- llepafils: _____
- primmirat: _____
- llaminer: _____

Nom _____ Data _____

Els espectacles

1. Escriu el nom de l'espai que correspon a cada definició i on es pot veure algun tipus d'espectacle.

Local on es fan concerts: _____

Local de forma rodona i cobert amb una vela on es fan espectacles variats: pallasos, acròbates...: _____

Local on es projecten pel·lícules: _____

Local on es representen obres dràmiques, còmiques, musicals...: _____

2. Col·loca cadascuna de les parts del teatre que hi ha en el requadre a l'etiqueta que li correspongui.

platea - escenari - teló - butaca - llotja - prosceni

3. Classifica aquests espectacles a la columna que els pertoqui.

òpera - comèdia - esgrima - marionetes - concert - drama - bàdminton
oratori - tragèdia - guinyol - halterofília - titelles

Infantil	Esportiu	Musical	Teatral
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Nom _____ Data _____

La pintura

1. Escriu el nom d'aquests estris que utilitza un pintor en la seva feina.

2. Fes parelles de sinònims que designin el mateix color.

vermell	violeta
blau	castany
gris	atzur
taronja	marengo
lila	carbassa
marró	roig

3. Completa aquestes oracions amb alguna de les paraules o expressions del requadre.

sala d'exposicions - marina - pinacoteca - eqüestre - natura morta

- Van robar dos quadres de Picasso de la _____ de Sao Paulo.
- Un quadre que representa objectes inanimats s'anomena una _____.
- És l'únic retrat _____ que es conserva d'aquest rei; en cap més va a cavall.
- L'any 2002 va presentar la seva obra en una prestigiosa _____ de París.
- Mira quins tons té el cel i que ben perfilada que està la barca: és una _____ magnífica.

4. Busca en aquesta sopa de lletres el nom de sis tècniques diferents de pintura.

P	A	S	T	E	L	F	D
U	Q	U	E	L	U	G	R
T	U	S	M	L	C	U	B
R	A	G	P	E	V	A	O
I	R	E	E	V	Z	I	K
Z	E	B	R	I	S	X	R
O	L	I	B	R	W	N	Y
W	L	C	A	R	B	O	C
H	A	L	I	N	K	L	P

Nom _____ Data _____

Els minerals

1. Substitueix les paraules subratllades per una de més precisa de les que hi ha al requadre.

còdols - carreus - càlcul - mineral - pedregada

- El granit és una pedra composta de quars, feldspat i mica.

- A les vores dels rius és fàcil trobar-hi pedres arrodonides.

- El metge li va diagnosticar una pedra al ronyó dret.

- Els vinyaters temen la pedra de finals d'estiu.

- La muralla estava feta de pedres tallades ben escairades.

2. Explica el significat d'aquestes frases fetes.

Deixar de pedra: _____

Tirar la pedra i amagar la mà: _____

Tenir el cor de pedra: _____

3. Busca al diccionari o a l'enciclopèdia el color que caracteritza aquestes pedres precioses.

- topazi: _____
- turquesa: _____
- maragda: _____
- robí: _____
- òpal: _____
- diamant: _____
- lapislàtzuli: _____

4. Busca en aquesta sopa de lletres el nom de cinc oficis relacionats d'alguna manera amb el regne mineral.

V	I	K	T	O	S	F	L	G	B
M	O	R	F	E	B	R	E	E	Z
I	L	K	N	G	U	T	J	M	Y
N	E	T	N	V	I	G	O	M	A
E	P	O	J	H	G	U	I	O	Q
R	G	J	F	D	F	T	E	L	A
P	I	C	A	P	E	D	R	E	R
O	X	U	C	F	T	Y	U	G	O

Comprensió lectora

1. L'òpal: una gemma maleïda
2. Jugar a la societat de la informació
3. Nit de dissabte
4. L'evolució
5. El diari de la Fàtima
6. Sant Jordi: història i tradició
7. El cometa Halley
8. La història de Teseu
9. El dragó de Komodo
10. Per què no puc menjar només patates fregides?
11. Aus
12. Jules Verne
13. El waterpolo
14. El Forat de Bulí
15. Burundi: junts tornem a començar
16. Bestiàrium
17. Els ulls de l'aiguamoll
18. La torre Eiffel podria haver estat construïda a Barcelona
19. El reciclatge
20. Després del terratrèmol
21. L'ofici del cuir

Nom _____

Data _____

L'òpal: una gemma maleïda

L'òpal és un mineral bastant comú però amb la particularitat que algunes de les seves varietats són gemmes amb molta tradició i al mateix temps molt preuades.

Curiosament, mentre que en algunes cultures occidentals es considera portador de malastrugança, les orientals creuen que afavoreix la bona sort.

La seva composició (silici i oxigen) el fa molt proper al quars i, de fet, els exemplars massius dels dos minerals no sempre són senzills de diferenciar. Respecte al quars, però, té dues diferències fonamentals: l'estructura, que és molt desordenada, i el fet que conté molècules d'aigua. L'òpal es pot presentar de formes molt diverses. Sempre és massiu (no forma cristalls), però la seva coloració permet diferenciar diverses varietats, des de la més vulgar (resinita) fins a la transparent i incolora (hialita) i a les més acolorides com l'òpal de foc, de tons vermells o ataronjats, i l'òpal noble, amb fantàstics canvis de color: del verd al blau, passant pel vermell, el taronja i el groc, tot en un mateix exemplar. Alguns òpals de coloració i bellesa excepcional entre les varietats noble i de foc són gemmes molt preuades que es tallen facetades (les més transparents) o en caboixó. S'han trobat òpals treballats en cultures antiquíssimes de tot el món, i és una de les poques gemmes conegudes des del temps remot.

Una varietat de poc valor però molt curiosa és el menilit. Aquesta varietat d'òpal forma nòduls arrodonits en l'interior de les roques. Aquests nòduls poden originar formes antropomorfes (formes humanes), zoomorfes (formes animals) i altres formes curioses que recorden aparells o coses (forma de cor, de cafetera, de casa...). Alguns dels menilits més curiosos coneguts s'han trobat en abundància a Caldes de Malavella, en l'anomenat Turó dels Ninots, que va rebre el nom perquè els vilatans, que trobaven el mineral en abundància, en llaurar o obrint camins i marges, anomenaven «ninots» les curioses i diverses formes en què aquest es presentava. A més a més de Caldes de Malavella, també s'esmenta l'òpal a Aiguafreda (riera de l'Avencó) i a Montcada i Reixac (Vallès Occidental); a Darnius (Alt Empordà); Osó i Sils (la Selva), i a Bellmunt del Priorat (Priorat). A Barcelona ciutat s'ha trobat òpal de la varietat hialita a la muntanya de Montjuïc, sobretot als vessants que donen al port (Miramar i Mirador de l'Alcalde). Tot i que l'òpal és una espècie comuna que es troba pràcticament arreu del món, Austràlia és, sens dubte, el país que n'ha proporcionat, i proporciona, els millors exemplars coneguts. Els òpals de gran qualitat són a les províncies que Queensland i Nova Gales del Sud (Austràlia), on es troben els famosos òpals negres, que reben aquest nom no pel seu color, que és molt virolat, sinó per la roca on es troben. L'òpal va originar a la segona meitat del segle XIX i sobretot a partir del 1900, en què els preus van pujar considerablement, l'arribada de tota mena de buscadors i minaires atrets per la cobdícia i les possibilitats d'aventura que aquell nou món els oferia. Isabel Gray, l'any 1900, va instal·lar un hotel i una botiga al llogarret d'Eulo, al bell mig dels camps d'òpals de Queensland. Era l'única dona en aquell immens territori desolat i va arribar a ser la veritable propietària de tota la regió. Coneguda com la Reina d'Eulo, va arribar a posseir la col·lecció d'òpals més bella del món. Un bon dia, i de cop i volta, tant ella com la seva fabulosa col·lecció van desaparèixer sense que des d'aleshores se n'hagi sabut res més.

Cavall Fort, núm. 1077 (adaptació)

1. De què està format l'òpal?

2. Quins tipus d'òpals són els més valuosos?

3. Per què hi ha un indret a Caldes de Malavella que s'anomena el *Turó dels Ninots*?

4. Contesta:

- Per què hi va haver tanta gent que va fer cap a Austràlia vers l'any 1900?

- Per què es va fer famosa Isabel Gray?

- Què li va passar?

5. D'on diries que s'ha extret la lectura que has llegit?

- D'una enciclopèdia.
- D'una revista de divulgació.
- D'un llibre especialitzat.
- D'una novel·la d'aventures.

Nom _____ Data _____

Jugar a la societat de la informació

Els adults acostumen a parlar dels videojocs de forma negativa, fixant-se només en aspectes com la violència. Però de videojocs n'hi ha de moltes menes, i els violents són només una minoria (tan sols el 4% dels 8.522 videojocs publicats el 2007 eren per a més grans de 18 anys). En aquest article ens centrarem en els aspectes positius dels videojocs, uns programes que, si es fan servir de forma racional, ofereixen infinites opcions per divertir i aprendre de forma gairebé inconscient.

La majoria d'experts en la matèria coincideixen que, davant la contemplació de la televisió, que, un cop seleccionat el canal, deixa molt poca iniciativa a l'espectador (per no dir gens), els videojocs representen un repte continu per al jugador, que, a més d'observar i analitzar l'entorn, ha d'assimilar i retenir informació, fer raonaments inductius i deductius, construir i aplicar estratègies de manera organitzada i desenvolupar habilitats per fer front a situacions problemàtiques que es van succeint a la pantalla. El jugador entra així en un entorn que el motiva a superar fases i dificultats. D'altra banda, els videojocs ajuden a treballar la fantasia i afavoreixen la coordinació entre les mans i la vista.

«Els videojocs fan que els jugadors es vegin obligats a prendre decisions i executar accions motores contínuament, aspecte molt valorat pels nens i joves, generalment amb tendència a la hiperactivitat. En aquest sentit, el joc suposa desfogar-se de tensions», explica al seu estudi *Els videojocs* Pere Marquès, doctor del Departament de Pedagogia Aplicada de la Facultat d'Educació de la UAB.

Jugar ha estat sempre una activitat necessària i espontània que permet als nens explorar i conèixer l'entorn. I el joc canvia a mesura que l'individu creix i es modifica el seu entorn, tant físic com social. Per això, en la societat de la informació en què estem immersos, seria com anar contra natura girar l'esquena a les possibilitats cognitives que ofereixen els videojocs.

Només cal entrar als cercadors de jocs dels webs de Nintendo, Playstation i Xbox per veure que alguna cosa ha canviat en el món dels videojocs. Als clàssics jocs d'aventures, acció i lluita s'hi ha afegit una allau de noves tecnologies, que estan centrant les novetats del sector. Esports, matemàtiques, història, cuina, idiomes...

La segona Conferència Europea de Jocs d'Aprenentatge celebrada el mes passat a Barcelona va reunir psicòlegs i professors que van analitzar les possibilitats d'aprenentatge que presenten els videojocs. Una de les principals conclusions a què van arribar és que el terme *videojoc educatiu* ha fracassat. Els experts ja no parlen de videojoc educatiu, sinó de videojocs dins el sistema educatiu. «Un bon joc és un bon joc educatiu», apunta Simon Egenfeldt, director de l'empresa Serious Games.

Per als pares més reticents, és important conèixer que la regulació actual sobre continguts de videojocs assegura que qualsevol consumidor pugui adquirir productes adequats a l'edat i personalitat de la persona que els ha d'utilitzar. Amb tot, el paper dels pares és imprescindible a l'hora de detectar si en algun moment els seus fills passen massa hores davant de l'ordinador o a la consola, i deixen de banda altres obligacions com els deures. Els videojocs són una gran eina sempre que s'utilitzin amb seny.

1. Quina diferència essencial hi ha entre els videojocs i la televisió?

2. Encercla la resposta correcta. Per què hi ha pares que no veuen amb bons ulls els videojocs?

- a) Perquè són molt cars.
- b) Perquè creuen que tots són violents.
- c) Perquè quan ells eren petits no n'hi havia.
- d) Perquè els nens no juguen amb altres nens.

3. Esmenta alguns dels aspectes positius dels videojocs segons els experts.

4. Els fabricants de videojocs han ampliat l'oferta. Quines temàtiques es poden trobar a més d'aventura, acció i lluita?

5. Malgrat tots els avantatges educatius que tenen els videojocs, què han de vigilar els pares?

Nom _____ Data _____

Nit de dissabte

Era dissabte: el dia que els pares sortien a la nit.

–On aneu, avui? –va preguntar l'Anton a la tarda, mentre la seva mare s'estava arrissant els cabells al bany.

–Ah! –va dir la mare–, primer anirem a sopar i després, no ho sé, potser anirem a ballar.

–Com que no ho saps? –va fer l'Anton.

–Encara no ho sé –va dir la mare–. Tan important és per a tu?

–Nooo – va dir l'Anton. Preferia no dir que volia veure la pel·lícula de policies que començava a les onze. Però la seva mare ja l'havia clissat.

–Anton –va dir girant-se per poder-lo mirar cara a cara–, no deus pas voler mirar la televisió...

–Però, mare –va dir l'Anton–, com se't poden acudir aquestes coses?

Per sort, la seva mare s'havia tornat a dedicar al seu pentinat, i no veia com l'Anton es tornava vermell.

–Potser també anirem al cinema –va dir ella–. De totes maneres no tornarem abans de les dotze. S'havia fet de nit i l'Anton estava sol a casa. Anava en pijama i s'havia assegut al llit; estava tapat amb el llençol fins al coll i llegia *Tota la veritat sobre Frankenstein*. La història passava en una festa major. Un home vestit amb un abric negre, ample i llarg, sortia a escena i anunciava l'aparició del monstre. En aquell moment va sonar el despertador. Una mica empipat, l'Anton va aixecar els ulls del llibre. Oh! Gairebé eren les onze, el temps just per engegar la televisió! L'Anton va saltar del llit i va pitjar la tecla. Després es va tornar a tapar amb el cobrellit i va esperar que la imatge es formés a poc a poc. Encara feien futbol. L'habitació era bastant fosca i feia una mica de por. King-kong, en un pòster a la paret, feia una mena de ganyota que s'avenia amb l'estat d'ànim de l'Anton: se sentia salvatge i abandonat com l'únic supervivent d'una catàstrofe marítima, com un naufrag en una illa plena de caníbals. I el llit era el seu cau, flonjo i calentó, i si volia podia amagar-s'hi i fer com si no hi fos. Hi havia una pila de menjar a l'entrada del cau; només li faltava l'aigua de foc. L'Anton va pensar, amb la boca que se li feia aigua, en l'ampolla de suc de fruita que hi havia a la nevera, però per arribar-hi havia de passar un bon tros de passadís a les fosques! Hauria de tornar nedant al vaixell, enmig de taurons afamats que estaven esperant les seves víctimes? Brrr! Però els naufrags no es morien més de set que de gana?

Això el va fer canviar de parer. Odiava el passadís, amb aquell llum espatllat que no reparava mai ningú! Odiava els abrics del penja-robes, que semblaven homes penjats! I ara també li feia por la llebre dissecada de l'estudi de la mare, tot i que l'havia fet servir moltes vegades per espantar altres nens.

Per fi havia arribat a la cuina. Va treure l'ampolla de suc de fruita de la nevera i es va tallar un bon tall de formatge. Mentrestant tenia una orella al passadís per sentir si començava la pel·lícula. Va sentir una veu de dona. Probablement era la locutora que anunciava la pel·lícula. Es va posar l'ampolla sota el braç i va arrencar a córrer pel passadís.

Però no va arribar gaire lluny, perquè de cop es va adonar que hi havia alguna cosa que no rutllava. Es va quedar quiet i va escoltar amb atenció... i de cop va saber què passava: no se sentia la veu de la televisió! Això només podia voler dir una cosa: algú havia entrat a la seva habitació i havia apagat la televisió! L'Anton va notar com el cor li feia un bot i se li accelerava com una màquina.

Angela Sommer-Bodenburg, *El petit vampir*

1. Per què s'interessa tant l'Anton pels plans dels seus pares?

2. Quins creus que són els llibres preferits de l'Anton?

- a) D'aventures.
 - b) De ciència-ficció.
 - c) De terror.
 - d) Romàntics.
- Explica per què has triat aquesta opció.

3. Digueu si les afirmacions següents són certes (C) o falses (F).

- L'Anton somia un home vestit de negre.
- Els pares de l'Anton surten habitualment els dissabtes.
- L'Anton té molta imaginació.
- Quan torna de la cuina sent sorolls estranys a la seva habitació.

4. A l'Anton no li ve de gust anar fins a la cuina perquè té por. Esmenta les coses que l'espanten.

5. Quin és l'únic lloc on se sent segur?

6. Copia el fragment que fa referència al funcionament del televisor de l'Anton.

- Pregunta als teus pares o avis a quina època deu estar ambientada aquesta història.

- Quina diferència hi ha entre el televisor de l'Anton i els actuals?

Nom _____

Data _____

L'evolució

Avui dia fins i tot els nens saben que els nostres avantpassats tenien una pinta ben diferent de la nostra. Tenien pèls per tot el cos, la boca més ampla i uns ossos molt marcats damunt els ulls. Alguns dibuixos els representen vestits amb pells, i en altres es veuen sense res al damunt, tret d'un os a la mà. En aquestes representacions veiem que s'assemblen més als micos que a les persones actuals, i això no és cap casualitat.

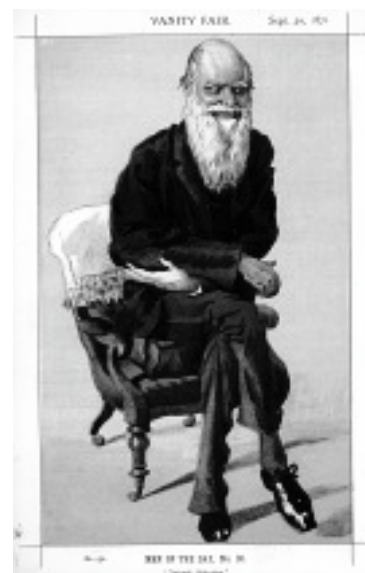
Va ser un científic anglès, Charles Darwin, qui ens va obrir els ulls amb relació al llarg camí de l'evolució. Com ha passat amb molts altres personatges famosos, Darwin no va ser cap estudiant exemplar, sinó més aviat al contrari: «Una vergonya per a la família», com deia el seu pare. Quan va anar a la universitat, també s'hi va avorrir com una ostra i, en comptes d'estudiar, s'estimava més anar a passejar i a caçar o anar de gresca amb els seus esbojarrats amics. I tot i això, gairebé no trobem cap altre científic que hagi influït tant en la nostra manera d'entendre el món com ell.

No és que Darwin inventés o descobrís res d'extraordinari. Simplement va saber observar atentament la naturalesa i en va saber treure les conclusions correctes. Les observacions més interessants de totes les va fer durant un viatge d'investigació a les illes Galápagos, a l'oceà Pacífic, que va durar cinc anys. Hi va descobrir que a cada illa els pinsans tenien el bec diferent: punxegut, recte, corbat o torçat com el dels lloros. Segons les conclusions a què va arribar Darwin, això era així perquè amb el transcurs de generacions els ocells havien anat adaptant els becs als aliments concrets que trobaven a cada indret.

El que Darwin va constatar és que tant les persones com els animals cal que s'adaptin a les condicions del medi en què viuen. Cal que s'esforcin i, encara més, que lluitin per la supervivència. L'esforç comença al si de la família mateixa. La majoria dels éssers vius tenen més descendència que la necessària per a la supervivència de l'espècie: al ratolí de camp li neixen a l'estiu tretze petitons cada tres setmanes. Si tots ells sobrevisquessin i cadascun tornés a produir-ne tretze, n'hi hauria tantíssims pels carrers, que s'hi hauria de passar una màquina d'escombrar cada hora.

Sort en tenim dels gats i els aguilots que s'encarreguen que no totes les cries sobrevisquin. A més a més, no tots els ratolinets troben prou menjar, i sempre n'hi ha alguns que moren de fam. Com més ratolins hi ha, menys menjar queda i més es multipliquen els gats. Per això el nombre de ratolins es manté més o menys estable. Els ratolins més murrís i més ràpids tenen més oportunitats d'escapar-se dels gats o d'aconseguir un bocí de formatge. Són aquests ratolins els que sobreviuen i els que transmeten les habilitats que han après als seus descendents.

Amb el pas de les generacions els ratolins es fan cada vegada més murrís. És el que Darwin va anomenar «selecció natural» i és el principi en què es basa la teoria de l'evolució darwiniana.

1. Com eren físicament els nostres avantpassats?

2. Digues si aquestes afirmacions són certes (C) o falses (F).

- Darwin era un bon estudiant.
- Darwin va descobrir els ossos d'un avantpassat dels humans.
- Darwin es va estar cinc anys a les illes Galápagos.
- Un ratolí de camp té tretze cries cada estiu.
- Darwin va ser un gran científic.

3. Quin fet va observar Darwin que li va fer veure que els éssers vius s'adapten al medi on viuen?

4. Explica què vol dir que els animals i les persones han de lluitar per la supervivència.

5. Assenyala quina opció explica millor el que és la «selecció natural».

- a) L'home tria de la natura allò que li és més profitós.
- b) Els individus que saben adaptar-se al medi sobreviuen.
- c) Els individus que no s'alimenten de productes naturals no sobreviuen.
- d) Els individus adults seleccionen quines cries han de sobreviure.

6. Segons Darwin, com s'explica que ens assemblem tan poc als nostres avantpassats?

Nom _____ Data _____

El diari de la Fàtima

Tots els mitjans de comunicació ens informen sobre els actes i actituds greus de confrontació, clarament violenta i sagnant o, sovint, soterrada i invisible, però activa i present, entre col·lectius humans que defensen els drets dels uns sobre els drets dels altres. Que entenen les seves relacions en termes de competència i que creuen que tenen motius per explotar, menystenir i, si és necessari, ignorar i excloure, d'altres individus i grups.

En una ciutat de Catalunya, fa dos hiverns, la Fàtima va escriure el text que llegireu per descobrir-se i per fer-se memòria a ella mateixa de qui era, com se sentia, quins eren els seus dubtes i quins eren els seus projectes. S'estava fent gran i algunes coses canviaven al seu voltant i s'aclarien al seu pensament: què és ser català o marroquí? Què pot significar que les altres persones et vegin d'una manera o d'una altra? Com és que s'esperen coses o comportaments de nosaltres? Com podem construir el nostre futur sense perdre els vincles que ens estimem, amb les persones i amb els sabers? En quina societat hem de viure perquè tothom es pugui fer aquestes preguntes i pugui trobar les seves pròpies solucions en condicions d'igualtat i convivència? Heus aquí un fragment del seu escrit:

«Tinc catorze anys, vaig néixer en un poble del Marroc i als vuit anys ens vàrem traslladar aquí. Ara som sis germans. Abans vivíem en un pis petit però ara vivim en una casa més gran. Tot i això, no tinc un lloc a la meua habitació per fer-hi els deures, a més, tota la vida he fet els deures al menjador, envoltada dels petits i del soroll de la televisió. M'és impossible treballar sense l'ambient habitual.

M'agrada aprendre coses, em sembla molt interessant. No diré, per això, que no hi hagi classes avorrides, depèn molt del tema, de si és interessant o no, de la manera com l'expliqui el professor o la professora.

El problema més gran que hi ha a casa meua és el masclisme. Un exemple d'això és que vaig a la biblioteca des dels nou anys i ara, de sobte, el meu pare em diu que no hi puc anar sense que el meu germà m'hi acompanyi. M'indigna molt. Jo sempre he sigut callada i tranquil·la a casa; ara que m'agradaria rebel·lar-me a les estúpides i antiquades normes que hi han regit, no puc fer-ho perquè no puc expressar-me gaire bé en la meua llengua. També hi contribueix el fet que el meu pare i la meua mare han exercit una pressió forta sobre mi.

Realment no em sento marroquina, no ho refuso ni res d'això, però el fet de no saber res sobre el meu país, de no tenir cap sentiment cap a un país gairebé desconegut, em fa sentir remordiments. Em sento més catalana que res, tot i que molta gent pugui dir que no ho sóc. El fet de ser més o menys tancada m'ha permès desenvolupar pensaments filosòfics, parlo amb mi mateixa, ho escrigui o no. Sobretot en el tema de la religió, no m'han explicat per què el Profeta i Déu diuen que fem una cosa. Em diuen que és la meua religió, el que haig de fer i prou. És un pes que hauré de portar tota la vida, o fins que sàpiga llegir i entendre l'Alcorà. Em sembla que totes les religions són masclistes.

Vull intentar arribar a una meta, una professió, en la qual pugui ajudar altres persones, encara que sigui indirectament. Vull créixer i desenvolupar les meves pròpies idees, no vull que ningú més m'imposi les seves.»

Sílvia Carrasco, *De la diversitat a la desigualtat. Racismes, societats i identitats*

1. Digues si les afirmacions següents són certes (C) o falses (F).

- La Fàtima va néixer al Marroc.
- La Fàtima va venir a viure a Catalunya als sis anys.
- A la Fàtima no li agrada estudiar.
- La Fàtima és una noia força reservada.
- La Fàtima vol ser escriptora.

2. Per què la Fàtima diu que no se sent marroquina?

3. Contra quina norma imposada pel seu pare voldria rebel·lar-se?

4. Què pensa la Fàtima de la religió?

5. Com s'anomena la doctrina que es basa en la creença que hi ha grups humans millors que els altres i que per això es pot maltractar o apartar de la societat les persones considerades inferiors?

6. La Fàtima ens diu que voldria dedicar-se a una professió que li donés l'oportunitat d'ajudar altres persones. Quines d'aquestes professions creus que li ho permetrien millor?

mestra	secretària	dependenta
infermera	jardinera	cuinera
modista	metgessa	advocada

7. Busca a la lectura un sinònim de les paraules següents.

- quotidià: _____
- rebutjo: _____
- imperat: _____
- objectiu: _____

Nom _____ Data _____

Sant Jordi: història i tradició

Segons la tradició cristiana, sant Jordi va néixer a la Capadòcia, regió d'Àsia Menor (avui Turquia), entre els anys 275 i 280, i va morir el 23 d'abril de 303. Se'l considera un màrtir perquè la seva mort va ser conseqüència d'haver defensat les seves creences. Jordi de Capadòcia havia arribat a Palestina dels braços de la seva mare, després que el seu pare hagués mort. Va decidir entrar a la milícia romana seguint els passos del seu difunt pare, que també havia format part de l'exèrcit. Era un bon soldat i venia d'una família adinerada. Semblava que tenia la vida solucionada fins que l'emperador romà Diocleciana va proclamar un edicte que obligava a retre culte a Apol·lo. Jordi no va poder acceptar, ell era cristià. Es va rebel·lar, van torturar-lo i finalment el van decapitar. Així es convertia en màrtir i, més tard, entraria a la categoria de sant. A Catalunya, les primeres mostres de veneració i tradició cap a la figura de sant Jordi les trobem el 1032, quan l'abat Oliva va aixecar un altar en nom del màrtir al monestir de Santa Maria de Ripoll. Després, més que l'Església van ser els monarques els encarregats de mantenir i augmentar la seva popularitat tot reforçant-ne l'esperit patriòtic. Entre aquests trobem Pere I el Catòlic, Jaume I o Pere III. Va ser en l'àmbit militar on la figura del guerrer va prendre més força: sant Jordi es va convertir en el model del bon cavaller. Primer de la mà de Pere I el Catòlic i després del seu fill Jaume I, van anar apareixent ordes de sant Jordi que promovien i valoraven la figura de l'heroi en l'ambient cavalleresc que els ajudava a conservar l'esperit de la «bona lluita». Els almogàvers, guerrers d'ofici al servei dels regnes cristians de la península, també van prendre sant Jordi com a bandera i el van convertir en un símbol de lluita. Amb la constitució el 1289 de la Diputació del General, més tard Generalitat, arribaria la declaració de sant Jordi com a patró. Va ser cap al 1300 i era la primera vegada que es feia un reconeixement oficial cap al màrtir que no venia de cap estament militar ni religiós. A partir d'aquí la bandera de Sant Jordi (una creu vermella) es convertiria en la primera senyera documentada de Catalunya; actualment la bandera de la ciutat de Barcelona llueix la combinació de la creu i les quatre barres.

En aquesta època de torneigs i justes, els confreres de Sant Jordi acostumaven a obsequiar les dames amb roses i altres flors després de la seva actuació, un costum molt cavalleresc. Aquest podria ser l'origen de la tradició d'oferir una rosa a les dones en el dia de Sant Jordi, però també s'apunta que podria venir de la Fira dels Enamorats –o de les Roses– que se celebrava cap al segle xv a Barcelona de forma secular i totalment popular. El que es pot afirmar sense gaires dubtes és que, també al segle xv, ja es repartien roses entre les dones que la diada anaven a la missa oficiada a la capella de Sant Jordi del Palau de la Generalitat. Amb aquests referents, no és gens estrany que les llegendes més modernes de finals del segle XIX incorporessin la flor al seu relat, dient que el drac mort es fonia a terra mentre al mateix indret hi floria un roser.

La incorporació del llibre és molt més recent que la resta de tradicions. La primera vegada que es va celebrar el dia del llibre va ser el 7 d'octubre de 1926 en commemoració del naixement de Miguel de Cervantes. L'escriptor valencià Vicent Clavel Andrés ho va proposar a la Cambra Oficial del Llibre de Barcelona i així es va portar a terme. Quatre anys després va aprofitar-se l'avinentsa: Cervantes havia mort el 23 d'abril, igual que William Shakespeare, Garcilaso de la Vega o Josep Pla; la coincidència no es podia ignorar i la festa del llibre va passar a la primavera al costat de la del cavaller, el drac i la rosa. El 1995, la UNESCO va declarar el 23 d'abril Dia Mundial del Llibre i els Drets d'Autor, donant a la data un ressò internacional.

Eureka, abril del 2008 (adaptació)

1. Contesta amb una sola paraula:

- Com s'anomena la persona que mor per defensar les seves idees religioses?

- Com es deia l'emperador romà que va fer matar sant Jordi? _____
- Com es diu la regió on va néixer sant Jordi? _____
- Com va passar a dir-se la institució anomenada Diputació del General?

- Quin organisme internacional va proclamar el 23 d'abril Dia Mundial del Llibre?

2. Torna a escriure aquests fets en l'ordre en què van succeir.

- Sant Jordi es converteix en model del bon cavaller.
- S'instaura la tradició de regalar una rosa el dia de Sant Jordi.
- El 23 d'abril se celebra el dia del llibre.
- Sant Jordi va morir màrtir.
- Sant Jordi és proclamat patró de Catalunya.
- L'Abat Oliva aixeca un altar en nom del sant.

3. Quin origen té la tradició de regalar roses per Sant Jordi?

4. Per quin motiu es va triar el 23 d'abril per celebrar Sant Jordi?

- I per celebrar el dia del llibre? _____
-

Nom _____ Data _____

El cometa Halley

Per a la majoria de nosaltres un cometa és com una taqueta boirosa a dalt del cel. Primer sembla com una boirina lluminosa, després, a mesura que va desplaçant-se entre les estrelles durant la nit, esdevé un cos molt més brillant que de mica en mica va perdent la brillantor i, finalment, desapareix.

Però no tothom que veu la cua d'un cometa hi veu el mateix. Abans, algunes persones imaginaven que el cometa era com el cap d'una dona que arrossegava una llarga cabellera. De fet, la paraula *cometa* ve d'una paraula grega que vol dir 'cabell'.

Alguns dels cometes tenen un centre rocós. Pot donar-se el cas que xoquin entre ells. També pot passar que un cometa sigui atret per una estrella llunyana; aleshores el moviment del cometa en qüestió pot fer-se més lent, fet que pot provocar la seva «caiguda» en direcció al Sol. A mesura que s'hi acostava el gel s'escalfa i forma un vapor de pols que és el que nosaltres veiem des de la Terra. Com que els cometes estan fets de gel i de pols rocosa sovint reben el nom de «boles brutes de neu».

Després que Isaac Newton va donar a conèixer la llei de la gravetat l'any 1687, el seu amic Edmond Halley es va aficionar a l'estudi dels cometes. L'any 1682 es va veure un cometa que seguia el mateix recorregut que els cometes vistos els anys 1531 i 1607. Amb la llei de la gravetat, va demostrar que allò que semblaven tres cometes, en realitat n'era només un, que viatjava al voltant del Sol seguint una òrbita força gran que durava uns 76 anys. Va preveure que el cometa retornaria l'any 1758 seguint la mateixa trajectòria d'altres vegades. La seva previsió va ser gairebé correcta. El cometa va tornar a passar l'any 1759. Va ser llavors que se'l va batejar amb el nom de cometa Halley. Des d'aleshores, el Halley s'ha tornat a veure els anys 1835, 1910 i 1986.

Abans que Halley descobrís l'òrbita dels cometes, la gent creia que els cometes eren un senyal enviat pels déus avisant d'algun fet futur. Com que la cua s'assemblava a la cabellera d'una dona, o a una espasa, creien que el senyal significava la vinguda d'una guerra o un desastre. Quan apareixia un cometa gran, les esglésies s'omplien de gom a gom i les campanes repicaven. Fins fa ben poc la gent encara s'espantava; l'any 1910 semblava que la terra passaria a través de la cua del cometa Halley. Molta gent es pensava que allò fóra la fi del món. Però la cua de Halley, com la de tots els cometes, és només pols. A la Terra, no li va passar res.

Cada vegada que un cometa es mou a prop del Sol, una part de la seva composició gelada s'evapora i forma el cúmul de pols de la cua. Aquest material no torna mai al cometa. Amb el pas dels anys, el cometa s'encongeix, i després de passar-hi una o moltes vegades s'exhaureix tota la seva composició gelada. Si el cometa té un centre rocós, sembla un meteorit més volant per l'espai. Si no té centre rocós, senzillament desapareix i deixa només un núvol de pols. De fet, els astrònoms han seguit la desaparició d'algun cometa. Quan desapareix ja no passa regularment a la vora de la Terra. El cometa ha mort.

Isaac Asimov, *El Halley i altres cometes*, Editorial Cruïlla

1. Busca al diccionari la paraula *superstició* i escriu-ne el significat.

- Quina superstició se'ns explica a la lectura?

2. Quan creus que tornarà a ser visible el cometa Halley des de la Terra?

3. Per què els cometes reben el nom de «boles brutes de neu»?

4. Explica com es produeix la mort d'un cometa.

5. Busca en aquesta sopa de lletres sis paraules extretes del text i que només es troben a l'espai.

T	I	S	A	N	I	A	E
B	O	I	R	I	N	A	S
M	E	T	E	O	R	I	T
N	E	S	S	A	Z	O	R
U	C	O	M	E	T	A	E
V	E	L	G	J	K	M	L
O	R	T	R	S	F	C	L
L	A	S	D	F	G	H	A

Nom _____ Data _____

La història de Teseu

Teseu era fill d'Egeu, rei d'Atenes, i de la filla del rei de Trezena, un home savi i just, a la cort del qual es va educar. El rei Egeu havia ordenat que no enviessin el seu fill a Atenes, fins que no fos capaç d'aixecar una roca sota la qual havia amagat la seva espasa.

Teseu era molt valent i volia imitar Hèrcules, l'heroi de qui explicaven unes proeses extraordinàries. Així que va haver complert setze anys ja es va veure amb cor d'alçar la roca sota la qual hi havia l'espasa del seu pare. Se la va cenyir i se'n va anar cap a Atenes. El seu pare va estar molt content de veure'l, i li va explicar que els atenesos, com a tribut d'una guerra que havien perdut amb el rei Minos, de Creta, li havien d'enviar cada any sis nois i sis noies, que servien d'aliment a un monstre que es deia Minotaure, i que era mig home i mig toro. El Minotaure vivia dins un laberint construït per l'arquitecte Dèdal. Des de dins, era impossible de trobar la sortida. El mateix Dèdal hi va ser tancat, amb el seu fill Ícar. En van poder sortir volant amb unes ales de cera; però Ícar, imprudent, va volar massa enlaire, el sol li va fondre les ales, va caure al mar i es va ofegar.

Teseu va dir al seu pare que volia ser un dels sis nois que aquell any havien d'enviar a Creta. De primer, el rei no volia, però finalment va dir que sí. Es va embarcar en una nau amb la seva vela negra. El rei va encomanar al pilot que si el seu fill vencia el Minotaure i tornava viu, que canviés la vela negra per una de blanca.

L'arribada a Creta dels sis nois i les sis noies d'Atenes era esperada cada any amb molta expectació. Ariadna, la filla del rei, es va fixar en la noble presència de Teseu i se'n va enamorar. Li va donar un cabdell de fil, perquè l'anés descabdellant i, si vencia el monstre, pogués sortir del laberint seguint el fil del cabdell.

La lluita entre Teseu i el monstre va ser terrible. Però Teseu era jove i valent i, armat amb una bona espasa, va poder matar el Minotaure. Després, seguint el fil del cabdell d'Ariadna, va aconseguir sortir del laberint. Ariadna l'esperava a la sortida i, tots dos, es van embarcar a la nau i van salpar cap a Atenes.

Teseu i Ariadna, en la seva ruta cap a Atenes, van fer una parada a l'illa de Naxos. Però aleshores Teseu no es va comportar com hauria calgut. Aprofitant el son de la noia es va embarcar tot sol i la va abandonar. Ariadna, quan es va despertar, es va fer un bon tip de plorar. Però va passar el déu Bacus, se'n va enamorar i s'hi va casar.

El viatge de tornada a Atenes de Teseu i els seus companys va ser molt alegre: reien, bevien i cantaven. I així no es van recordar de canviar la vela de la nau. Segons les instruccions del rei, si Teseu moria víctima del Minotaure, no l'havien de canviar. Si tornava vencedor, havien de canviar la vela negra per una de color blanc.

El rei Egeu esperava la tornada de la nau amb la mirada fixa en l'horitzó. Quan la va veure arribar amb la bandera negra, es va creure que el seu fill havia mort i, desesperat, es va llançar daltabaix del penya-segat. D'ençà d'aleshores, d'aquell mar se'n diu el mar Egeu.

Teseu va arribar a Atenes, feliç del final de l'aventura, però la mort del seu pare el va entristir. I tot seguit va ser coronat rei d'Atenes i durant el seu regnat va donar al poble lleis sàvies i justes.

1. Copia aquests fets segons l'ordre en què passen a la història que has llegit.

- Ariadna dóna a Teseu el cabdell de fil.
- Egeu es llança al mar.
- Teseu abandona Ariadna a l'illa de Naxos.
- Teseu mata el Minotaure.
- Teseu aixeca la pedra sota la qual hi ha l'espasa del seu pare.
- Teseu se'n va cap a Creta.
- Teseu esdevé rei.
- Teseu i Ariadna s'embarquen cap a Atenes.

2. Digues si les afirmacions següents són certes (C) o falses (F).

- Teseu viu a Trezena i el seu pare a Atenes.
- Teseu no volia ser lliurat al Minotaure.
- Ariadna es va enamorar de Teseu.
- El déu Bacus va fer que Ariadna s'adormís.
- Els mariners no es va recordar de canviar la vela.
- Teseu va ser rei de Creta.

3. Encercla la paraula correcta en cada cas.

- Aquesta història narra uns fets reals / imaginaris.
- La història de Teseu és una llegenda / un conte.
- El Minotaure és un personatge històric / mitològic.
- Atenes i Creta són llocs autèntics / inventats.

4. Explica quantes persones han pogut sortir del laberint i com ho han fet.

Nom _____

Data _____

El dragó de Komodo

L'any 1912, Sir Arthur Conan Doyle, famós per les novel·les de Sherlock Holmes, va publicar una novel·la, *El Món Perdut*, on una expedició de científics britànics descobreixen un racó del món aïllat de la resta. En aquest aïllament han sobreviscut els dinosaures i éssers hominoides primitius. La novel·la va ser un èxit rotund i encara ara se'n fan adaptacions i reedicions. Amb una novel·la així en el *top ten* de les més venudes, no és estrany que un anunci zoològic d'aquell mateix any sorprengués tothom: s'havia descobert una nova espècie de rèptil, desconeguda fins aleshores. Dos anys abans, un aviador holandès havia patit un accident i havia arribat nedant a una de les milers d'illes (Komodo) que es troben a l'Indonèsia central (al nord d'Àustràlia). Quan va ser rescatat va parlar de l'existència d'un dragó enorme que habitava l'illa. Dos anys després es confirmava la troballa. Els occidentals havien descobert el dragó de Komodo, un rèptil de tres metres de longitud. Seria l'illa de Komodo *El Món Perdut*?

El dragó de Komodo (*Varanus komodoensis*) és el llargardaix més gran que existeix a l'actualitat. La seva enorme grandària és deguda a l'aïllament. A les illes que habita és el superdepredador; no té cap animal que se'l mengi. Això, juntament amb el clima de les illes, ha fet que l'espècie pogués anar augmentant de mida fins a la grandària que presenta avui dia. A part de la seva mida imponent, la perillositat del dragó de Komodo es troba a la seva mossegada. A la seva saliva hi trobem fins a 82 espècies diferents de bacteris, els quals converteixen la mossegada del dragó en un verí mortal. Els dragons solen moure's en grup, ataquen les seves preses per sorpresa i les mosseguen un sol cop. Després les segueixen mentre agonitzen per menjar-se-les tranquil·lament un cop mortes.

Un altre dels fets sorprenents d'aquest animal ha estat la recent confirmació (l'any 2006) que les femelles dels dragons de Komodo poden tenir descendència sense haver estat amb cap mascle. Aquest procés es coneix com a partenogènesi (del grec *Parthenos*, 'femella', i *gènesi*, 'naixement'). La partenogènesi s'ha observat de manera freqüent en cucs, insectes i peixos, i de manera més excepcional en amfibis, rèptils i aus. El que sorprèn d'aquest cas és que totes les cries de les femelles no fecundades van resultar ser mascles. Segurament això constitueix un mecanisme per colonitzar altres illes: una femella, farta de la seva illa, decideix emancipar-se i marxar nedant (són excel·lents nedadors) a una altra illa on no hi ha dragons. Allà té fills amb els quals es reproduirà quan siguin grans i colonitzaran l'illa sencera.

Eureka, abril del 2008 (adaptació)

1. Relaciona cadascun dels subtítols que tens a continuació amb els paràgrafs en què està dividit l'article.

El gegant aïllat	1r paràgraf
La dragona verge	2n paràgraf
El descobriment en un món perdut	3r paràgraf

2. Com es va produir la descoberta del dragó de Komodo?

3. En quin lloc del món es troba Komodo?

4. Encercla les característiques del dragó de Komodo.

- a. És un rèptil.
- b. És vegetarià.
- c. És un personatge d'una novel·la de Conan Doyle.
- d. Viu en parella.
- c. No té depredadors.
- e. És el llargardaix més gran que existeix.
- f. Sap nedar molt bé.
- g. Acostuma a menjar cucs, insectes i peixos.

5. Quina tàctica practiquen els dragons de Komodo per atacar les seves preses?

6. Busca en el text paraules sinònimes de les següents:

- salvat:
- desconcertés:
- havia sofert:
- dimensió:

Nom _____

Data _____

Per què no puc menjar només patates fregides?

Quan els espanyols van conquerir el regne dels inques al segle XVI, no només van trobar molt d'or als Andes, sinó també una planta de la qual es podien menjar els tubèrculs. Avui dia la patata s'ha estès a tot el món i, juntament amb l'arròs, el blat i el blat de moro, s'ha convertit en un dels aliments més valuosos per als humans. Gràcies al fet que tenien patates per menjar, moltes persones van poder sobreviure en temps de necessitat. I doncs, llavors per què el pare i la mare no estan d'acord en el fet que tu només mengis patates fregides cada dia, si estan fetes de patata? El problema és el procés al qual se sotmeten abans de tornar-se pals de patata cruixents i daurats sobre el teu plat. Els bars i restaurants les compren a empreses que pelen patates a grans fàbriques, les precouen amb oli i les congelen abans que al restaurant les desempaquetin, les fregeixin en un oli massa fet servir i sovint hi posin massa sal. Si no es preparen fresques i ben fetes, les patates fregides, per desgràcia, no són una font d'alimentació gaire bona. I no canvia res el fet d'abocar-hi una generosa ració de quetxup al damunt. Però què és una bona nutrició, què necessita el teu cos realment per poder créixer i fer tot el que ha de fer? Què és una alimentació sana? Ho saps per experiència: si endrapes massa gelat o molta xocolata, el teu estómac es rebel·la –et fa mal la panxa o, en el pitjor dels casos, acabes vomitant. Per tant, no s'ha de menjar massa quantitat d'un determinat aliment. El que sí que és segur és que s'ha de beure molta aigua, perquè el cos humà està format per dues terceres parts d'aigua. Sense aigua amb prou feines podríem sobreviure una setmana. I també és segur que cal ingerir moltes vitamines, minerals, proteïnes, greixos i hidrats de carboni. Si ens falten aquests nutrients en la composició adequada, a llarg termini el cos acaba patint problemes greus i ens posem malalts. Per tant, quina quantitat de cada aliment és la correcta? Està clar que no hi pot haver una resposta universal; un bebè necessita una dieta diferent de la d'una persona adulta, i la dieta d'una esportista d'elit serà diferent de la d'un home gran. Però fins i tot dos nois de la mateixa edat i la mateixa alçada no han de necessitar pas la mateixa quantitat de nutrients. Necessites menys aliments dels que et penses. La teva panxa és qui et «dirà» quants exactament –quan té gana, gruny, i quan està plena, s'infla. A més, has de menjar coses variades. Alguns aliments contenen una gran quantitat de proteïna, com és el cas del peix, que conté una proteïna especialment fàcil de digerir. Si la teva dieta diària inclou verdura o peix i potser també fruita o amanida no és pas dolent, ben al contrari. Però segur que vols saber exactament per què és dolent menjar només patates fregides. Molt senzill: perquè aviat et faltaran nutrients essencials. Comencem per les vitamines. El cos no en necessita gaires, però la majoria no les pot produir per si sol. Les patates contenen sobretot vitamina C, però cap altra més. Per exemple la vitamina K, que és la que ajuda que se't formi una crosta quan et fas una ferida perquè deixis de sagnar; o la vitamina A, que és necessària perquè ens funcionin bé els ulls. Si només endrapes patates fregides, les teves dents empitjoraran cada vegada més, i els ossos se't tornaran trencadissos, perquè les patates no contenen prou calci. A més, les muntanyes de patates fregides t'aportarien massa sodi, perquè, tal com he advertit abans, solen portar massa sal i la sal conté sodi. Les patates fregides també contenen poques proteïnes. Sense proteïnes, per exemple, no tindries músculs. Els químics i els metges encara saben molt poques coses dels efectes de la nutrició sobre la salut, i per això cadascú ha de trobar per ell mateix què li va bé. Però et puc garantir una cosa: si només menges patates fregides, tindràs problemes. A mi també m'agradaria cruspir-me patates fregides cada dia, però m'he de contenir i seguir els consells que t'he donat aquí.

Richard J. Roberts, dins *Els nens pregunten, els Nobel responen*, Ed. Ara llibres (adaptació)

1. Com es va conèixer la patata a Europa?

2. Digues si les afirmacions següents són certes (C) o falses (F).

- La patata conté vitamina C.
- No podem alimentar-nos només de patates fregides industrials, però sí de casolanes.
- Les patates fregides són bones per als ossos.
- Una bona dieta ha de ser variada.
- Les patates contenen sodi.
- Les patates no contenen cap tipus de proteïna.

3. Busca en el text dos sinònims del verb menjar i escriu-los.

4. Fes una llista amb els nutrients que necessita el nostre cos.

5. Relaciona cada nutrient amb la funció que fa en el nostre cos.

Vitamina K	Enfortir els músculs
Proteïnes	Fer forts els ossos
Vitamina A	Ajudar a cicatritzar
Calci	Ajudar a tenir bona vista

6. Pensa de quin menjar t'agradaria alimentar-te en exclusivitat. Informa't de què aporta al nostre cos i de què no aporta i digues quines mancances tindries.

Nom _____ Data _____

Aus

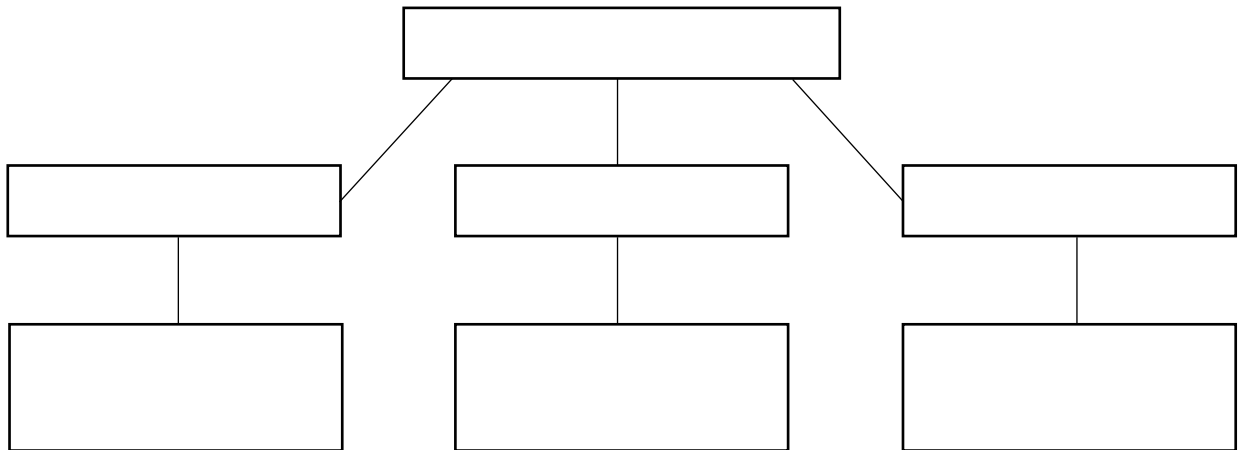
Les aus són els únics animals que tenen plomes. Les plomes els cobreixen la majoria del cos i tenen moltes funcions importants. Poden protegir l'au de la calor, del fred i de l'aigua. També li confereixen el seu color i el seu aspecte, la qual cosa l'ajudarà a atreure la seva parella i a amagar-se de l'enemic. A més, les plomes són l'eina fonamental que té l'au per volar. Hi ha tres tipus principals de plomes. Les més properes al cos són el plumissol o plomes corporals, lleugeres i sedoses, que protegeixen l'ocell del fred. Per sobre del plumissol hi ha les plomes de contorn, curtes i arrodonides, més rígides que el plumissol, que fan que el vol de l'au sigui estilitzat. Les plomes rêmiges es troben a les ales i a la cua de l'au i són les més importants per volar. Els canons d'aquestes plomes estan units entre si per ganxos diminuts, de manera que en volar queden encadellades. Quan l'au vol reduir la velocitat o aterrar, estén aquestes plomes per crear un llast. A les aus nedadores, com ara els pingüins, els serveixen per facilitar la natació sota l'aigua.

El conjunt de plomes que recobreixen l'au s'anomena *plomatge*. El plomatge de cada espècie d'au té colors i formes diferents, i proporciona una informació molt valuosa per determinar-ne el nom. El color del plomatge es deu a dos tipus de pigments (els carotens i la melanina) i a la mateixa estructura de les plomes. Els carotens produeixen els colors vermell, groc i taronja. Per la seva banda, la melanina crea els colors que estan entre el negre i l'ocre. La combinació d'aquests dos pigments dóna lloc a molts altres colors, excepte els blaus i els violetes, que només apareixen si les plomes estan estructurades de forma que puguin dispersar i reflectir la llum d'una manera determinada. El plomatge té tota mena de formes i colors per molts motius, entre els quals hi ha els següents: perquè permet la identificació de les aus de la mateixa espècie i la seva comunicació, i perquè serveix de camuflatge per ajudar les aus a amagar-se en el seu hàbitat. Les aus mascle acostumen a tenir colors més brillants i fan servir el seu plomatge per atreure les femelles. Hi ha ocells que inflen el seu plomatge per espantar altres aus que s'hagin introduït en el seu territori. El paó té un plomatge extraordinari i quan estén les seves plomes, més de dues-centes, forma un ventall d'1,8 m adornat amb motius que semblen ulls.

Les aus mascle treballen molt per trobar parella. Una de les maneres més evidents i comunes de fer-ho és mostrar el seu brillant plomatge per cridar l'atenció. Sí, s'exhibeixen, i aquest procés s'anomena *festeig*. Volen captar l'atenció de la femella perquè no es fixi en cap altre mascle. Les aus realitzen el festeig per la mateixa raó que les persones se citen. La majoria busquen parella per construir una família junts. Per buscar parella, alguns mascles fan alguna cosa més que confiar en el seu bon aspecte. De vegades, seleccionen un territori i hi construeixen el niu. Els arquers mascle fins i tot construeixen un escenari on poder realitzar la seva actuació per atreure les femelles. L'arquer de front daurat crea el seu escenari en una plataforma a més d'un metre d'alçada. Cada espècie d'au té els seus propis rituals. Alguns mascles canten cançons i emeten sons distintius. Uns altres ofereixen regals. Els mascles d'agró o brenat, d'anhinga i d'algunes aus de presa acostumen a dur a les femelles branquetes per construir el niu comú. Les magnífiques demostracions aèries o les danses amb la parella a qui pretenen també formen part de l'estratègia d'algunes aus. Després de l'aparellament, moltes parelles d'aus romanen juntes per incubar els ous i criar els pollets, però en algunes espècies les femelles crien els pollets soles.

Edward S. Brinkley, *Aus*, Editorial La Magrana (adaptació)

1. Completa l'esquema amb els tipus de plomes i les seves funcions.

2. Escriu tres motius pels quals el plomatge de les aus és tan divers.

3. Busca al diccionari les paraules següents i copia només la definició que correspongui al text que has llegit.

- canó: _____

- ploma: _____

- presa: _____

- cua: _____

- aterrar: _____

- niu: _____

4. Escriu el nom de totes les aus que surten al text. Si no saps com són busca'n imatges.

Nom _____ Data _____

Jules Verne

No és una exageració: des de molt petit, gairebé des que vaig néixer a Nantes (França) vaig tenir ganes de viatjar. Quan em van batejar, el meu pare Pierre, que era un gran advocat, em va mostrar a la família i va dir: «El meu Jules també serà advocat.» Pobre pare! Qui li havia de dir que el seu primer fill, que aleshores batejaven, tenia un esperit aventurer i fantasiós, i que no serviria per estar tancat en una oficina?

Vaig ser un bon estudiant. Vaig treure bones notes sobretot en geografia, i ja aleshores vaig escriure alguns relats curts. Res de significatiu... o potser sí?

El meu pare va ser un home molt sever. Tenia ganes que jo fes el que ell volia, com gairebé tots els pares, però s'enfadava quan veia que això no era així. Recordo que vam tenir moltes discussions i recordo, especialment, el dia que vaig fugir de casa. Sí, sí, i només tenia onze anys, vaig agafar una maleta petita i me'n vaig anar cap al port.

Em vaig embarcar en una nau que anava cap a l'Índia. Em fascinava la idea d'anar de grumet cap a un lloc tan llunyà, conèixer aquella terra tan diferent, amb tants colors, els elefants, les sedes, els temples sagrats...

Però el meu pare va aconseguir trobar-me, i em va fer sortir del vaixell. I com es va enfadar! Mai no s'havia enfadat tant. Em va fer molts crits i em va dir, molt seriós: «Jules, m'has de prometre que a partir d'ara només voldràs viatjar amb la imaginació.»

Als disset anys vaig començar a llegir llibres amb entusiasme. Fins i tot vaig escriure una obra en vers per a titelles, dedicada a la meva cosina Caroline. Ella no entenia com m'havia costat fer aquelles rimes i no hi va donar importància. He de confessar que n'estava una mica enamorat. Em vaig sentir molt trist, però havia començat a entendre que escriure bé i agradar els altres és una cosa que s'ha d'aprendre amb molt d'esforç i dedicació.

Em vaig traslladar a París per estudiar Dret, cosa que va calmar la ira del meu pare. En aquells moments, en aquella ciutat hi havia molts problemes socials, els obrers de les fàbriques començaven a protestar contra els amos rics. Per això, la meva tieta, a casa de la qual m'havia d'instal·lar, va marxar de la capital; de manera que el meu pare em va haver de proporcionar els diners necessaris per viure en una petita pensió. En cap moment no em vaig queixar. M'estimava més residir en una pensió, encara que compartís habitació, que haver de conviure, avorrit, amb la meva tieta!

El meu pare pensava que si em donava només els diners necessaris, els hauria de gastar tots per estudiar la carrera. Però ell mai no va saber que molts dies només menjava pa i llet, i així podia comprar... llibres! Llibres i més llibres. Ni tan sols em vaig comprar camises noves, no em calien. No vaig menjar ni em vaig vestir bé, però recordo aquella època com la més feliç de la meva vida.

Jordi Cabré, *Em dic... Jules Verne*, Ed. Parramón

1. Qui va ser Jules Verne? _____

2. Contesta:

- Quin caràcter tenia el pare de Jules Verne?

- Què volia que estudiés el seu fill?

- Com va reaccionar quan Jules es va escapar de casa?

3. Jules Verne tenia les idees molt clares des de ben petit. Respon les preguntes següents sobre aquest personatge.

- Quina era la seva assignatura preferida? _____
- I la seva afició predilecta? _____
- Què va acabar estudiant? _____

4. Tria la resposta correcta.

- Verne va escapar-se de casa perquè...
 - a. ...volia anar a descobrir món.
 - b. ...no podia suportar més el seu pare.
 - c. ...no volia continuar estudiant.
- A París...
 - a. ...va viure a casa de la seva tia.
 - b. ...es va posar a treballar en una fàbrica.
 - c. ...va estudiar Dret.
- A París no menjava gaire bé perquè...
 - a. ...a la pensió el menjar era dolent.
 - b. ...es gastava els diners en llibres.
 - c. ...hi havia molta crisi.

5. Jules Verne va fer cas del seu pare i no va viatjar mai que no fos amb la imaginació. Busca informació dels llocs que apareixen a les seves novel·les i escriu-los.

Nom _____ Data _____

El waterpolo

El waterpolo és un esport de grup que es disputa en la superfície acotada d'una piscina plena d'aigua de 30 metres de llargada per 20 metres d'amplada i una profunditat superior a 1,80 metres. Formen l'equip sis jugadors de camp, un setè que fa les funcions de porter, i sis suplents. L'objectiu del joc és introduir una pilota impulsada amb el cos a dins de la porteria de l'equip contrari el major nombre de vegades possible. Els jugadors, a excepció del porter, que és l'únic que pot tocar la pilota amb les dues mans, n'utilitzen només una per moure-la. Entre les regles més destacades, està prohibit colpejar amb el puny la pilota, i també esquitxar aigua als ulls del contrincant. L'equip col·legial està format per dos àrbitres i dos jutges de gol. Els jugadors no poden protestar contra cap de les decisions arbitrals, ja que són definitives. Pel que fa a les porteries, estan situades al centre de les dues bandes més curtes, floten damunt de l'aigua i mesuren 3 metres d'amplada per 90 centímetres d'alçada. La pilota ha de pesar entre 400 i 500 grams i el diàmetre pot variar entre 68 i 71 centímetres. El partit dura quatre períodes de 8 minuts de joc amb 2 minuts de descans entre cada part, excepte entre el segon i tercer període, que el descans és de 5 minuts. A escala d'estats, la màxima competició és la lliga nacional, que aquí està formada per dotze equips, la majoria dels quals són catalans. A més d'això s'organitzen campionats entre equips europeus i també entre seleccions nacionals, bé a escala continental bé a escala mundial. La Federació Internacional de Natació Amateur (FINA) és l'òrgan que regula la pràctica del joc. El primer equip de waterpolo que es va crear a casa nostra va ser el Club Natació Barcelona l'any 1908.

En els llibres d'història d'aquest esport s'explica que va fer els primers passos pels voltants de l'any 1870 al Regne Unit i que William Wilson en va redactar una normativa de joc. Ara, hi ha diverses hipòtesis que intenten anar una mica més enllà, amb anterioritat a aquesta data, per cercar quins en devien ser els orígens més remots. Una de les teories apunta la possibilitat que el nom sorgís del fet de jugar a l'aigua dos equips muntats damunt de barrils de fusta com si fossin cavalls i picant amb un pal una pilota, igual com es fa en el polo, i d'aquí el nom de waterpolo. Una altra explicació probable situa les arrels de l'esport en el rugbi, argumentant que després de disputar els partits els jugadors dels dos equips es remullaven conjuntament i es passaven la pilota en el riu, per la qual cosa se l'hauria rebatejat en anglès com a *football in the water*. Una tercera hipòtesi troba una possible importació de la paraula asiàtica *pulu*, que significa 'pilota', arran de la colonització duta a terme pels anglesos a l'Índia.

Fomentat en bona part pel ressò mediàtic dels darrers èxits dels equips nacionals, la pràctica del waterpolo viu un moment dolç entre els nostres nois i noies. Com a peculiaritats de l'esport, cal esmentar que a les categories de benjamí, aleví i infantil els equips són compostos per grups mixtos i que els partits es disputen en una superfície de joc més reduïda de 25 metres de llargada per 12 d'amplada. La durada dels partits, però, és la mateixa que en els adults i, en el cas de les categories cadet i juvenil, els combinats dels equips deixen de ser mixtos.

Cavall Fort, núm. 1086

1. Tria la paraula correcta.

- El waterpolo és un esport _____ (individual / col·lectiu).
- Cada equip té _____ (sis / set) jugadors dins de la piscina.
- El partit té _____ (dues / quatre) parts.
- La pilota és impulsada amb _____ (una mà / un pal).

2. Escriu tres normes que caracteritzen el waterpolo.

3. Ordena aquestes categories de menor a major edat dels participants.

cadet - infantil - aleví - benjamí - juvenil

1. _____ 2. _____ 3. _____
4. _____ 5. _____

4. Encercla la resposta correcta.

- En quin segle es va redactar la primera normativa del waterpolo?
 - a. Al segle xx.
 - b. Al segle xix.
 - c. Al segle xi.
- Quin país és l'inventor del waterpolo?
 - a. L'Índia.
 - b. Anglaterra.
 - c. Catalunya.
- Quant dura en total un partit de waterpolo?
 - a. Trenta-dos minuts.
 - b. Quarant-un minuts.
 - c. Tres quarts d'hora.

5. Copia les expressions del text que signifiquen:

- El waterpolo té actualment força acceptació entre els joves.

- Els mitjans de comunicació han contribuït a difondre aquest esport.

Nom _____ Data _____

El Forat de Bulí

Diu en Lluís Llach que el nostre país és petit..., però té racons increïbles on ens podem perdre i els quals molt poca gent coneix. Un d'aquests racons desconeguts és el Forat de Bulí, un tram engorjat del riu Rialb envoltat de màgia i realment impressionant! La proposta és accedir al punt inferior del Forat de Bulí, ja que el descens sencer és llarg i delicat i requereix coneixements tècnics i experiència. Si bé el recorregut complet s'inicia en l'indret conegut com les Cots, on es filtra el riu fins a la font de Bulí, en la qual el riu torna a brollar i creua un paisatge frondós, supera petits salts d'aigua i en algunes parts les parets verticals de l'engorjat superen els dos-cents metres, el riu finalment desemboca a un túnel obert a la roca que s'ha de travessar, passat el qual el congost s'eixampla i que és on nosaltres arribarem des de baix. L'accés més directe és per la carretera C-1412-b de Ponts a Tremp i trencant cap a Politg, en direcció a Peramola, per la carretera perimetral que es va fer amb el nou pantà de Rialb, i abans del gran pont que creua el riu agafem la pista que puja a l'esquerra paral·lela al riu Rialb fins al Molí Nou. També hi podem arribar des del quilòmetre 15,5 de la C-1412-b, agafant la pista asfaltada que surt de la collada de la Santa fins al Rialb i el Molí Nou. Després continuem per la pista que puja sempre a l'esquerra del riu i deixem a l'esquerra la pista principal que amb un revolt porta cap a la Masia Maçaners (un bon lloc per anar a dinar). Seguint amunt per la pista, en bon estat al principi, aquesta es comença a complicar abans de la capella encimbellada de Sant Martí del Puig, que es mereix una visita –aneu amb compte amb els barrancs i gaudiu de la vista del riu. Passada aquesta capella, un cotxe que no sigui tot terreny pot arribar una mica més amunt, poc abans de la casa de Terrassola i en un revolt que travessa un petit torrent i per on una pista baixa a la dreta. Aquí podem aparcar el vehicle.

Comencem a baixar per la pista de la dreta, que al cap d'uns tres-cents metres s'acaba per donar pas a un camí que s'endinsa entre la vegetació i que ens portarà en un màxim de deu minuts al riu Rialb. En aquest punt és millor creuar el riu i, tot i que es pot fer saltant les pedres, el més adequat és anar preparats per fer-ho sense evitar de mullar-nos, ja que més endavant, si el temps acompanya, podem banyar-nos en els gorgs de més amunt. Continuant amunt per la riba del riu, ara per la dreta, ben aviat arribarem a l'inici del misteriós engorjat que, amb un gorg immens, convida a entrar-hi, amagant la sortida espectacular del Forat de Bulí.

La proposta inclou la possibilitat de portar una barca inflable per ajudar els més menuts a passar el gorg i arribar a veure aquesta sortida del Forat de Bulí, amb el túnel obert a la roca. Cal anar amb molt de compte i ser prudents amb l'espai, ja que el riu pot ser perillós i cal no molestar els escurçons i altres salvatgines! En sortir de l'engorjat s'ha de desfer camí, però ho podem fer tot baixant uns metres pel riu fins a tornar a trobar el camí que puja i que enllaça amb la pista que més endavant ens retorna on hem deixat el vehicle.

El riu Rialb, riu blanc –del llatí *albus*– discorre en direcció sud i té tres parts clarament diferenciades (alt, mig i baix Rialb), de les quals la part del mig s'engorja d'una manera espectacular en l'anomenat Forat de Bulí, on convergeixen quatre torrents tot formant un indret espectacular. El descens del torrent no s'ha de fer mai abans, durant o després de pluges, ja que les crescudes poden convertir el passeig idíl·lic en un infern, i en alguns punts del riu es formen remolins molt perillosos i coneguts per la gent del Rialb com a xucladors, pels imprudents i el bestiar que, diuen, s'havia empassat el riu.

Cavall Fort, núm. 1080

1. Escriu un subtítol per a cadascun dels paràgrafs que formen el text.

Primer paràgraf: _____

Segon paràgraf: _____

Tercer paràgraf: _____

Quart paràgraf: _____

2. Separa en dues columnes els elements naturals dels elements en què ha intervingut la mà de l'home.

con gost - gorg - pista - torrent - pont - capella - barranc - masia

Elements naturals	Elements no naturals
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

3. Digueu si les afirmacions següents són certes (C) o falses (F).

- Està prohibit banyar-se al riu Rialb perquè és perillós.
- El Forat de Bulí és un indret poc conegut.
- La collada de la Santa és un bon lloc per dinar.
- L'excursió ha de fer-se amb un vehicle tot terreny.
- Al Forat de Bulí conflueixen quatre torrents.
- Rialb vol dir 'riu blanc'.

4. Busca en el text paraules sinònimes de les següents.

- baixada: _____
- espès: _____
- fruiu: _____
- travessar: _____
- esquivar: _____
- enorme: _____

5. Encercla els adjectius que escauen al text que has llegit i explica per què ho creus.

argumentatiu - descriptiu - instructiu - narratiu - poètic

Nom _____ Data _____

Burundi: junts tornem a començar

Un tros de terra, aquest és el principal anhel. En un país eminentment agrícola, on l'orografia dibuixa un paisatge ondulat, marcat per nombrosos turons, algunes muntanyes i planes, i banyat per les suaus ribes del llac Tanganika, tenir una parcel·la de terra a la província de Makamba, al sud de Burundi, on treballar, pot significar escapar de la fam, assentar-se, tornar a començar. Per a les nombroses famílies que tornen a les seves comunitats, aquest és l'objectiu. La guerra civil del 1993, que va sacsejar el país durant més de deu anys, va causar milers de víctimes, desapareguts i refugiats, i va llegar als burundians unes condicions socioeconòmiques molt difícils.

El procés de pau i la reconciliació, iniciat el 2001 i culminat el 2005, han afavorit el retorn lent però progressiu de refugiats i desplaçats interns que, a poc a poc, es reinstal·len a les seves comunitats, situades als nombrosos turons que configuren el paisatge burundià, per reprendre les seves vides i seguir endavant. «Vam tornar perquè vam veure que finalment arribava la pau, i perquè en un altre lloc no hauríem tingut cap possibilitat en no disposar de terra per conrear», explica Isidonie Nahimana, una camperola que va tornar a Buga, el seu turó, el 2005, després de passar sis anys en un camp de desplaçats. S'estima que, des del 2002, han tornat 350.000 persones refugiades a Tanzània.

La tasca no és fàcil. Burundi és el segon país africà amb més densitat de població per quilòmetre quadrat, la terra és escassa i no és tan generosa com temps enrere. A això s'hi suma una important reducció del bestiar i unes condicions climatològiques adverses. Aquestes circumstàncies converteixen la seva població en molt vulnerable, sobretot, nutricionalment. «Quan vaig arribar el 2004 vaig començar a conrear la terra, però passàvem gana», recorda Maurice Ntarambirwa, que va tornar al turó de Mugumure des de Tanzània, on va fugir el 1993.

La tasca d'acció humanitària que portem a terme en aquesta regió està aconseguint que famílies com la d'Isidonie i la de Maurice comencin a entreveure un futur millor. El nostre programa, iniciat el 2006, està aconseguint incrementar la producció i millorar la seva alimentació, a través de la pràctica de tècniques agrícoles i ramaderes dissenyades per augmentar la fertilitat de la terra i recuperar la pèrdua d'animals que van patir durant el conflicte. M'ho explica Maurice, que assegura: «Abans no veia el meu futur, però ara tinc una vaca, arbres fruiters i eines per conrear la terra, i estic convençut que guanyaré diners amb els meus conreus.»

Burundi, amb una superfície una mica més petita que la de Galícia, no disposa de prou terra conreable per alimentar la seva població. Les causes són diverses, però principalment això és degut a la forta pressió demogràfica i l'excessiva parcel·lació de les explotacions, conseqüència del règim tradicional d'herència, segons el qual cada fill baró ha de rebre una part del terreny del seu pare. Això suposa un important obstacle per accedir a la propietat del sòl i un augment dels litigis territorials, sobretot, amb la tornada massiva de refugiats. La província de Makamba és, a més a més, la segona del país amb un nombre més elevat de repatriats. «Quan vaig tornar, la meva terra la conreava el meu oncle, que em va posar problemes per recuperar-la», m'explica Maurice, que haurà d'esperar que el seu pare torni de Tanzània per reclamar la propietat o que la Comissió de Terres, creada pel Govern per resoldre aquestes disputes, dictami a favor seu.

1. Completa aquestes informacions sobre Burundi.

- Continent: _____
- Relleu: _____

- Activitat econòmica principal: _____
- Inici de la guerra civil: _____
- Final de la guerra civil: _____
- País que ha acollit els refugiats: _____
- Data d'inici de la pau: _____

2. Digues si les afirmacions següents són certes (C) o falses (F).

- Burundi no disposa de prou terra per alimentar la seva població.
- Els refugiats van començar a tornar a partir de l'any 2002.
- El clima de Burundi és suau i benigne.
- Burundi és un país molt gran.
- En tornar a Burundi, molts es troben que la seva terra està en mans d'altres persones.

3. En què consisteix l'acció d'ajuda humanitària que duu a terme l'organització Intermón Oxfam a Burundi?

4. Explica com ha influït la intervenció d'Intermón Oxfam en la vida del Maurice.

5. Tria la resposta correcta.

- L'expressió «forta pressió demogràfica» significa...
 - a. ...que la gent exigeix tenir terra per conrear.
 - b. ...que hi ha molta població per cada quilòmetre quadrat.
 - c. ...que el Govern no deixa tornar els refugiats perquè ja hi ha massa gent.

Nom _____ Data _____

Bestiàrium

Dos amics que vivien en una cabana a Puerto Morelos –al Carib mexicà– van trobar a la seva porta un gos petaner amb més fam que puces, i no en tenia pas poques.

La bestiola no era gaire agraciada que diguem: barreja de tres colors, a més de capgròs, tenia les potes tan curtes que en córrer balancejava el seu cos grassonet d'esquerra a dreta i de dreta a esquerra, fent la impressió que en qualsevol moment bolcaria. Els dos homes es van compadir de l'animal i el van adoptar, tot i que, a més de poc afavorit, era més aviat curt de gambals.

Ensopegava contínuament amb els mobles, bordava de nit sense motiu, i en comptes de beure del platet llepava el terra de la dutxa. De dia passejava amunt i avall pel petit port, i les feia tan sonades que aviat va ser conegut com el gos més ruc del poble, i encara que els seus amos li havien posat el nom de Firulís, els veïns simplement l'anomenaven *Tonto*.

En Shedor i en Leo, els propietaris del gos, havien invertit tots els seus estalvis en aquella casa arran de mar. La planta baixa era una botiga on venien articles per a navegants i submarinistes, i al pis de dalt hi tenien la casa. El negoci anava força bé i, amb el temps, s'havien acostumat a les bestieses d'en Firulís, que a més de rosegar i pixar a tort i a dret, atreïa totes les puces de la comarca.

Un matí, els dos amics estaven instal·lant un motor nou a una llanxa, quan van córrer la veu que l'huracà *Gilberto* –que estava arrasant ciutats senceres– avançava cap al poble. L'exèrcit va enviar tres camions per evacuar Puerto Morelos abans que sobrevingués la catàstrofe. Després d'arreplegar quatre coses de primera necessitat, en Shedor i en Leo van buscar el gos per tot el poble sense èxit. Preguntaven cabana per cabana si algú havia vist en Firulís, però la gent estava massa atafegada i espantada per ocupar-se d'on parava el gos.

–És tan ruc que es ficarà a l'ull de l'huracà tan bon punt arribi –va dir-los una veïna mentre posava en un sac els pocs objectes de valor que tenia.

Un sergent va córrer porta per porta i va obligar els habitants a sortir sense fer-se pregar més, ja que el *Gilberto* era a tocar. Amoïnats pel futur de la seva casa i sense haver trobat el gos, els dos homes van pujar consternats al camió, i el vehicle va rodar sense aturar-se fins que van ser prou lluny de l'àrea de perill.

A les deu de la nit, els habitants de Puerto Morelos van saber que l'huracà s'havia instal·lat al bell mig del poble i no va parar de fer destrosses fins l'endemà.

Extingit l'huracà, els veïns van poder retornar allà on havien estat les seves cases, perquè el *Gilberto* no n'havia deixat ni una de dreta. En Shedor i en Leo van comprovar desesperats com la seva cabana de fusta havia desaparegut sota la sorra, ja que el terreny a prop del port era poc ferm i s'hi havia engolit la casa i tot el que contenia d'un sol mos. Plorant per la pèrdua del seu habitatge i negoci, els dos amics van començar a excavar aquell solar amb l'esperança de recuperar part del material de la botiga, però només van trobar un pantaló texà, la porta d'un armari i un parell de flotadors. Però de sobte es va produir un fenomen estrany: al terra s'havia format un petit forat del qual va començar a saltar sorra com si es tractés d'un volcà en miniatura i tot d'una en va sortir el caparró tricolor d'en Firulís, que mirava sorprès els congregats. Aviat tot Puerto Morelos va arribar al lloc de la curiosa escena, i el més vell del poble va explicar que els gossos, per instint, quan s'apropa un huracà fan un cau prou gran per poder respirar i s'enterren fins que passa de llarg.

A partir de llavors ningú més no va gosar anomenar-lo ruc.

Francesc Miralles, *Bestiàrium*, Ed. Alfguara (adaptació)

1. Fes una descripció del Firulís.

2. Ordena els fets següents tal com passen en aquesta història.

- L'exèrcit evacua els habitants de Puerto Morelos.
- En Shedor i en Leo adopten un gos.
- Corre l'alarma que s'acosta un huracà.
- En Shedor i en Leo retroben el Firulís.
- El poble desapareix sota la sorra.
- La gent avalua els danys causats per l'huracà.

3. Distingeix aquestes parts en el text que has llegit: plantejament, nus i desenllaç.

- Plantejament: _____

- Nus: _____

- Desenllaç: _____

4. A què es dedicaven els amos del Firulís?

5. Contesta:

- Quina opinió té la gent del poble del Firulís abans de l'huracà?

- Quin fet provoca que canviïn la manera de veure el gos?

6. Fes una llista de les coses de primera necessitat que creus que devien agafar en Shedor i en Leo quan van ser evacuats.

Nom _____ Data _____

Els ulls de l'aiguamoll

La resclosa havia creat una gran bassa, on els nois del poble anaven a banyar-se els càlids matins d'estiu. Sovint hi duien algun entrepà –o alguna carmanyola amb menges fredes– i hi passaven tot el dia, ajaçats al sol o jugant amb l'aigua dolça o arremolinada –tot dibuixant-hi amplis esquitxs de bromera.

Aleshores, els nois s'estimaven més la bassa que no pas el mar. La platja de Font-regalada, alguns quilòmetres a llevant, era massa fonda i traïdora per als seus jocs. I l'arena fina, gairebé etèria, s'enganxava en els cossos salabrosos amb insistència. No, la platja era reservada per a alguns dies assenyalats. Per a l'endemà de la Festa Major, quan moltes famílies s'hi adreçaven en les velles tartanes farcides d'embalums –els més moderns disposaven ja, però, d'automòbils de tercera mà o d'immensos sidecars, on encabien fins i tot la sogra i el gos. I és que la platja requeria tot un altre ritual: el de carregar barnussos i tovalloles, immensos para-sols de barnilles dislocades, càntrirs i cassoles i bótes de vi gegantines –la seva panxota animal s'anava xuclant al llarg de la jornada. Però els dies de cada dia els nois preferien la bassa de la resclosa. I les seves mares també, perquè la sabien menys perillosa i menys carregada de traïdoria, menys múrria, que no pas el mar.

Més enllà de la resclosa, més enllà de la bifurcació dels canals, més enllà dels camps d'arròs, s'estenia, però, la frontera. Una ratlla perfectament identificable, tan gravada en el cervell de tots els vilatans que fins els més petits podrien reconèixer-la. Aquella era la línia final, el *finis terrae*, el *no-man's-land*: aquell punt que gairebé mai ningú no havia gosat traspasar.

Allí començava l'aiguamoll: unes desenes de vessanes on tot es capgirava sota els efectes d'un terra entollat i d'una aigua bruta. Perquè com deien els més vells, Déu no hi va arribar el tercer dia de la creació, i va permetre que la terra hi continués confosa, perillosament barrejada amb les aigües.

Ningú no gosava endinsar-se en l'aiguamoll. Aquell era el cau de plantes monstruoses, insectívores, fins i tot carnívores. Allí es congriaven arraimats, desenes d'esbarts de mosquits, de ressonàncies palúdiques. Era terra de febrades, de paüres, de gent que havia perdut el seny. I era també el regne de les colobres i de tota mena de bèsties de fiblada inguarible.

La gent gran, quan s'hi acostava, se senyava un i cent cops i xiuxiuejava monòtonament tota mena d'oracions i encanteris –i ho feien amb el cor d'una peça, com sabent el gran risc que corrien. N'explicaven de tots colors. Gossos endinsats per aquells rodals, que havien retornat, dies a venir, cara-xuclats, amb els cossos cadavèrics, tot just amb l'esma per dibuixar amb els ulls un darrer adéu als seus amos. Nens que s'hi havien perdut i que, en ser descoberts, mostraven com s'havien begut l'enteniment. Noieta dolces, de cos esprimatxat i trets gràcils, fiblades pel verí d'algun monstre desconegut –o irreversiblement mossegades pel paludisme. Però el pitjor no era això, ni de bon tros. El pitjor era la bèstia, la Brívia: aquell animal mig sargantana i mig dragó, de desenes de metres de llargada, que passejava el seu cos panxut i esmunyedís per les aigües pútrides i que, les nits de lluna plena, amollava un enfilall d'udols esfereïdors.

Agustí Alcoberro, *Els ulls de l'aiguamoll*, Ed. Alfaguara (adaptació)

1. Busca en aquesta sopa de lletres vuit espais o recipients que poden contenir aigua i copia només aquells que apareixen a la lectura.

C	A	I	G	U	A	M	O	L	L
S	M	U	B	V	S	P	D	W	C
S	A	F	A	R	E	I	G	R	E
E	R	D	S	E	A	S	O	F	X
D	E	Z	S	X	L	C	R	E	W
G	T	C	A	N	T	I	R	F	E
D	F	A	G	H	J	N	K	L	U
I	U	N	Y	T	R	A	E	W	S
A	R	A	R	I	U	G	F	E	S
A	S	L	D	F	G	H	J	K	L

2. Busca en el text paraules que signifiquin el mateix que les següents.

- por: _____
- monstre: _____
- calorós: _____
- est: _____
- dol: _____

3. Marca amb una creu el que diu la gent del poble sobre l'aiguamoll.

- Les persones que hi han gosat entrar no n'han tornat.
- Les persones que hi han gosat entrar han perdut el seny.
- Les persones que hi han gosat entrar han perdut la parla.
- Les persones que hi han gosat entrar han mort al cap de poc temps.

4. Fes una llista de tots els éssers vius que habiten a l'aiguamoll.

- Quins d'aquests éssers és versemblant que hi habitin? _____
- Quin no? Per què? _____

5. Quina actitud supersticiosa trobem en aquest fragment?

Nom _____

Data _____

La torre Eiffel podria haver estat construïda a Barcelona

La torre Agbar erigida fa pocs anys a la plaça de les Glòries de Barcelona ha esdevingut un dels símbols arquitectònics de la ciutat. S'uneix així a altres com la Sagrada Família, el monument a Cristòfor Colom, la torre de Collserola o l'Arc de Triomf. Aquest últim, per cert, un monument que podria no haver estat la gran obra símbol de l'Exposició Universal que el 1888 va tenir lloc a la capital

catalana. I és que no hauria estat així si els responsables municipals haguessin optat per la proposta que l'enginyer Gustave Eiffel els va fer i que, en ser rebutjada, va trobar més fortuna a París, un any després.

Ara sembla impossible dissociar el perfil de la torre Eiffel de la capital francesa, però el cas és que Gustave Eiffel va presentar primer el seu projecte de torre als responsables de l'Ajuntament de Barcelona, perquè es construís en aquesta ciutat amb motiu de l'Exposició Universal del 1888. Però als responsables de l'Ajuntament barceloní els va semblar una construcció estranya i cara que no encaixaria a la ciutat. I en lloc d'aquesta possibilitat van optar per construir com a símbol de l'esdeveniment l'Arc de Triomf, al passeig de Sant Joan. Després de la negativa del consistori barceloní, Eiffel va presentar el seu projecte als responsables de l'Exposició Universal de París, on es construiria l'any 1889. Però en un primer moment tampoc a París les coses no van pintar fàcils per al projecte de torre.

Els responsables municipals parisencs van acceptar de construir-la malgrat que en principi pensaven que l'haurien de desmuntar una vegada acabada l'exposició. Només la voluntat popular va evitar que s'enderroqués. Però poc després, a la primera dècada del segle xx, els parisencs van mostrar un descontentament amb aquesta torre que va arribar a provocar que el Govern donés l'ordre de demolar-la. Amb tot, la seva gran i potent antena la va salvar, ja que rebia ones de ràdio alemanyes que a la Primera Guerra Mundial servirien de gran ajuda als aliats.

I així, arran del rebuig de Barcelona, i malgrat les dificultats dels primers anys, la torre Eiffel acabaria convertint-se en un dels monuments símbols més universals, lligat sempre a França, i concretament a París. La seva estructura va començar a construir-se el 1887. Dos anys després serviria com a arc d'entrada a l'Exposició Universal de París, una fira mundial organitzada per commemorar el centenari de la Revolució Francesa. La torre es va inaugurar el 31 de març de 1889 i es va obrir al públic el 6 de maig d'aquell any.

Sàpiens, juliol del 2008

1. Digues què va passar en cadascuna d'aquestes dates.

- 1789: _____
- 1887: _____
- 1888: _____
- 31 de març de 1889: _____
- 6 de maig de 1889: _____

2. Quins arguments va donar l'Ajuntament de Barcelona per rebutjar el projecte d'Eiffel?

- Tenia un cost econòmic excessiu.
- No tenien cap espai adequat per col·locar-la.
- No s'adeia amb l'estil de la ciutat.
- El trobaven massa modern.
- No els agradava el material amb què estaria construïda.

3. Encercla l'opció correcta per completar cada oració.

- En comptes de la torre Eiffel, l'Ajuntament de Barcelona va fer construir...
 - a. ...la Sagrada Família.
 - b. ...el monument a Cristòfor Colom.
 - c. ...l'Arc de Triomf.
- El govern francès no la va fer desmuntar perquè...
 - a. ...la feien servir com a antena de ràdio durant la guerra.
 - b. ...la gent es va manifestar en contra de l'enderrocament.
 - c. ...era més car desmuntar-la que deixar-la dempeus.
- Gustave Eiffel era...
 - a. ...arquitecte.
 - b. ...enginyer.
 - c. ...artista.

4. Busca en el text paraules sinònimes de les següents.

- Ajuntament: _____
- Universal: _____
- Construïda: _____
- Refusada: _____
- Celebrar: _____

5. El gentilici és un adjectiu que serveix per indicar l'origen o procedència d'una persona o una cosa. Busca els cinc gentilicis que apareixen a la lectura.

Nom _____ Data _____

El reciclatge

Som a principis d'any, tot just estrenem amb bons propòsits un nou calendari, el pròleg del qual han estat dues setmanes de celebracions diverses. Un cop passat aquest període curiós, què en queda a part de les bones intencions i les piles ben carregades? Doncs, per exemple, un gran increment en la quantitat de residus produïts.

L'augment de consum de cava i licors comporta la generació d'una gran quantitat d'ampolles de vidre, en els regals s'utilitzen caixes i embalatges i els arbres de Nadal es converteixen en restes vegetals en acabar les festes. I això en xifres significa que la producció de residus de vidre augmenta el 30% i la de paper-cartró el 25% respecte a la resta de l'any. Què hi podem fer nosaltres com a consumidors? Doncs podem començar per entendre què passa més enllà del contenidor un cop aboquem amb més o menys fortuna el que ens sobra en el nostre devenir diari. Primer cal dir que els residus es poden dividir en quatre grans grups: municipals, industrials, ramaders i altres. En aquest article parlarem exclusivament dels municipals ja que són sobre els que més podem influir com a ciutadans.

Tots hem sentit a parlar de les tres erres (reduir, reutilitzar i reciclar) alguna vegada, i malgrat això ens costa percebre que podem fer algunes coses més per evitar l'acumulació de les nostres restes que destriar-ne les diferents parts de la millor manera que sabem. Per això cal recordar que en l'objectiu de la disminució de residus, el reciclatge és la tercera i darrera mida a prendre; la primera és la reducció del consum (el millor residu és aquell que no es produeix), i la segona la reutilització, però ambdues depenen directament de la percepció social de l'impacte del consum, és a dir, d'entendre que contínuament estem generant residus.

El reciclatge és un procés d'utilització de parts o elements d'un article, tecnologia o aparell que en arribar al final de la seva vida útil pot ser reutilitzat. Reciclar és, per tant, l'acció de tornar a introduir en el cicle de producció i consum productes materials o parts d'aquests obtinguts de residus. També es refereix a recuperar parts d'articles que com a conjunt han arribat al final de la seva vida útil, però que admeten un ús addicional per a alguns dels seus components o elements.

Des de finals dels anys vuitanta es va començar a veure clar que l'antic model d'anar enterrant tot allò que feia nosa o el seu equivalent piròman d'anar cremant-ho tot en grans forns no era la solució miraculosa que en altres temps ens havia semblat. La recollida selectiva es desenvolupa a Catalunya a partir d'una llei que obliga la seva implantació a tots els municipis de més de 5.000 habitants, i de mica en mica, potser un xic obligats per la Unió Europea, hem anat aprofundint en la recuperació i gestió, ens hem fet més conscients que les nostres deixalles no desapareixen i hem fet responsable del residu a qui el produeix.

Si s'aconsegueix no generar un residu, s'estalvien recursos materials, s'evita provocar efectes negatius sobre el medi i es disminueix la inversió d'esforços econòmics per recollir-lo, recuperar-lo, tractar-lo i eliminar-lo. Una senzilla però efectiva acció per evitar l'excés d'envasos és buscar els productes a granel, reutilitzar les bosses de plàstic o utilitzar-ne de tela, i posar un preu imaginari (diguem per exemple 5 cèntims) a cada bossa o envàs que un cop consumit el producte que conté llencem. Aquestes tan sols són petites accions; segur que parant atenció al que llencem a les escombraries en trobem un munt més, com ara ser més responsables del nostre rastre, les nostres deixalles, tant a casa com a la muntanya.

Natura i aventura, núm. 13 (adaptació)

1. Quina classificació fa l'article dels residus?

2. Explica què volen dir aquestes paraules que comencen per erra.

• Reduir: _____

• Reutilitzar: _____

• Reciclar: _____

3. Escriu tres mesures que tu o la teva família podeu aplicar per evitar l'excés d'envasos.

4. Què es feia abans amb els residus que es produïen?

5. Segur que prop de casa teva hi ha uns contenidors per abocar-hi les deixalles. Observa'ls bé i completa la taula.

Color del contenidor	Tipus de deixalla

• Coneixes algun altre tipus de contenidor? Com és? Què s'hi aboca?

6. Com s'anomena el fet de llençar cada deixalla al seu contenidor?

- Recollida selectiva.
- Reciclatge.
- Punt verd.

Nom _____ Data _____

Després del terratrèmol

La Mariana, de nou anys, estava fent els deures de l'escola quan va sentir que el terra tremolava, i va sentir una por immensa. La seva germana, Yara, de set anys, va començar a plorar i cridar quan tot es va tornar fosc, i és que en dos minuts van patir tres terratrèmols. Era el 15 d'agost del 2007, una mica després de les sis de la tarda, al centre-oest de Perú. La Mariana i la Yara viuen a San Antonio de Salas, un poblat on viuen unes dues-centes famílies. Aquell dia van perdre les seves cases i a hores d'ara només n'hi ha cinquanta de construïdes. La resta de famílies encara viuen en tendes de plàstic, sense bany, ni cuina, ni llum. Però de mica en mica van solucionant els problemes: van recuperar matalassos i mobles, les dones cuinen per a tota la comunitat, tenen un dipòsit d'aigua i les noves llars es van aixecant amb material més resistent.

La Mariana i la Yara recorden perfectament què va passar, i les paraules que més repeteixen són «por» i «fosc». «Era hivern i feia fred», diuen. La seva mare, Edite, reconeix que aquesta angoixa no és exclusiva dels més petits. Ella també va patir, però havia d'encarregar-se de les nenes i d'en Misael Aaron, que llavors tenia mesos, i va aconseguir unir-los a tots mentre esperaven que passés el malson. El pare de la família, el Mariano, venia de treballar del seu camp d'arròs quan va notar que la seva moto es movia massa. «Al principi pensava que no funcionava bé, però quan vaig veure que era un terratrèmol vaig pensar: "ràpid cap a casa". No sé com vaig arribar sencer», explica.

Sovint recorden aquella tarda –tret del petit, que és el més feliç– i la recreen una vegada i una altra, però tots tenen força per continuar endavant. «Hi havia molta pols, brutícia. Els nens estaven espantats. Havíem de recuperar el màxim de coses possible... Els pares vam decidir que el primer que havíem de reconstruir era l'escola, perquè els nens estiguessin ocupats i recuperessin la normalitat al més aviat possible.» I així ho van fer, gràcies a l'ajuda d'una organització que va arribar a San Antonio de Salas per ajudar a construir les cases. Es diu Esperança Sense Fronteres i és de València, tot i que treballa a diferents parts del món. Les primeres setmanes després del terratrèmol van passar gana, perquè moltes botigues es van buidar i fins i tot van apujar els preus. Per això moltes organitzacions i també el Govern de Perú van preparar paquets de menjar durant els primers mesos. L'Edite, que és qui s'encarregava de la cuina, és qui més recorda aquells moments: «No hi havia res, buscàvem llet per al bebè; qualsevol cosa, perquè no teníem res. Anàvem d'un lloc a un altre. Era desesperant.» Avui la situació és ben diferent i dona goig sentir la Yara després de dinar: «Moltes gràcies, he acabat amb la panxa plena.» L'Edite és ben optimista; no perd el temps en queixes, sinó que treballa amb les seves veïnes. «El terratrèmol ens ha unit», assegura, i és que les dones es van organitzar per cuinar en torns de tres en tres de dilluns a divendres, amb grans olles, i així estalviaven temps i diners.

Un altre dia molt especial a Salas va ser la inauguració de les noves cases, a finals de gener. La nit anterior van decorar entrada, portes i finestres per al gran moment, que consistia a trencar una ampolla de xampany. Tenien pocs mobles, però encara es van salvar televisors i equips de música, com va passar a la casa de la Mariana i la Yara, que estaven ben rialleres perquè ja podien menjar a taula i veure la tele al sofà. Un cop més, va ser un exemple de com superar les dificultats i continuar endavant, però encara queda molta feina per fer. Hi ha llocs de Salas on encara no ha arribat el ciment i les famílies viuen totes juntes en una mena de tenda de campanya. Treballen amb l'objectiu que a finals d'aquest any tothom tingui un sostre per viure i així poder deixar enrere les incomoditats amb què viuen.

Cavall Fort, núm. 1107 (adaptació)

1. Contesta:

- En quina data es va produir el terratrèmol?

- Quina estació era?

- Com t'expliques que puguin ser certes les dues respostes anteriors?

- Quant de temps va passar abans no van poder inaugurar les noves cases?

- Com es diu l'ONG que va ajudar-hi?

- Quin és l'edifici que va tenir més prioritat a l'hora de ser reconstruït?

2. Què feien aquestes persones quan va començar el terratrèmol?

La Mariana: _____

El seu pare: _____

3. Fes una descripció de com t'imagines que va quedar San Antonio de Salas després del terratrèmol.

4. Explica per què l'Edite diu que el terratrèmol va unir la gent.

5. Encercla les paraules que serveixen per definir els sentiments de la gent de San Antonio de Salas durant el terratrèmol. Si cal consulta el diccionari.

desesperació - impotència - cansament - terror - impunitat - paüra

Nom _____ Data _____

L'ofici del cuir

Caminar amb una bona sabata feta amb autèntica pell d'animal (vaca o ovella) permet que el peu transpiri de la manera més saludable. Però, perquè una pell pugui prendre forma de sabata, cinturó o bossa, ha de passar abans per l'aventura de l'adobament. Els adobers preparen la pell que a l'escorxador se separa de la carn. Es tracta d'un reciclatge autèntic i d'un interessant procés artesanal que, com qualsevol altra activitat tradicional, ha anat perdent empena. Però en algunes ciutats com Vic o Igualada, encara roden amb força els bombos d'adob.

En els millors temps, a Igualada hi havia 200 adobers. En els seus inicis, la feina d'adobar pell era molt dura. Es feia tot a mà i el procés passava per tres oficis diferents: blanquer, adober i assaonador. Passejant pel carrer Sant Antoni de Baix, a Igualada, es percep el sabor d'una altra època, quan l'arquitectura, sòbria i austera, va aixecar espais pensats per al treball. Entrades àmplies que donen al carrer del Rec, protagonista del traç urbanístic en aquest vessant sud de la ciutat, mostren interiors lliures d'entrebancs, adequats per a la maquinària i que permeten el tràfec dels cuirs i els productes per tractar-los, amunt i avall. En aquest espai giren els bombos. Són com enormes rentadores en què les pells es barregen en el seu primer tractament per a l'adob.

El soroll d'aquestes voltes de bombo se sent des del carrer i recorda al caminant que som al barri de les adoberies, el qual va néixer apegat al rec. Aquest rec venia d'un antic molí i es va acabar convertint en un canal industrial, per la necessitat d'aigua de les adoberies que fins al 1906 no van començar a introduir els bombos que havien d'estalviar temps i duresa a la feina de l'adober.

Fins a la primera dècada del segle xx, les pells arribades de l'escorxador s'havien de sotmetre a una barreja de calç i aigua. Aquella feina la feien els blanquers (per això a Igualada als qui tenen aquest ofici avui se'ls anomena indiferentment *blanquers* o *adobers*). La calç –aleshores hi havia moltes fonts de calç viva a la comarca– feia que s'obrís l'arrel del pèl i això permetia separar-lo de la pell.

Del pas següent, se n'encarregava l'adober. Es treballava al soterrani de les cases, on hi havia uns grans clots on es posava l'escorça de diferents tipus d'arbres. Com si es tractés d'una lasanya, s'anaven alternant una capa de pell i, a sobre, una d'escorça, i així successivament. Al final s'hi tirava aigua i, segons el gruix, les pells quedaven així adobades com a mínim tres mesos. El tercer pas de l'adob, tal com es feia tradicionalment, corresponia a l'assaonador. Treballava les pells al carrer o vora el rec. Estirava les pells, els eliminava totes les arrugues amb unes eines especials i les untava amb greix d'animal: el saó, que donava nom a la feina de l'assaonador. Així es donava flexibilitat al material. Penjades als porxos de les cases, sense que els pogués tocar el sol directe, les pells s'acabaven d'assecar, s'afinaven i ja quedaven llestes per vendre als fabricants de sabates o de guarniments d'animals. Són maneres de fer que pertanyen a la història de tres oficis que la industrialització va reduir a un de sol, simplificant, mecanitzant i higienitzant el procés.

Descobrir Catalunya, núm. 128

1. Ordena els passos que segueix el procés de transformació de la pell.

- Les pells se sotmeten a una barreja de calç i aigua.
- Les pells s'assequen.
- S'alternen capes de pell i d'escorça.
- Se separa la pell de la carn.
- Les pells es venen als fabricants de sabates.
- La pell s'estira i s'unta amb greix animal.
- S'adoben les pells amb aigua almenys tres mesos.

2. Digues si les afirmacions següents són certes (C) o falses (F).

- Per assecar les pells convé posar-les al sol.
- Vic i Manresa són les ciutats amb més tradició en el treball del cuir.
- Per preparar la pell intervenen tres oficis diferents.
- El saó servia per donar flexibilitat a la pell.
- Fer poder realitzar tot el procés d'adobament calia una gran quantitat d'aigua.

3. Explica en què consistia la feina...

- ...del blanquer: _____

- ...de l'adober: _____

- ...de l'assaonador: _____

4. Què va suposar la introducció del bombo en l'ofici d'adober?

5. Al títol d'aquest article apareix la paraula *cuir*. Saps què significa?

6. Busca a la lectura un antònim de les paraules següents.

- artesanal: _____
- fals: _____
- ple: _____
- insalubre: _____

Anàlisi gramatical

1. L'oració i la frase
2. La concordança. El subjecte el·líptic
3. Tipus d'oracions
4. El nom: nucli del sintagma nominal
5. Els complements nominals. Determinants
6. Les propietats textuais
7. El verb: nucli del sintagma verbal. Verbs impersonals
8. Verbs transitius i intransitius
9. Perífrasis verbals (I)
10. Perífrasis verbals (II)
11. Verbs regulars i irregulars
12. El complement directe. Substitució pronominal
13. El complement indirecte. Substitució pronominal
14. El complement circumstancial. Substitució pronominal
15. L'atribut. Substitució pronominal

Nom _____

Data _____

L'oració i la frase

1. Digues si els enunciats següents són oracions o frases.

- Endavant!
- La pilota de ping-pong està abonyegada.
- Pa de pessic amb pinyons i xocolata.
- Espereu-vos.
- Hi ha un gos enorme a l'entrada.
- Festa de gegants i capgrossos diumenge 14 de juny.

2. Transforma aquestes frases en oracions.

- Silenci!
- _____
- Molt agraïts.
- _____
- Quina alegria tan gran!
- _____

3. Contesta aquesta pregunta primer amb una frase i després amb una oració.

- Quants dibuixos s'han presentat al concurs, aquest any?

Frase: _____

Oració: _____

4. Llegeix aquest text i subratlla les frases de color vermell i les oracions de color blau.

El davanter de l'equip local fa una passada llarga cap a l'esquerra. L'equip contrari es tanca a l'àrea. El jugador que té la pilota intenta centrar. Falta del defensa! Se sent el xiulet de l'àrbitre. Penal! Ha marcat penal! El capità situa la pilota. El porter es prepara. Quins nervis! Tot l'estadi està en silenci. S'allunya de la pilota. L'àrbitre xiula. Un xut ben col·locat... Gooo!!!! Una cridòria eixordadora s'aixeca per sobre dels nostres caps. Un a zero. Visca!!

Nom _____ Data _____

La concordança. El subjecte el·líptic

1. Digues quin és el subjecte i el predicat de cada oració.

- Els veïns es van reunir amb el regidor de medi ambient.

Subjecte: _____

Predicat: _____

- M'agrada la llet calenta amb xocolata en pols.

Subjecte: _____

Predicat: _____

- Cada estiu ens visiten molts turistes alemanys.

Subjecte: _____

Predicat: _____

- El calaix de la taula de la cuina està encallat.

Subjecte: _____

Predicat: _____

2. Les oracions següents tenen un subjecte el·líptic. Escriu-lo.

- Demà estrenarà el vestit de floretes. (_____)
- No tinc gaire gana. (_____)
- Esperem notícies del seu estat de salut. (_____)
- T'has pres el xarop contra la tos? (_____)
- Han quedat classificats per a la final de la copa. (_____)
- Us voleu quedar a sopar? (_____)

3. Completa aquests subjectes amb un predicat que hi concordi.

- Aquest problema _____
- Els alumnes _____
- Tu i els teus germans _____
- Jo _____
- L'aigua de l'aixeta _____

4. Contesta.

- Quin és el nucli del subjecte? _____
- Quin és el nucli del predicat? _____

Nom _____ Data _____

Tipus d'oracions

1. Digues quin tipus d'oracions són les següents:

- Em sap molt de greu tot el que ha passat. _____
- Fa tres mesos que no plou. _____
- M'agradaria tenir una mica més de temps lliure. _____
- No trepitgeu la gespa. _____
- Quin curs està fent? _____
- Potser tornaran abans del que estava previst. _____

2. Contesta:

- Quins tipus d'oracions es tanquen o es poden tancar amb un signe d'admiració?

- Quins tipus d'oracions es tanquen o es poden tancar amb un punt final?

- Per a quin tipus d'oració es reserva el signe d'interrogació?

3. Escriu un diàleg en què hi hagi almenys una oració de cadascun dels tipus que has estudiat.

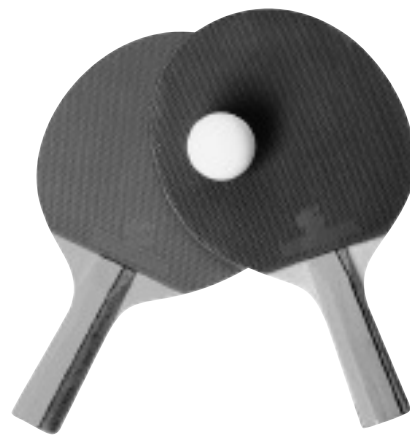
Nom _____

Data _____

El nom: nucli del sintagma nominal

1. Encercla el nucli dels sintagmes nominals subratllats.

- La piscina municipal té un trampolí magnífic.
- Hi havia tres senyores fent petar la xerrada.
- El Manel ha guanyat el campionat de ping-pong.
- Em vaig comprar uns pantalons de pana.

2. Aquestes oracions tenen els sintagmes nominals subratllats. Copia el que fa de subjecte.

- El Jofre va marcar dos gols a la primera part. _____
- Cada estiu, l'Anna passa les vacances a Montbrió. _____
- Aquesta tarda vindran els avis. _____
- El meu germà ha vist la Lluïsa pel carrer. _____

3. Relaciona els elements de les tres columnes per formar sintagmes nominals i copia'ls.

Determinants

uns

el

l'

alguna

les nostres

Nuclis

companyes

paraula

pastís

ous

aigua

Complements

freda

ferrats

de classe

amable

de xocolata

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

4. Completa aquests sintagmes nominals tenint en compte la concordança.

- Dues _____ molt brillants.
- _____ llibre _____.
- Aquelles fotografies _____.
- Un _____.
- La meva _____ bessona.

Nom _____ Data _____

Els complements nominals. Determinants

1. Subratlla els sintagmes nominals que contenen aquestes oracions i encercla'n el nucli.

- Aquesta tarda a la televisió han fet un documental sobre taurons molt interessant.
- La mare es queixa que el preu del menjar s'ha apujat molt.
- Els grans felins viuen a la sabana africana.
- Prepararem un pastís de xocolata per celebrar el seu aniversari.

2. Completa els sintagmes nominals d'aquestes oracions amb determinants i complements.

- _____ pobles _____ no tenen escola.
- _____ jugadors _____ són molt ràpids.
- _____ caps _____ és per a tu.
- _____ amics _____ m'han convidat a la festa.

3. Completa aquests sintagmes nominals amb un nom.

- El _____ de la via tres està avariada.
- El _____ de la flauta travessera és molt agradable.
- Les _____ d'estiu són les més llargues.
- La meua _____ gran estudia infermeria.
- Aquells _____ de fusta estan trencats.

4. Allarga aquests sintagmes nominals amb un adjectiu i amb un complement format per prep + SN.

- M'agrada molt la coca _____ / _____.
- La porta _____ / _____ no tanca bé.
- Van comprar un record _____ / _____ per als avis.
- La Cèlia té una planta _____ / _____ al menjador.

5. Completa aquesta oració amb una frase que faci de complement del nom.

Tots els alumnes _____ es quedaran sense pati.

Nom _____ Data _____

Les propietats textuais

1. Ordena les oracions següents per obtenir un text coherent.

- Això sí que és una sensació horrible, buscar aire sense saber si aconseguiràs respirar.
- Tinc molta pràctica a caure de cavalls, i sé com relaxar-me i rodar.
- Vaig caure on volia, però més fort del que em pensava.
- Tot i això, vaig perdre la respiració.
- La moto va picar a terra amb força i ens vam separar: ella cap a un costat i jo cap a l'altre.

1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____ 5. _____

2. Completa aquest fragment amb els enllaços del requadre i obtindràs un text cohesionat.

perquè - i - sempre - Per això - potser - que - amb - I això que - també - Tampoc

Els pingüins són molt elegants: _____ van amb frac _____ armilla blanca com els senyorassos _____ a vegades surten a les pel·lícules. I es banyen vestits així, d'etiqueta; no com els nens i les nenes, que es fiquen al mar gairebé despullats. _____ no fan com els óssos blancs, que es banyen amb abric de pell, perquè al seu país fa molt fred. _____ els pingüins _____ viuen en països freds. _____ els que han de viure a Barcelona –al parc– sempre s'estan remullant, i a l'estiu no se la passen gaire bé. Dels pingüins també en diuen ocells beneïts, _____ perquè no saben volar, o potser _____ miren amb uns ulls parats i caminen _____ poca gràcia.

3. Escriu a sota de cada text si correspon a una situació formal o informal.

Hola, col·legues!
Que guai que estiguem
tots aquí! Ens espera
una bona festassa!

Benvinguts tots i totes a
la festa de final de curs.
Gaudiu-ne molt. Moltes
gràcies per haver vingut.

Nom _____ Data _____

El verb: nucli del sintagma verbal. Verbs impersonals

1. Subratlla els sintagmes verbals que contenen aquestes oracions i encercla'n el nucli.

- En Martí i la Gemma es barallen tot el dia.
- L'àvia del Pere li fa una bufanda.
- La Raquel porta la cama enguixada.
- El gos dels veïns del tercer borda tota la nit.

2. Marca amb una creu les oracions que contenen un verb impersonal.

☐ Hi havia un munt de brossa acumulada.	☐ Ha nevat molt al Pirineu.
☐ Heu apagat el llum de la cuina?	☐ Sento el vent a través de la finestra.
☐ Van anunciar fortes pluges per al cap de setmana.	☐ La Maria encara no hi ha anat.

3. Escriu una oració amb un verb en forma personal i una altra en forma impersonal per a cadascuna d'aquestes imatges. Fixa't en l'exemple.

Plou. / La gent porta paraigua.

4. Escriu en plural aquestes oracions.

- Hi havia una senyora comprant una planta.

- Hi haurà la teva germana?

- La farmacèutica m'ha dit que no hi ha la crema que havia demanat.

Nom _____ Data _____

Verbs transitius i intransitius

1. Completa aquestes oracions amb un complement directe.

- L'Agnès estudia _____
- L'Hèctor infla _____
- La nova companya de classe porta _____
- Aquesta pagesa ven _____

2. Subratlla els complements directes que trobis en aquestes oracions.

- El davanter xuta la pilota amb força contra la porteria contrària.
- Els boletaires ensenyaven cofois els cistells plens de bolets.
- Els fulls de les autoritzacions, ha perdut la tutora.
- Renteu-vos les mans abans de menjar.

3. Digues si el verb subratllat en cada oració és transitiu o intransitiu.

- En Joan s'entrena per córrer la mitja maratón. ► _____
- Menja tan de pressa que algun dia li pendrà mal. ► _____
- La meva mare acostuma a comprar divendres a la tarda. ► _____
- Has de beure molta aigua per no tenir problemes de ronyó. ► _____
- Estudio sempre abans de sopar. ► _____

4. Escribe una oració amb cadascun dels verbs de l'exercici anterior en què sigui transitiu si era intransitiu i al revés.

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

5. Completa les oracions en què el verb necessiti complementar el seu significat amb un complement directe.

- L'aigua rajava _____
- Els pares ens van comunicar _____
- L'Ernest es va aturar _____
- La guia va explicar _____

Nom _____ Data _____

Perífrasis verbals (I)

1. Classifica les formes verbals següents a la columna que els pertoqui.

vam saber - he jugat - he de respondre - vaig conèixer - has vist - estic cantant
van dir - van a patinar - havíem de sortir - hem entrat - vau fer - ha participat

Temps compostos	Temps perifràstics	Perífrasis verbals
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

2. Localitza les perífrasis verbals d'aquestes oracions. Subratlla'n el verb principal i encercla'n l'auxiliar.

- Va començar a ploure quan sortíem de casa.
- Els nens van recollint pinyes per cremar-les a la llar de foc.
- Cadascú s'ha de fer càrrec de les seves coses.
- Cal respectar les opinions de tothom.
- Heu de fer punxa als llapis.
- Les obres del nou poliesportiu van avançant a bon ritme.

3. Canvia el verb en imperatiu d'aquestes oracions per una perífrasi que expressi obligació.

- Copieu l'enunciat de les activitats.

- Renta't les dents després de menjar.

- Prengui's aquest medicament cada vuit hores.

- Feu silenci.

4. Escriu una oració utilitzant una perífrasi que expressi durada.

Nom _____ Data _____

Perífrasis verbals (II)

1. Relaciona cada oració amb la noció que expressa segons la perífrasi verbal que conté.

- Ens acaben de dir la nota de socials.
- Anàvem a sortir ara mateix.
- Deuen ser al vestidor.
- Demà em posaré a fer el treball de naturals.
- Cal dur el gos lligat.
- Afanya't: està a punt de ploure.
- Estic mirant per la finestra.
- Encara que l'avisin ell continua fent el que li sembla.
- Ens han dit que hem de participar en el concurs.

- Obligació
- Probabilitat
- Imminència
- Durada
- Inici
- Anterioritat

- Expressa _____.
- Expressa _____.
- Expressa _____.
- Expressa _____.
- Expressa _____.
- Expressa _____.
- Expressa _____.
- Expressa _____.
- Expressa _____.

2. Les perífrasis d'obligació que tens a continuació no són correctes en català. Corregeix-les utilitzant una perífrasi correcta.

- Tenim que fer les proves de la gimcana ràpidament.

- No hi ha que fer-li cas: és un exagerat.

- N'hi ha que entrar per la porta lateral.

- La mare m'ha dit que tinc que acompanyar el meu germà a la piscina.

Nom _____ Data _____

Verbs regulars i irregulars

1. Separa l'arrel i la terminació de cadascuna de les formes verbals següents.

ballo	<i>ball-o</i>	temo	_____
balles	_____	tems	_____
balla	_____	tem	_____
ballem	_____	temem	_____
balleu	_____	temeu	_____
ballen	_____	temen	_____
dormo	_____	serveixo	_____
dorms	_____	serveixes	_____
dorm	_____	serveix	_____
dormim	_____	servim	_____
dormiu	_____	serviu	_____
dormen	_____	serveixen	_____

■ Contesta:

- Les formes verbals anteriors mantenen sempre la mateixa arrel? Com es diuen aquests verbs?

2. Conjuga el present d'indicatiu dels verbs *voler* i *escriure*.

Voler	Escriure
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

■ Contesta:

- Què has observat? _____
- Quina mena de verbs són *voler* i *escriure*? _____

Nom _____ Data _____

El complement directe. Substitució pronominal

1. Subratlla els complements directes que trobis en aquestes oracions.

- L'Anna estudiarà Farmàcia com el seu pare.
- Han tret les taules a fora al passadís.
- El cel amenaçava pluja aquell matí d'hivern.
- Van donar els premis als guanyadors en un acte molt emotiu.
- Primerament hem de solucionar unes quantes coses.

2. Encercla els pronoms que poden substituir el complement directe.

les	en	hi	em	us	li	et	es	ho	la	el	els
-----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

3. Torna a escriure aquestes oracions substituint el pronom feble subratllat per un complement directe que s'hi adigui.

- N'he comprat unes de molt bones.

- En Pere se les va enganxar totes a la carpeta.

- A mi, la Marta no m'ho va dir.

- Deixa-me'l, sisplau.

- Ahir els vaig acabar de desar a les capsas.

4. Subratlla el complement directe i substitueix-lo per un pronom feble.

- La mare va portar tres garrafes d'aigua del supermercat.

- La tutora ha dit que aquest any les colònies seran més llargues.

- Vaig deixar els llibres damunt de la taula de la bibliotecària.

- Ahir vaig veure el Sergi al poliesportiu.

Nom _____ Data _____

El complement indirecte. Substitució pronominal

1. Subratlla els complements indirectes que trobis en aquestes oracions.

- Has preparat el berenar als nens?
- Ens presentarem a casa seva i donarem una bona sorpresa a l'àvia.
- Tu vas recomanar aquest llibre a mi.
- Guardarem una cadira a la mare.
- Hem d'anar a portar aquests papers al conserge.
- Facilitarem les dades a vosaltres.

2. Torna a escriure les oracions de l'exercici anterior substituint el complement indirecte per un pronom feble.

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

3. Transforma aquestes oracions imperatives negatives en afirmatives.

- No els digueu que hem vingut ► _____
- No li deixis veure les respostes ► _____
- Què has observat? _____

4. Corregeix en aquestes oracions l'ús de pronoms amb funció de complement indirecte, quan calgui.

- No pateixis avui mateix s'ho dono.

- Als pares sempre se'ls hi ha de dir la veritat.

- Vol donar-lis la sorpresa ella personalment.

Nom _____ Data _____

El complement circumstancial. Substitució pronominal

1. Subratlla els complements circumstancials de cada oració i indica quin tipus de circumstància expressen.

- No entris a casa amb les vambes plenes de fang.

- A la classe treballem molt amb la calculadora.

- El diumenge va anar a córrer per la platja amb el seu gos.

- Efectivament el treball s'havia de fer a mà.

2. Classifica els complements circumstancials de l'exercici anterior segons la seva estructura.

Adverbi	Locució adverbial	SN	prep + SN

3. Completa les oracions següents amb un complement circumstancial del tipus que s'indica entre parèntesis.

- La Carne toca el violí _____ (manera).
- El fotògraf arribarà _____ (temps).
- Han deixat les disfresses _____ (lloc).

4. Substitueix els complements circumstancials subratllats per un pronom feble.

- M'he deixat la jaqueta al gimnàs.

- La Laura i el Marc es porten malament a classe d'anglès.

- Sortirem de casa a les onze.

- Sempre contesta amb educació.

- Vénen del parc molt bruts.

Nom _____ Data _____

L'atribut. Substitució pronominal

1. Assenyala el subjecte i l'atribut d'aquestes oracions.

- Aquest núvol sembla un cocodril.
- La Margarida està enfebrada.
- El meu gat és molt net.
- Després de tres voltes al camp estic cansat.
- El meu avi era ferroviari.

2. Completa aquestes oracions amb un atribut que tingui l'estructura que s'indica entre parèntesis.

- La nova mestra de música és _____ (GN)
- Aquell dia jo estava _____ (Adj)
- Aquesta planta sembla _____ (prep + GN)
- El Xavier semblava _____ (que + oració)

3. Substitueix els pronoms febles amb funció d'atribut per una estructura que faci la mateixa funció.

- Aquestes noies les són.

- Els arbres del parc no ho són.

- La història ho era.

- La meva sí que l'és.

4. Substitueix els atributs d'aquestes oracions per un pronom feble.

- Aquests claus són massa llargs.

- En Marc no sembla gaire simpàtic.

- Aquest sofà és el més còmode.

- Aquest quadre de Miró és el que van robar.

Treballs en grup

1. Animar la lectura
2. Dramatització d'una rondalla
3. Narració focalitzada
4. Preparar un programa radiofònic
5. Preparar unes normes de convivència
6. Fer un reportatge
7. Inventar un concurs televisiu
8. Fer una fitxa de documentació
9. Preparar un recital poètic
10. Fer un anunci publicitari
11. Preparar un viatge
12. Preparar un telenoícies

1. Animar la lectura

1. Formeu grups de tres membres. Cada equip escollirà un llibre per parlar-ne i es comprometrà a tenir-lo llegit per a una data determinada.
2. Un cop llegit el llibre, els membres del grup us reunireu per resumir-ne el contingut i buscar arguments per tal de convèncer la resta de la classe que val la pena llegir-lo.
3. Feu una fitxa en què hi consti el títol, l'autor o autora, l'editorial, un breu resum de l'argument i la crítica que en feu. Fotocopieu-la i passeu-la als vostres companys en el moment de la presentació.
4. Prepareu la presentació. Repartiu-vos el que dirà cadascú i assageu-la.

2. Dramatització d'una rondalla

1. Llegiu la rondalla popular *El rector i els lladres*.

El rector i els lladres

Això era i no era un rector que anava amb la seva mula des de Ribelles cap a Guardiola. Llavors, uns lladres li sortiren a l'encontre i li robaren els diners que duia i la mula. També li feren jurar que no ho diria a cap home ni a cap dona. I un bon dia, estant el capellà dient la missa, veié els saltejadors, que s'havien situat sota el púlpit. Llavors, aprofità el moment del prefaci per cantar-ne la melodia, però amb la lletra següent:

Un dia de matinada,
anant cap a Guardiola,
em furtaren els cabals
i una mula molt bona.
Em feren jurar per Déu
no dir-ho a home ni a dona.
A Vós ho dic, Pare Etern,
que no sou home ni dona.
Agafeu els rapinyers
que són a sota la trona!

D'aquesta manera van poder agafar els lladres.

2. Formeu grups de sis persones com a mínim. Inventeu-vos els diàlegs i repartiu-vos els papers de manera que cada membre del grup hi intervingui, almenys, una vegada.
3. Assageu i representeu la rondalla com si fos una obra de teatre.

3. Narració focalitzada

1. Feu grups de quatre alumnes.
2. Cadascú representarà un dels personatges del conte popular *La Caputxeta Vermella* i explicarà la història com si el fos.

4. Preparar un programa radiofònic

1. Feu grups de quatre alumnes.
2. Escolteu programes informatius de ràdio i anoteu l'estructura que tenen: presentació de les notícies en blocs, alternança de locutors, etc.
3. Llegiu el diari d'un dia determinat i extraieu-ne les deu o dotze notícies principals.
4. Elaboreu un guió radiofònic amb les diferents notícies generals, esportives i del temps. Repartiu-vos els papers de manera que tots quatre participeu en la lectura.
5. Enregistreu les notícies que heu redactat. Podeu incorporar-hi la sintonia d'alguna emissora coneguda al principi, al final i per canviar de bloc de notícies.
6. Deixeu sentir l'enregistrament a la resta de companys.

5. Preparar unes normes de convivència

1. Formeu equips de sis membres. Cada equip escollirà un àmbit de convivència, per exemple l'aula, la biblioteca, el menjador, el pati...
2. Cada equip aprovarà i redactarà les seves normes. Per fer-ho establiu un debat entre els membres, poseu les normes en comú i després seleccioneu-ne algunes.
3. Un portaveu de cada equip presentarà les normes a la resta de la classe perquè siguin discutides i aprovades per tots.

6. Fer un reportatge

1. Feu grups de cinc o sis persones i trieu un tema d'actualitat entre tots.
2. Busqueu informació, dades i imatges verídiques.
3. Penseu si hi ha alguna persona a qui pugueu entrevistar.
4. Descriviu els llocs i les persones. No us descuideu que el reportatge respon a les preguntes què, qui, on, quan, com i per què.
5. Redacteu el reportatge sense oblidar-vos de fer servir un to personal.

7. Inventar un concurs televisiu

1. Feu grups de quatre.
2. Inventeu-vos un concurs televisiu. Heu de tenir en compte aspectes com els següents:
 - Nombre de participants i si són individuals, per parelles, etc.
 - Tipus de proves: coneixements de vocabulari, cultura general, actualitat, operacions matemàtiques, proves d'enginy, endevinalles, jeroglífics, etc.
 - Desenvolupament del concurs: fases, eliminatòries, sistema de puntuació, premis, etc.
 - Paper del presentador.
3. Prepareu les proves concretes amb les solucions corresponents. Penseu quines respostes donareu per vàlides i què fareu en cas de dubte.
4. Proposeu el concurs a la resta de la classe, de manera que uns companys participin en el concurs i uns altres facin de públic. Hi ha la possibilitat de rebotar les preguntes no resoltes al públic. Abans de començar, deixeu ben clares les normes del joc.

8. Fer una fitxa de documentació

1. Feu grups de quatre i trieu un animal sobre el qual elaborareu una fitxa de documentació.
2. Recolliu informació sobre l'animal triat.
3. Escriviu la fitxa seguint aquest model.

Tema
Nota
Font
Comentari

4. El tema es correspon a l'animal que heu escollit. La nota és la informació que recollim, resumida i que reculli només allò que sigui especialment interessant. La font o les fonts són les obres que heu consultat per obtenir informació; ha de constar-hi el títol i l'autor. El comentari és una breu anotació personal.

9. Preparar un recital poètic

1. Feu grups de quatre persones.
2. Trieu un poema de quatre estrofes. Fixeu-vos bé en la puntuació i busqueu les paraules que no entengueu.
3. Reciteu cadascú de vosaltres una estrofa del poema.

10. Fer un anunci publicitari

1. Feu grups de quatre o cinc persones.
2. Trieu un grup d'edat: nens, adolescents, joves, adults, avis.
3. Penseu en un producte adreçat a l'edat triada i elaboreu-ne un anunci per ser transmès per la ràdio.
4. Mireu que el missatge sigui original, expressiu, atractiu i impactant.
5. Inventeu-vos també l'eslògan que acompanyarà l'anunci.

11. Preparar un viatge

1. Tota la classe prepareu un viatge per Europa.
2. Trieu tres ciutats que voldreu visitar.
3. Escolliu els mitjans de transport que utilitzareu i informeu-vos dels horaris.
5. Feu un itinerari del viatge.
6. Busqueu informació sobre la història de les ciutats escollides.

12. Preparar un telenotícies

1. Dividiu la classe en cinc grups. Cada grup s'ocuparà d'una secció diferent:
 - Notícies internacionals
 - Notícies nacionals
 - Cultura
 - Societat
 - Esports
2. Localitzeu dues o tres notícies que us semblin interessants de cada secció o, fins i tot, inventeu-vos-en alguna a partir d'una de real que trobeu al diari o que escolteu a la televisió. Redacteu les notícies amb brevetat i seleccioneu el membre del grup que farà de locutor o locutora.
3. Prepareu i assageu el telenotícies abans de fer el directe a classe. Apreneu-vos les notícies gairebé totalment, així no haureu de llegir-les constantment.
4. Presenteu amb veu clara i alta i tingueu en compte els gestos.

Treballem amb el diccionari

1. Tipus de diccionaris (I)
2. Tipus de diccionaris (II)
3. L'entrada
4. L'ordre alfabètic
5. El diccionari visual
6. El diccionari de sinònims i antònims
7. Els diccionaris específics
8. El diccionari etimològic
9. El diccionari de frases fetes
10. El diccionari electrònic

Nom _____ Data _____

Tipus de diccionari (I)

1. Encercla el tipus de diccionari en què buscaries la informació següent:

- Si vull saber com s'escriu el plural de *dolç*, consultaré un diccionari...
 - a) ortogràfic
 - b) general
- Si vull saber d'on prové la paraula *albergínia*, consultaré un diccionari...
 - a) etimològic
 - b) de barbarismes
- Si vull saber com es conjuga el verb *digerir*, consultaré un diccionari...
 - a) ortogràfic
 - b) general
- Si vull saber si la paraula *disfrutar* és correcta, consultaré un diccionari...
 - a) ortogràfic
 - b) de barbarismes
- Si vull saber què significa la paraula francesa *pomme*, consultaré un diccionari...
 - a) bilingüe
 - b) visual
- Si vull trobar una paraula que signifiqui el mateix que *simpàtic*, consultaré un diccionari...
 - a) de frases fetes
 - b) de sinònims i antònims

2. Per utilitzar correctament el diccionari, has de conèixer el significat de cada abreviatura. A la introducció del diccionari se'n pot consultar la llista. Busca el significat de les abreviatures següents.

adj.: _____ art.: _____

gram.: _____ med.: _____

FIG.: _____ m. pl.: _____

mús.: _____ adv.: _____

sing.: _____ prep.: _____

Nom _____ Data _____

Tipus de diccionaris (II)

1. Aquest article pertany a un diccionari bilingüe. Copia l'entrada, la pronúncia i l'equivalència o equivalències en l'altra llengua.

inside [in'sait] *n* dintre, dins, interior, part de dintre | folre || *adj* interior, intern, secret || *prep* dins, dintre.

- Entrada: _____
- Pronúncia: _____
- Equivalències: _____

2. Busca al diccionari general el significat d'aquests prefixos.

tri- - hiper- - auto- - bi- - trans-

Ara, pensa una paraula que comenci amb cadascun dels prefixos anteriors i escriu una oració en què hi surti.

tri: _____

hiper: _____

auto: _____

bi: _____

trans: _____

3. Explica què és un diccionari multilingüe. Si no ho saps, busca-ho en una biblioteca.

4. Detecta la incorrecció que contenen aquestes oracions i busca'n l'equivalent en el diccionari de barbarismes.

- Tota la família el va anar a despedir a l'aeroport.

- Ens han castigat perquè algú ha amagat el borrador de la pissarra.

Treballem amb el diccionari

Nom _____ Data _____

L'entrada

1. Quines d'aquestes entrades deuen figurar al diccionari? Subratlla-les.

destruïssim

noble

barretines

entreacte

escombrarà

alta

ensarronar

reblar

tisores

- Digues per quina entrada trobaràs la resta de paraules. _____

2. Torna a copiar aquesta entrada de diccionari afegint-hi les informacions que hi falten.

pou Excavació vertical practicada en el subsòl fins a trobar aigua.

3. Redacta un article de diccionari per a la paraula *rosa*. Pensa a incloure-hi totes les informacions lingüístiques pròpies dels diccionaris: la categoria gramatical, la definició, els exemples i les expressions en què apareix.

- Ara comprova el resultat amb l'entrada del diccionari general. T'has descuidat algun aspecte essencial? En cas afirmatiu, esmena'l.

Nom _____ Data _____

L'ordre alfabètic

1. Ordena aquestes sèries de paraules seguint l'ordre alfabètic.

- collaret - col·legi - col·lecció - collir

- cabeçut - cabina - cabell - cabàs

- reconèixer - record - reconvertir - rècord

- pelfa - pelar - pel·lícula - pallissa

2. A continuació tens un seguit de noms de personatges famosos. Busca'ls en una enciclopèdia i escriu quina entrada els correspon.

- Charles Darwin: _____

- Mercè Rodoreda: _____

- Jaume I: _____

- Johan Sebastian Bach: _____

- Joan XXIII: _____

■ Ara, completa:

En una enciclopèdia els noms propis van ordenats pel _____, que va al davant, seguit del _____.

Els reis i els papes estan ordenats pel _____

3. Ordena aquests noms propis tal com apareixen a l'enciclopèdia.

Aureli Joaniquet _____

Joan Pau II _____

Joana d'Arc _____

Joan I de Catalunya-Aragó _____

Jordi Joan _____

Joan Salvat-Papasseit _____

Nom _____ Data _____

El diccionari visual

1. Consulta el diccionari visual i classifica aquests mots segons si són arbres o plantes.

pomera - esparreguera - maduixera - perera - carxofera - til·ler - magraner
carbassera - acàcia - grèvol - ginesta - om

Arbres	Plantes

2. En quina d'aquestes fotografies buscaries el nom dels objectes següents?

jardineria - instruments òptics - fotografia - fuster - hospital - primers auxilis

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

3. Busca al diccionari visual la làmina corresponent als ocells rapinyaires i escriu el nom d'almenys cinc d'aquests ocells.

Nom _____ Data _____

El diccionari de sinònims i antònims

1. No tots els sinònims d'una paraula es poden fer servir en tots els contextos. Observa l'entrada de la paraula *dolent* en un diccionari de sinònims i antònims. Després torna a escriure l'oració següent substituint aquesta paraula per un sinònim adequat.

dolent àvol, malvat, mala persona, pervers, diabòlic, maligne, satànic, canalla, vil, bergant, malfactor, infame, dolentàs, descostat, malentranyat, pèfid, nociu, escurçó, mala fe, inhumà, malintencionat. ◀▶ *Bo, bona persona, bondadós.*

- Aquest producte és dolent per a la salut.
 - Aquest producte és _____ per a la salut.
2. Torna a escriure aquestes oracions canviant les paraules subratllades per un antònim.
- La doctora la va tractar molta delicadesa.

 - Es va quedar impassible davant de la notícia.

 - Les seves aparicions en públic eren cèlebres.

 - Estava entusiasmàt amb la idea.

3. Completa aquesta taula amb les paraules que hi falten.

Adjectiu	Sinònim	Antònim
fort		
	modest	
		tou
net		

4. En aquestes sèries totes les paraules són sinònimes entre elles excepte una, que n'és l'antònim. Encercla-la.
- despert - esparpillat - eixerit - ensopit - viu - llest - animós
 - agrupar - recollir - disgregar - congregat - sumar - concentrar
 - tranquil·litat - calma - neguit - placidesa - serenitat - assossec

Nom _____ Data _____

Els diccionaris específics

1. Relaciona cadascun d'aquests articles amb el diccionari d'on s'han extret.

a.

Diana Antiga deessa italiana dels boscos, protectora de les coses salvatges i de les dones. Va ser identificada amb la grega Àrtemis.

b.

Remença. Mal ús de la Catalunya medieval consistent en un tribut que havia de pagar el vassall al senyor de la terra quan aquell volia deixar-la. Estès des del segle XI, durant el regnat de Pere II el Gran de Catalunya-Aragó i en les corts de 1283 aquest mal ús de rediir-se de l'adscripció a la terra adquirí vigència fins que fou abolit per la sentència arbitral de Guadalupe (1486).

c.

hepatopèxia *f* Operació que té per objecte fixar el fetge a la paret abdominal o al diafragma.

d.

Desig Obra de teatre de Josep M. Benet i Jornet, publicada el 1989. Explora els mecanismes ocults de la comunicació humana i tracta de les relacions afectives, la inexorabilitat del temps i la impossibilitat d'assolir la felicitat. (...)

1. Diccionari de la Medicina.
2. Diccionari de la Literatura catalana.
3. Diccionari de mitologia clàssica.
4. Diccionari d'història de Catalunya.

a: _____ b: _____ c: _____ d: _____

2. Al diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC) la paraula *fons* té una accepció que fa referència a l'art. Busca-la i compara-la amb l'entrada *fons* d'un diccionari específic d'art. Quina diferència hi ha?

Nom _____ Data _____

El diccionari etimològic

1. Observa aquest article extret d'un diccionari etimològic i després identifica-hi els elements següents.

polaina 'mitja calça de drap o cuir que cobreix des de sota el genoll fins al peu', 1366, del fr. ant. *polaine* 'punta llarga del calçat medieval', fem. del gentilici ant. *polain* 'polonès', perquè aquella mena de calçat es creia procedent de Polònia.

I. DER:

1. empolainar

DER:

1. desempolainar

2. empolainament

- llengua d'on prové: _____
- entrada: _____
- significat: _____
- derivats: _____

2. Busca l'origen de la paraula *biquini* al diccionari etimològic i explica'l.

3. Busca el nom de vuit aliments en aquesta sopa de lletres i digues quin és l'únic que no prové de l'àrab.

T	E	L	L	I	M	O	N	A	L
A	S	D	C	G	U	I	O	L	S
R	Q	W	A	E	F	D	S	B	I
O	D	A	R	R	O	S	F	E	N
N	S	C	X	A	S	D	F	R	D
J	G	H	O	J	K	L	I	G	R
A	P	O	F	I	U	Y	T	I	I
E	R	P	A	T	A	T	A	N	A
D	R	T	U	G	I	O	V	I	N
A	L	B	E	R	C	O	C	A	B

L'únic aliment que no prové de l'àrab és _____

Nom _____ Data _____

El diccionari de frases fetes

1. Busca al diccionari de frases fetes tres frases fetes que continguin el verb *perdre* i escriu-les.

2. Totes aquestes frases fetes contenen la paraula *terra*, però quina paraula hem de buscar en cada cas per trobar-ne el significat?

- anar per terra: _____
- aquí terra deixo el gec: _____
- no alçar un pam de terra: _____
- toca de peus a terra: _____

3. Busca al diccionari de frases fetes el significat de les que tens a continuació:

- tocar ferro: _____
- haver-hi gat amagat: _____
- veure's les orelles: _____
- aixecar la camisa: _____

4. Aparella les frases fetes que siguin sinònimes.

Aguantar-se per un fil

Fer mala cara

Inflar el bot

Quedar de pedra

Haver-n'hi un feix

Negar el bon dia

No mirar la cara

Estar si cau no cau

Perdre la paraula

Ser un cas com un cabàs

5. Escriu dues frases fetes que signifiquin «estar despistat».

Nom _____ Data _____

El diccionari electrònic

1. Busca al diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC) i al diccionari DIDAC la paraula *bateig*. Explica quines diferències hi observes.

2. Has començat a fer un poema per a l'escola i no saps amb quina paraula fer rimar *Jordi*. Busca al DIEC totes les paraules que acaben per *-ordi*, desplegant la pestanya «acabada per», i mira d'acabar l'estrofa començada.

Hi havia una vegada un cavaller
la història del qual us contaré.
Tocava amb la flauta nit i dia
una dolça melodia.

El cavaller es deia Jordi

3. Busca la paraula *carrer* al Gran Diccionari de la Llengua Catalana, a l'adreça <http://www.grec.net/home/cel/dicc.htm>, i selecciona tres frases fetes que la continguin.

4. Busca el mot incomplet *farin* al mateix diccionari i escriu cinc paraules que pertanyin a la família de paraules de *farina*.

Obres teatrals

1. Els contenautes
2. La gallina dels ous d'or
3. Els amors del riu Zapardiel

Els contenautes,
Ana García Castellano

PERSONATGES

BRUIXA VIRTUAL	PARE
LLUC	MARE
CAROLINA	MARE D'EN LLUC I LA CAROLINA
GRETEL	

ESCENA PRIMERA

L'escenari a les fosques. Tot d'una, un focus il·lumina una bruixa, que surt a primer pla, i es dirigeix al públic:

BRUIXA VIRTUAL: –Hola, petits, hola... Potser no em coneixeu... Sí? (*Para l'orella per escoltar les respostes del públic*). Ah! Així, doncs... Sabeu que sóc una bruixa... Què? Qui ha dit que les bruixes no existim? Ah, no? Doncs us equivoqueu... Jo sóc la Bruixa virtual...! Què? Ara ningú no es creu això que anem d'un lloc a l'altre fent beuratges secrets i viatjant amb escombra, oi...? (*Amb una rialla molt estrident.*) Ha, ha, ha... Doncs és cert... Ja no encantem amb beuratges..., sinó... amb programes d'ordinador! Ha, ha, ha! (*Assenyala un costat de l'escenari, i s'il·lumina una taula amb un ordinador.*) I és veritat que ja no viatgem amb escombra... Viatgem amb el ratolí de l'ordinadooooooooor! (*Es treu un ratolí de l'ordinador del davantal.*) Ha, ha, ha, ha! (*S'asseu davant de l'ordinador.*)

Ratolí, ratolinet virtual, porta'm on faci mal!

(Surten guspires i es fa fosc. Quan torna la llum, es veu l'habitació de la Carolina i en Lluç. Tots dos són davant de l'ordinador. La Carolina fa servir el ratolí, mentre en Lluç, assegut al seu costat, l'observa.)

LLUC: –És boníssim, aquest joc! Qui te l'ha donat?

CAROLINA: –(*Abstreta davant de la pantalla.*) Ningú. L'he trobat per Internet... Es diu *Els contenautes*.

LLUC: –*Els contenautes*... Doncs és boníssim.

CAROLINA: –Oï que sí? Fixa-t'hi: pots canviar l'argument dels contes. Ho veus?

LLUC: –Sí. A veure... (*Llegint a la pantalla.*) «Àvia de la Caputxeta. Casella 1: aprèn autodefensa. Casella 2: es juga als escacs el cistellet de la Caputxeta. Casella 3: se'n va de vacances amb el llop...» Aquesta, aquesta...! Pitja la casella 3.

CAROLINA: –Xxt! Espera't! Mira!

LLUC: –A veure...?

CAROLINA: –(*Llegint el que posa a la pantalla.*) «Missatge de la bruixa Virtual»:

LLUC: –(*També llegint.*) ...«Si vols ser tu...»

(Se sent la veu de la Bruixa virtual pels altaveus.)

BRUIXA VIRTUAL: –... «el protagonista dels contes, segueix les meves instruccions i fes un clic on jo vull... ha, ha, ha!»

CAROLINA: –(*S'atura.*) Escolta, Lluç... Podria ser perillós...

LLUC: –(Mofant-se'n.) Perillós? (S'arronsa d'espatlles.) Per què?

CAROLINA: –No ho sé. A veure si ens posem en una d'aquelles cadenes prohibides...

LLUC: –Bah! Tu veus moltes pel·lícules, Carolina.

CAROLINA: –És que aquí hi ha un avís de «Via desconeguda d'Internet»... Ningú no sap qui hi ha darrere d'aquest programa... Realment pot ser perillós...

LLUC: –Au, vinga! Pitja el «sí».

CAROLINA: –D'acord. (Prem el ratolí. Se sent la veu de la Bruixa virtual pels altaveus de l'ordinador.)

BRUIXA VIRTUAL: –Benvinguts al món dels contes virtuals..., petits contenautes... Quin conte preferiu?

CAROLINA: –(Espantada.) Bé... Ja està. Aquí plego...

LLUC: –Òndia... Carolina... Escollim un conte...

CAROLINA: –(Llegeix les propostes de l'ordinador.) «La Blancaneu, La Ventafocs...»

LLUC: –Puah!

CAROLINA: –«Els tres porquets...»

LLUC: –Quina bajanada...!

CAROLINA: –«La caseta de xocolata»... Escolta... Podríem anar a aquest...!

LLUC: –Quina ximperia! Jo vull alguna cosa de dinosaures!

CAROLINA: –(Fent servir el ratolí, sense deixar de mirar la pantalla.) Doncs no: de dinosaures no hi ha res... Escolta... Per què no ho deixem aquí?

LLUC: –Però que poruga que ets tu! (Li pren el ratolí.)

CAROLINA: –Ei, Lluc, estigues quiet!

LLUC: –Ets una pesada... Vinga, anem a La caseta de xocolata... (Prem el ratolí de l'ordinador. Es fa un curtcircuit. Surt una llum forta de la pantalla, i se sent la veu de la bruixa pels altaveus.)

BRUIXA VIRTUAL: –Benvinguts, pobres nens estúpids! Benvinguts al món de La caseta de xocolata! Ha, ha, ha!

CAROLINA: –(Asseguda a l'ordinador, amb el ratolí a la mà...) Lluc! Lluuuuuc! On ets?

(Fosc total. Quan torna la llum, apareix en escena, en primer terme, un paisatge de bosc i una petita cabana de llenyataires. A la porta de la cabana, la mare acomiada el pare i els dos fills, que se'n van al bosc. El fill és en Lluc.)

MARE: –(Els fa petons amb molta pena, com si se n'acomiadés per sempre.) Adéu, fills, aneu amb molt de compte.

PARE: –No et preocupis, dona, que van amb mi.

GRETTEL: –Sí, mare. Ja veuràs com trobarem llenya i portarem alguna cosa per menjar. (Es dirigeix a en Lluc.) Oi que sí, Hansel, que ajudarem molt el pare?

LLUC: –(Sense saber què dir.) Ss... sí... (A banda.) Bah, que cursi! (A la Gretel.) I no em diguis Hansel, que em dic Lluc!

GRETTEL: –(Divertida.) Quines coses més rares que dius, Hansel!

PARE: –(Cridant-los.) Hansel, Gretel! Deixeu de perdre el temps i comenceu a caminar... Vinga!

LLUC: –Ui, ui, ui! Quina mala espina que em fa això...!

(Els nens es giren cap a la mare i li diuen adéu amb la mà. La mare entra a casa plorant.)

Obres teatrals

LLUC: –(Mirant cap al cel, crida buscant ajut.) Carolina! Carolina! Que em sents?

(S'il·lumina, en un costat de l'escena, la taula de l'ordinador de la Carolina, que manipula desesperadament el seu ordinador.)

CAROLINA: –Lluc! Lluc! Déu meu! En quin embolic s'ha ficat...!

(Fosc.)

(En tornar la llum, es veu el bosc, per on continuen caminant el pare, en Hansel i la Gretel.)

GRETEL: –Pare, ja fa unes quantes hores que caminem... On anem?

PARE: –Tu calla i camina, filla.

LLUC: –Ui, ui, ui...! Que jo ja sé què passa al conte...! Que ara ens deixa aquí abandonats! (A la Gretel.) Ei, tu, Gretel... No et separis del teu pare, perquè ens abandonarà al bosc...

GRETEL: –(Agafant flors, tota abstreta.) Quines bestieses que dius, Hansel.

LLUC: –Tornem-hi amb Hansel...! Que em dic Lluc!

PARE: –Mireu, fills, espereu-me aquí, que aniré a veure si trobo el camí que hem de seguir... (Se'n va cap a l'esquerra.)

CAROLINA: –(A l'ordinador.) No, Lluc, no t'hi quedis! A veure... «Casella 1: es queden sols.» No! «Casella 2: apareix un conill.» Quin disbarat! «Casella 3: segueixen el pare.» Vinga! Sí!

LLUC: –(Desconfiat.) Ja, ja... Jo no me'n refio gota. Ei, espera't, que vinc amb tu! (Intenta seguir el pare.)

CAROLINA: –Això! Seguiu el pare!

GRETEL: –(Assegudeta al peu del camí, agafa el seu germà pels pantalons.) Hansel... Però si ens ha dit que l'esperem... Vine i queda't amb mi.

PARE: –(Mira en Lluc). T'he dit que et quedis amb la teva germana!

GRETEL: –És que em fa por quedar-me sola.

CAROLINA: –Ai, quina nena més ximpleta! (Insisteix a l'ordinador.) «Casella número 3»...

LLUC: –(Es gira cap a la Gretel.) Doncs, vinga, vine amb mi. Jo no em quedo aquí... Vinga, anem amb el teu pare. (Però mira cap a on se n'ha anat i ja no el veu.) El veus? Ja ens ha abandonat... Per què en els contes sou tan idiotes?

(Se sent pels altaveus una botzineteta de l'ordinador, i, seguidament, la veu de la Bruixa virtual.)

BRUIXA VIRTUAL: –Ha, ha, ha! Has perdut la teva primera oportunitat, petit... Només et queden tres possibilitats.

CAROLINA: –Oh, no! Ha fet cas a la germana! Ara li he d'indicar el camí de tornada...

LLUC: –No et preocupis, intentaré tornar... A veure...

CAROLINA: –«Casella número 1: camí de la dreta: a casa. Casella número 2: a l'esquerra: a la caseta de xocolata.» A la caseta de xocolata!

LLUC: –Potser cap a la dreta?

CAROLINA: –Sí! (Pitja el botó.)

GRETEL: –No! A l'esquerra!

LLUC: –Segur?

CAROLINA: –(Desesperada.) Directes a la caseta de xocolata!

GRETEL: –Mira, si hi ha llum! Ningú no em pot guanyar! On puc faig mal...! Heu perdut la segona oportunitat! Ha, ha, ha!

CAROLINA: –Oh, no!

(Caminen i arriben fins a una caseta de xocolata, com la del conte dels germans Grimm. A la porta hi ha la Bruixa virtual.)

BRUIXA VIRTUAL: –Passeu, passeu, petits, que jo us ajudaré.

GRETEL: –Quina senyora més amable...!

LLUC: –Doncs jo no me'n refio gota...

CAROLINA: –No! No hi entreu! *(Mirant la pantalla.)* «Casella número 3: se'n van pel caminet de darrere.»

LLUC: –No, Gretel; no hi entrem. Més val que ens n'anem pel camí de darrere...

(Però la Gretel, sense fer-li cas, entra a la casa.)

LLUC: –Ei, Gretel! No et puc deixar sola! *(En Lluc la segueix.)* Aquesta nena sembla ximpleta. Ens ficarà en un altre embolic.

BRUIXA VIRTUAL: –Ja heu perdut la tercera oportunitat! Sempre guanya la Bruixa virtual!

CAROLINA: –Ai, Gretel, filla, ets un desastre!

LLUC: –Però, Gretel, filla, ets un desastre! *(La segueix.)*

(Quan entren, la bruixa tanca en Lluc en una gàbia.)

BRUIXA VIRTUAL: –Ha, ha, ha! Aquí hi estaràs molt bé... Només he d'esperar que t'engreixis, per cuinar-te a la meva gran olla... *(A la Gretel.)* I tu, nena, posa't a fregar immediatament, si no vols que em mengi el teu germanet sense que s'engreixi ni res.

GRETEL: –*(Plorant desconsoladament.)* Ooooooh! Com podia saber que em passaria això...!

LLUC: –Doncs, filla... Si això ho saben fins i tot a l'escola infantil... *(Mirant el cel.)* Carolina, hi ets? Treu-me d'aquí, sisplau...

GRETEL: –*(Escombrant, sense deixar de plorar.)* Qui ens ajudarà, ara? Qui?

(Apareix la bruixa en escena.)

BRUIXA VIRTUAL: –Anem, anem... Ensenya'm el bracet, a veure si ja t'has engreixat...

CAROLINA: –*(Sempre llegint les propostes del videojoc a la pantalla.)* «Li ensenya... Una llonganissa»... No! A veure, a veure... «Un os de pollastre.» Això! Sí.

LLUC: –*(Treu un os de pollastre, i el dona a la Bruixa perquè el toqui.)* Uf! Encara bo que he trobat per aquí aquest os de pollastre. Qui l'hi deu haver deixat?

BRUIXA VIRTUAL: –Encara estàs molt prim! Molt prim! *(Se'n va.)*

LLUC: –Ai, Déu meu, que aquesta Bruixa virtual em farà picada virtual! *(Crida la Gretel.)* Ep! Gretel! Vine.

GRETEL: –*(S'apropa.)* Diga'm, Hansel. No et preocupis, que ja veuràs com ve el pare i ens treu d'aquí.

LLUC: –Ho tens clar... Em sembla que no saps el conte...

GRETEL: –Què?

LLUC: –Deixa-ho estar; no em facis cas. Escolta'm, has de trobar les claus de la bruixa.

GRETEL: –Ah! Però això és gairebé impossible...

LLUC: –Ja ho veuràs com no! Se suposa que tu les trobes, em treus de la gàbia i tires la bruixa a l'olla amb aigua bullint, d'acord?

GRETEL: –Però això és una bestiesa!

LLUC: –Doncs és com ho expliquen. A veure... On se t'acut que poden ser, les claus?

CAROLINA: –(*Fent anar el ratolí de l'ordinador.*) Les claus... On ha guardat les claus de la gàbia, la bruixa?

«Casella número 1: al bufet»... No!

«Casella número 2: a sota del matalàs»... Tampoc!

LLUC: –(*Canta mentre mira per tota l'habitació.*) On són les claus? Campaneta la ning-ning; qui la troba? Ja la tinc! Fred, fred...

CAROLINA: –... Campaneta la ning-ning; qui la troba? Ja la tinc! Fred, fred...

«Casella número 3: al braser!» Tampoc! Ai, Déu meu!, se'ls acaba el temps de joc...! Se'l menjarà la bruixa...! És horrible!

GRETEL: –(*Buscant al bufet, i després a sota del matalàs.*) Doncs no; aquí no hi són...

BRUIXA VIRTUAL: –Bé, bé... Doncs si no s'ha engreixat prou, me'l menjaré tal com està... Ha, ha, ha! Que jo avui tinc moltes ganes de nen a la brasa...

LLUC: –Vinga, Gretel, Déu meu!, busca les claus...

CAROLINA: –«Casella número 4: al davantal!» Això! Penjades al davantal! Com que la bruixa s'hi veu tan poc, les hi pot prendre sense que se n'adoni...

GRETEL: –(*Recordant, de sobte.*) Ah, és clar! Si les porta penjades al davantal!

LLUC: –Això! Les té penjades al davantal! Ets fantàstica, germaneta!

GRETEL I CAROLINA: –Gràcies.

GRETEL: –No em veurà, quan les hi prengui?

LLUC: –No! No s'hi veu gaire! Recorda-te'n...

GRETEL: –Doncs, som-hi! (*S'acosta a la bruixa, que acaba d'entrar. Va per darrere, amb unes tisores, i li talla el cordó del qual pegen les claus, enormes. Les agafa i obre la gàbia. En surt en Lluc.*)

BRUIXA VIRTUAL: –Ei! Però... Què feu, marrecs?

GRETEL: –Res, miri, l'ajudem perquè toqui els bracets del meu germà... Vingui, vingui... Que l'ajudaré a caminar...

CAROLINA: –Visca! No ets tan ximpleta, Gretel!

LLUC: –(*A la Gretel, a cau d'orella.*) Visca! No eres tan ximpleta, Gretel! (*Li fa un petó.*) I ara, queda el pitjor...

GRETEL: –(*Baixet, al seu germà.*) Res, res... Si se l'ha d'empenyer a la caldera, se l'empeny, i prou...

Porta la bruixa cap a la caldera. En Lluc la segueix amb molt de compte.) Senyora bruixa, què li sembla si abans anem a veure si el foc està a punt?

BRUIXA VIRTUAL: –Ai! Però quina nena més ximpleta!, que tot ho ha de preguntar...!

CAROLINA: –«Casella número 1: la bruixa els descobreix»... No! Aneu amb compte, que se n'adonrà!

LLUC: –(*Baixet. A la seva germaneta.*) Acosta-t'hi tu primer, perquè a mi no em vegi...

(La Gretel s'acosta a la bruixa per ajudar-la a apropar-se a la caldera.)

CAROLINA: –Això! Ara, «Casella número 2: l'empenyen a la caldera»...

(En Lluc s'hi acosta. Entre tots dos empenyen la bruixa, i cau a dins. Fa grans crits.)

BRUIXA VIRTUAL: –Aaaaaaah!

(La Gretel i en Lluc s'aboquen a la caldera.)

GRETEL: –Ha desaparegut!

LLUC: –És clar! Era una bruixa virtual!

GRETEL: –No diguis paraulotes.

LLUC: –Vull dir que no era de veritat, que mai no va existir...

GRETEL: –Que llest que ets, Hansel!

LLUC: –Tornem-hi amb *Hansel!* Bé... Tant li fa... Vinga, anem.

CAROLINA: –No! Ara hem de trobar el tresor de la bruixa! A veure, a veure... «Casella número 1»...

GRETEL: –Espera't! Que jo he vist que la bruixa guardava algunes coses a sota del llit... *(Miren allà i en treuen un cofre.)*

CAROLINA: –Caram, la nena aquesta...! Ho ha trobat a la primera! Ara, el camí cap a casa.... «Entre els bedolls»... No.

LLUC: –Tornem pel camí del riu!

GRETEL: –Sí! Per aquí segur que tornarem a casa amb els pares...

CAROLINA: –Exacte!

(Arriben a la cabana. Els pares surten a rebre'ls entre sanglotades.)

MARE: –Hansel, Gretel! Fills meus!

PARE: –Oh! No he pogut dormir en tot aquest temps!

LLUC: –Bé... Encara bo que se'n penedeixen...

GRETEL: –Ja no passarem mai més gana! *(Treu el sac amb diners.)*

MARE: –Fills! Fills! *(Els abraça mecànicament diverses vegades, com si fossin els dibuixos d'un joc d'ordinador.)* Fills, fills!

LLUC: –Ei! Carolina! Sisplau, pitja el botó de «Sortir»!

CAROLINA: –*(Rient.)* Bah! Per què? A mi m'agrada molt, veure finals feliços!

(Els pares continuen abraçant en Lluc i la Gretel.)

PARE I MARE: –Fills, fills!

LLUC: –Carooooolinaaaaa!

CAROLINA: –Està bé! *(Clica el ratolí. Torna a sortir la guspira i es fa fosc.)*

(Novament, són en escena la Carolina i en Lluc. Asseguts a terra, jugant amb un tren elèctric.)

LLUC: –Ja pots esborrar aquest joc de contenautes de l'ordinador!

Obres teatrals

CAROLINA: –Sí. Crec que serà el millor... Encara que... Ben mirat... Em semblava que a tu això de les aventures virtuals t'agradava...

MARE DE LA CAROLINA I EL LLUC: –Carolina, Lluc... Voleu apagar l'ordinador i venir a berenar?

CAROLINA I LLUC: –Ja venim, mare!

CAROLINA: –A la porra, les aventures virtuals! Ja ho he esborrat tot!

(S'acosta al ratolí de l'ordinador. El pitja. Mentre se'n van tots dos, se sent la veu de la Bruixa virtual.)

BRUIXA VIRTUAL: –Nooooo! No m'esborriiiiis!

(Fosc.)

FI

Preparació de la representació

Elements de l'escenografia

Repartiment de papers

Si la representació es vol fer amb un grup nombrós d'alumnes és possible ampliar el nombre de personatges incorporant-hi títols d'altres contes coneguts.

Vestuari i decorats

Vestuari

Lluc i Carolina

Han de vestir com dos nois de la seva edat. Roba còmoda i informal. Per exemple, uns texans amb samarreta o un jersei de colors vius i calçat esportiu.

Bruixa

Túnica o vestit fosc llarg, amb algun objecte brillant o detalls com ara estrelletes, dibuixos geomètrics... (per exemple, de paper d'alumini). A sobre del vestit, que hi porti un davantal i, lligat a aquest, un cordill del qual pengi una clau gran. Barret de cucurutxo que es pot fer amb cartolina.

Pare i mare de la Gretel

Vestits de llenyataires (camisa arremangada, pantalons gastats i sabates de cordons o botes.)

Gretel

Vestit graciós, tipus «pitxi», mitges gruixudes i sabates.

Decorat i elements necessaris

L'escenari s'ha d'adaptar a les possibilitats que tinguem. Cal tenir en compte que ha d'estar dividit en dues zones diferents: una que ambienta l'habitació d'en Lluc i la Carolina, i una altra que representi el que passa a la pantalla de l'ordinador, és a dir, l'escenari del conte.

Habitació

El més senzill és col·locar un paper continu que ocupi tota la paret de l'escenari. En una cantonada, dibuixeu-hi l'habitació dels nois, amb una finestra, alguns pòsters o quadres pintats... Davant del mural col·loqueu-hi una taula, i a sobre, l'ordinador i dues cadires.

Escenari del conte

Ha de representar dos ambients diferents. D'una banda, la caseta dels llenyataires i el bosc; de l'altra, l'interior de la caseta de xocolata, on es desenvolupa la major part de l'acció. A la cantonada contrària a l'habitació d'en Lluc i la Carolina, dibuixeu-hi un paisatge de bosc i una petita cabana de llenyataires. Si teniu temps, en lloc de dibuixar la cabana, es pot fer amb diverses caixes de cartó grans pintades i decorades. Afegiu flors al decorat (poden ser de paper de seda).

Al centre del paper continu hi hem de dibuixar l'interior de la caseta de xocolata: finestra, teranyines, ratolins per terra... Davant, s'hi ha de posar una gàbia, feta amb una altra caixa gran de cartó. Podem imitar el fogó de la bruixa amb una llanterna i papers vermells que facin de foguera, i una galleda gran.

L'ordinador

Es fa també amb una caixa de cartó pintada, a la qual fem un forat, que representarà el forat de la pantalla; el teclat es fa amb una post, i les tecles es dibuixen. Algun objecte que llisqui imita el ratolí. Els cables de les connexions poden ser de llana o de plàstic.

II·luminació i música

II·luminació

La llum s'hauria de distribuir segons la part de l'escenari on es desenvolupi l'acció i segons el que es representi. Quan l'escena transcorre a l'habitació dels nois, la llum pot ser mínima (feu servir un sol focus, i apagueu-lo segons indiqui el text). Quan es tracta de l'escenari del conte hi ha d'haver més focus i la llum ha de semblar la claror del dia.

Música

Cada vegada que es canvia d'escenari s'ha de fer servir un so distintiu del canvi, de manera que l'espectador arribi a diferenciar pel so a quin lloc es desenvolupa l'acció. A l'habitació dels nois s'hi pot fer servir música moderna, i es pot fer sentir algun soroll estrident quan aparegui la bruixa en pantalla. Al conte, una música més relaxada i popular.

La gallina dels ous d'or,

JOSÉ GONZÁLEZ TORICES

PERSONATGES

NARRADOR	SONSÓ, <i>marit de la Magància</i>
GALLINA	SENYOR MELONER, <i>home savi</i>
MAGÀNCIA, <i>dona d'en Sónsó</i>	PAPANI, <i>fill d'en Sónsó i la Magància</i>

ESCENA PRIMERA

L'acció transcorre al galliner d'una masia.

Un actor disfressat serà la gallina, que entén el llenguatge dels seus amos, però no hi dialoga. Es mou d'un costat a l'altre.

Quan el narrador comença a recitar la faula, la Gallina es col·loca darrere seu i la va representant.

NARRADOR: *–(Assenyalant la Gallina, dirigint-se al públic.)* Hi havia una vegada una gallina que ponia un ou d'or a l'amo cada dia.

GALLINA: *–Un ou d'or a l'amo cada dia, cada dia, cada dia, al migdia.*

NARRADOR: *–Fins i tot amb tants guanys malcontent, va voler el ric avar descobrir d'una vegada la mina d'or, i trobar en menys temps més tresor.*

GALLINA: *–En menys temps, més tresor.*

NARRADOR: *–La va matar.*

GALLINA: *–(Amb escarafalls graciosos.)* Ai, ai, ai!

NARRADOR: *–La va matar; li va obrir el ventre en canal; però després d'haver-la regirada...*

GALLINA: *–Què va passar?*

NARRADOR: *–Què va passar? Que, morta la Gallina...*

GALLINA: *–Ai, pobra de mi, que morta vaig ser! Ai, ai, ai! Em vaig quedar sense marit. Ai, el meu Quiquiriquic!*

NARRADOR: *–Què va passar? Que morta la Gallina va perdre el seu ou d'or i no va trobar cap mina.*

GALLINA: *–Li va estar bé, per avar. Jo sóc la Gallina, la Gallina, la Gallina, la que pon ous normals i alegre la cuina!*

(El narrador es retira. La Gallina se situa en un lateral, reclinada. Se sent la veu de la Magància, que crida en Sónsó, el seu marit.)

MAGÀNCIA: *–(Des de l'interior de casa.)* Sónsó, Sónsó, Sónsó. On t'has ficat, home?

SONSÓ: *–Sóc aquí, fent el llit, escombrant el terra, rentant la roba, planxant els pantalons del nostre fill Papani...*

MAGÀNCIA: *–Encara no has acabat?*

SONSÓ: *–La casa porta molta feina.*

MAGÀNCIA: *–Diga-m'ho a mi, que tot el sant dia estic cuinant... Au, Sónsó, deixa el que fas i porta'm un ou fresc. La gallina ja deu haver post, i el necessito per fer una truita de patates.*

SONSÓ: *–Ja vinc, dona. (Surt amb la planxa en una mà, uns pantalons penjant de l'espatlla, una escombra en una galleda... Contrariat.)* Quina dona, quina dona! I ara em demana un ou fresc... *(Ho deixa*

tot a terra i es disposa a entrar al galliner, on hi ha la Gallina. Mou una mica l'au, li posa la mà per sota i en treu, sorprès i meravellat, un ou molt especial.) Oh, oh, oh! Quin ou més estrany! I com pesa! No és normal. *(L'agita a prop de l'orella i l'ensuma unes quantes vegades.)* No he vist mai res d'igual.

GALLINA: *-(Al públic.)* Com voleu que hagi vist res d'igual, si és més cec que una patata? Té gràcia! Jo, per descomptat, tampoc no he vist res de semblant. Ja deia jo que em pesava la panxa...

SONSÓ: *-(Cridant la dona.)* Corre, Magància.

MAGÀNCIA: *-(Des de dins.)* Ara no puc. M'estic pintant les ungles dels dits dels peus i...

SONSÓ: *-(Afanya't, Magància.)*

MAGÀNCIA: *-(Tan important, és?)* Au, Sonsó, porta l'ou que t'he encomanat i posa't a netejar els vidres de les finestres, que amb prou feines si es veu l'hort.

SONSÓ: *-(Vull que vegis una cosa. L'ou.)*

MAGÀNCIA: *-(Apareix una mica enfadada.)* L'ou, l'ou! Què li passa, a l'ou?

GALLINA: *-(Escarnint la dona.)* L'ou, l'ou, l'ou! Què li passa, a l'ou?

MAGÀNCIA: *-(Que potser l'ou és d'estruc?)* Aquesta gallina sempre ha post els ous molt petits. Fins i tot pensava matar-la un dia d'aquests. Menja molt i pon poc. És vella. En comprarem unes altres de més joves i...

GALLINA: *-(Sóc vella, i per això em matarà.)* Oh, quina bruixa! Jo sí que la retorceria a ella...

SONSÓ: *-(Mostrant l'ou.)* Què et sembla?

MAGÀNCIA: *-(Sorpresada.)* Oh, oh, oh!

SONSÓ: *-(Què et sembla, dona?)*

MAGÀNCIA: *-(No sé què dir-te. Menyspreativa.)* D'aquesta gallina vella i xaruga, no me'n refio. És dolenta. Potser ha post aquest ou per enverinar-nos. Qui sap...

GALLINA: *-(Que ximple que és, pobreta...!)*

SONSÓ: *-(Doncs l'haurem de portar a analitzar.)*

MAGÀNCIA: *-(Val més que sí.)*

SONSÓ: *-(A qui l'ensenyem?)*

MAGÀNCIA: *-(Al senyor Meloner. És l'home més savi del poble. Ell sabrà què n'hem de fer.)*

SONSÓ: *-(Això. Al senyor Meloner. Au, crida el nostre fill i que sigui ell qui vagi a ensenyar-l'hi.)*

MAGÀNCIA: *-(Sí. Ell. Que digui que se'l va trobar pel carrer i...)*

SONSÓ I MAGÀNCIA: *-(Cridant el fill.)* Papani, Papani...

PAPANI: *-(Apareix.)* Em cridaves, pare? Em cridaves, mare?

(En Sonsó explica en veu baixa a en Papani el que ha de fer. En Papani surt amb l'ou a tota velocitat, li cau, i comença a botar sense trencar-se.)

Escena graciosa en què tota la família va darrere de l'ou. Cauen, s'entrebanquen, topen... Al final, en Papani surt amb l'ou. Nerviosisme. S'acosten a la Gallina. La miren amb desconfiança. La dona, amb amenaces. Esperen, impacients.)

SONSÓ: *-(Ja ve?)*

MAGÀNCIA: *-(No, encara no. Triga massa.)*

SONSÓ: *-(Ja ve?)*

MAGÀNCIA: *-(Ja arriba.)*

SONSÓ: –Ve tot sol?

MAGÀNCIA: –L'acompanya el senyor Meloner.

(*Entra el senyor Meloner amb el nen. Porta l'ou en una peixera de vidre.*)

MAGÀNCIA: –Què n'opina, de l'ou, senyor Meloner?

SONSÓ: –Què, què?

MAGÀNCIA: –És dolent?

SENYOR MELONER: –(*Solemne.*) Després de consultar els meus llibres vells, després de revisar uns apunts universitaris, després d'ensenyar-lo a la meva dona, la senyora Síndria, després d'ensumar-lo i trepitjar-lo, hem arribat a la conclusió...

MAGÀNCIA: –A quina conclusió, senyor Meloner?

SENYOR MELONER: –Que aquest ou és de...

SONSÓ: –(*Mossegant-se les ungles.*) ...de...?

SENYOR MELONER: –D'or, d'or, d'or. D'or massís, pur, d'or de llei. Aquesta és la gallina que l'ha post? Quina sort que tenen...!

SONSÓ: –Molta, senyor Meloner.

MAGÀNCIA: –(*Tendra.*) Ja deia jo que aquesta gallina era una santa...

GALLINA: –Que mentidera...! El que s'ha de sentir!

MAGÀNCIA: –Llavors... Som rics!

SONSÓ: –Tots ens envejaran.

MAGÀNCIA: –Podrem comprar tot el que ens vingui de gust: vestits, palaus, cotxes...

SENYOR MELONER: –Bé... Només amb un ou...

MAGÀNCIA: –Només un ou? Qui sap...?

SONSÓ: –I si demà en pon un altre i així cada dia?

SENYOR MELONER: –(*En sortir.*) Bé... Jo me n'he d'anar. Si els sobra algun ou d'aquests i no saben què fer-ne... Aquest poble necessita una residència d'avis, una escola nova, un pont sobre el riu, omplir les places d'arbres...

MAGÀNCIA: –Ja ho veurem, ja ho veurem...

PAPANI: –Això. Podríem donar la meitat d'aquest ou. Potser es podria construir una residència per als avis i enviar menjar als nens africans, i...

MAGÀNCIA: –Calla, nen.

SONSÓ: –Sí. Calla, nen.

PAPANI: –Ja està bé! Sempre em fan callar... Com si jo no tingués dret a parlar...

MAGÀNCIA: –Silenci. (*Al marit.*) El primer que farem amb aquest ou és comprar-me uns vestits cars, uns collarets i unes polseres com les que porten els reis i veig a les revistes de moda. Oh, quina preciositat...! Ja m'hi veig...

SONSÓ: –I jo...

MAGÀNCIA: –Tu... L'últim. Després el nen. Al nen li comprarem un escafandre. Sempre he somiat tenir un bus a casa.

PAPANI: –Jo no em vull disfressar de bus, mare.

MAGÀNCIA: –Ah, no? Ara desobeeixes la teva mare?

SONSÓ: –S’han de respectar, els pares.

PAPANI: –Sí, pare.

MAGÀNCIA: –Au, Sonsó, comprova si la Gallina ha post un altre ou com aquest.

SONSÓ: –(*Inspeccionant, va traient ous de sota l’au.*) Un, dos, tres, quatre, cinc, sis, set...

MAGÀNCIA: –Alça aquí...! Si sembla una fàbrica....

PAPANI: –Una fàbrica!

SONSÓ: –Or, or, or!

MAGÀNCIA: –Or, or, or! (*Canviant.*) Ningú no se n’ha d’assabentar. Si algú se n’assabenta, ens robarà la gallina i ens quedarem sense res. Potser el senyor Meloner xerra més del compte i diu alguna cosa pel poble. Llavors ens la vindran a prendre.

SONSÓ: –L’amagarem.

MAGÀNCIA: –Això. L’amagarem. Al celler, perquè ningú no la vegi.

SONSÓ: –Al celler.

GALLINA: –No. Al celler no. No podré veure el sol, que és el que més m’agrada. Els rajos de sol m’entren pels ulls i converteixen els meus ous en or. Si em treuen el sol, si me n’allunyen... Ai, ai, ai! Què faré, pobreta de mi? Em moriré!

SONSÓ: –Sí. Anem a portar-la al celler.

MAGÀNCIA: –Au, agafa la Gallina i la hi portes. Jo, mentrestant, netejaré els ous d’or i aniré escrivint les coses que comprarem amb tant d’or.

SONSÓ: –Com vulguis, dona.

PAPANO: No. No feu això a la Gallina.

GALLINA: –(*Resistent-s’hi.*) No vull anar al celler. No vull! Jo vull beure’m els rajos de sol.

MAGÀNCIA: –Tu calla, nen.

(L’home porta la Gallina a la força. El nen s’hi oposa, però no aconsegueix res. A la dona se la veu brillantant els ous amb un drap, fent-los petons, emocionada.)

SONSÓ: –Vinga, Gallina... Al celler també podràs menjar el que vulguis...

GALLINA: –No, no, no! (*En Sonsó torna.*)

SONSÓ: –(*A la dona, que recompta els ous.*) Amb tant d’or, i el que ens doni la ponedora, serem els més rics de la Terra. Tots ens serviran.

MAGÀNCIA: –Em diran *senyora Magància*, sense que hagi estudiat.

SONSÓ: –I a mi, *senyor Sonsó*, sense que hagi anat a l’escola.

MAGÀNCIA: –Comprarem nacions senceres, soldats, tancs, avions, bombes...

SONSÓ: –Per què, soldats i tancs?

MAGÀNCIA: –Doncs perquè tots ens respectin, ens obeeixin i ens defensin, babau. Què fan els poderosos de la Terra? Doncs això!

PAPANI: –Quin disbarat!

MAGÀNCIA: –Escolta, marit...

SONSÓ: –Diga’m, dona.

MAGÀNCIA: –Tinc una idea.

SONSÓ: –També tens idees? Digues.

MAGÀNCIA: –La Gallina pon els ous cada cert temps, oi?

SONSÓ: –Sí, és clar.

MAGÀNCIA: –Si volem ser encara més rics... La Gallina deu guardar a l'estómac infinitat d'ous com aquests... Per què ens hem d'esperar?

SONSÓ: –Què pretens, Magància?

MAGÀNCIA: –Obrir l'estómac de l'au. Veiem què hi ha a dins, en traiem els ous d'or, i després la tornem a cosir.

SONSÓ: –Obrir-la? Tu no hi toques! Si l'obrim, se'ns morirà, i llavors... Adéu ous d'or!

MAGÀNCIA: –Au, estimat, fes el que et dic. Tu m'estimes molt. (*Canviant.*) Saps què podem comprar, amb més or?

SONSÓ: –Què?

MAGÀNCIA: –El mar, perquè el nostre fill bussegi. Què et sembla? Podrem ser els amos de tots els oceans del món. Perquè tu estimes en Papani, oi?

SONSÓ: –Em fa pena; molta pena. No vull fer mal a la Gallina, i ja n'hi ha prou.

MAGÀNCIA: –(*Escarmint el marit.*) Pena, molta pena. El que passa és que no m'estimes.

SONSÓ: –Sí que t'estimo, dona.

MAGÀNCIA: –Doncs obre-la. Llavors la cuses, així, així, amb fil de brodar, com si res. (*Col·loca els ous d'or a l'ombra. Aquests ous es van tornant de color negre i comencen a fer pudor.*)

SONSÓ: –Faré el que pugui.

(*Surt l'home. Tensió en el nen, que no para de moure's. Al cap de poc torna en SONSÓ. Porta dos ous negres que fan molta pudor.*)

MAGÀNCIA: –(*Interessada.*) L'has oberta? Què hi has trobat a dins, a la panxa? Gaires ous d'or? On són? On els has deixat?

SONSÓ: –Veuràs, estimada... No he pogut entrar al celler.

MAGÀNCIA: –T'ha atacat, la molt...?

SONSÓ: –La pudor.

MAGÀNCIA: –La pudor? De quina pudor parles, SONSÓ?

SONSÓ: –De la pudor que surt del celler. Una pudor fastigosa que prové dels ous.

MAGÀNCIA: –Dels ous, dius?

SONSÓ: –Dels ous, dona. El terra del celler és ple d'ous negres. La Gallina ha post ous negres.

MAGÀNCIA: –No són d'or?

SONSÓ: –N'he agafat un com he pogut. Aquí el tens. Ensuma'l, dona.

MAGÀNCIA: –(*L'ensuma.*) Quin fàstic! Oh, i quina fortor més desagradable que m'ha deixat a les mans...! (*Com si hagués de vomitar, tus... Fixant-se en els ous que havia deixat al galliner.*) Mira, marit. Aquests ous s'han tornat negres. I fan molta pudor. No els toquis!

SONSÓ: –Què fem, ara?

MAGÀNCIA: –No ho sé, no ho sé. (*La fortor es va estenent per la casa i s'escampa per tot el poble. Se senten veus de protesta com ara: «No es pot suportar», «L'olor de podrit ve de la casa de la Magància», «Avisem els bombers»...)* Hem de fer alguna cosa, marit.

SONSÓ: –Què, dona?

PAPANI: –Deixar anar la Gallina.

MAGÀNCIA: –Tu calla, Papani.

PAPANI: –No callo. Ja n'hi ha prou. A més, n'estic fart. Ara mateix deixo anar la Gallina, la deixo

lliure. Ni els animals, no han de ser en gàbies! Pobreta! (*Surt en Papani. Es dirigeix al celler. Tensió en els pares.*)

MAGÀNCIA: –No l’havíem d’haver deixat marxar.

SONSÓ: –I si el devora la Gallina?

MAGÀNCIA: –I si el converteix en un ou de carbó?

TOTS DOS ALHORA. –Ai, ai, ai! Ai, quin panorama!

(*Apareix en Papani amb la Gallina. Aquesta, molt estirada i presumida, somrient, passa per davant de la Magància i en Sónsó. Recullen tots els ous i els posen en una bossa. Desapareix la fortor.*)

MAGÀNCIA: –(*Insultant.*) Dolenta, dolenta.

SONSÓ: –Ara la casa fa olor de roses, dona. Què ha passat?

MAGÀNCIA: –I què sé, jo? (*Al fill.*) Deixa la Gallina i torna. Que se’n vagi sola.

SONSÓ: –Pobra Gallina! Em fa una pena...

MAGÀNCIA: –Pena? Mira com ens ha pagat tants esforços, tant de menjar com li hem donat...

SONSÓ: –Ella també s’ha portat bé amb nosaltres; cada dia ens dóna un ou per fer truita.

MAGÀNCIA: –I els d’or?

(*Torna en Papani. Porta un ou d’or a la butxaca. Es dirigeix al públic.*)

PAPANI: –És una gallina meravellosa, maga, extraordinària, fabulosa. És una gallina d’or. Ho sé tot, sobre la Gallina. Quan m’ha mirat fixament, la seva mirada m’ho ha explicat tot. Els seus ulls em parlaven. Que què m’han dit? Doncs que hi ha dies en què els rajos del sol li penetren fins al ventre, els rajos daurats del sol. I converteixen els seus ous naturals en or. En or! Però si algú maltracta la Gallina i la porta a l’ombra, al celler, la foscó envaeix el seu cos i fa que els ous es converteixin en carbó i que desprenguin una pudor insuportable... Ara, la Gallina se n’ha anat al desert, als poblats més pobres, a pondre allà els seus ous d’or. Qui se’ls trobi..., potser els repartirà entre les persones que passen més gana i... (*Es treu l’ou d’or de la butxaca.*) Posaré aquest ou al sol, per recordar la Gallina. Potser algun dia me’l vendré, i, amb el que me’n donin, construiré una residència per als avis... (*Canviant.*) Observeu els meus pares. Si són al sol...

MAGÀNCIA: –(*Al sol, lloances a la Gallina, penediments...*) Com t’estimem, Gallina! Torna a casa. Aquí tens la teva família, el teu llit, el teu menjar. Vés amb compte, que no et passi res. Cuida’t. T’esperem.

SONSÓ: –Oh! No puc parar de plorar...! Torna a casa teva, estimada Gallina.

PAPANI: –Si són a l’ombra...

MAGÀNCIA: –La Gallina és tanoca. No ens l’estimem.

SONSÓ: –Tanoca és aquesta Gallina. No ens l’estimem.

(*Passen tots dos al sol. Continua el joc fins que cau el teló.*)

MAGÀNCIA I SONSÓ: –(*Al sol.*) Ai, Gallina, com et trobem a faltar...! Perdona’ns per haver-nos portat tan malament amb tu. N’estem molt penedits. No volem ous d’or. Només et volem a tu.

PAPANI: –Encara bo!

FI

Preparació de la representació

Elements de l'escenografia

Repartiment de papers

Hi ha molt pocs personatges. Potser se'n podria augmentar el nombre amb altres petits papers d'animals del galliner, per exemple.

Vestuari i decorats

Vestuari

El narrador no ha de portar cap vestit especial. Pot aparèixer en un costat de l'escenari o restar amagat i que només se li senti la veu.

Gallina

Ha de portar un vestit d'un sol color, amb plomes de colors enganxades al damunt (que poden fer els alumnes), i un bec i una cresta vermells, de cartolina. La cara, pintada.

Magància

Faldilles, camisa i espardenyes. Aspecte humil.

Sonsó

Pantalons i camisa normals. Pot portar un davantal.

Senyor Meloner

Vestit fosc i seriós. Ulleres o monocle. Té aspecte d'erudit.

Papani

Vestit de pagès jove. Pantalons i camisa arremangada.

Decorat i elements necessaris

L'acció es desenvolupa en un galliner i al celler d'una masia.

Galliner

A terra s'hi poden escampar serradures. També seria interessant llençar-hi palla (si se n'aconsegueix...). Les menjadores de l'aviram es poden construir amb caixes de cartó. Col·loqueu-hi, repartits, alguns cubells d'aigua.

Amb els bancs de la classe de gimnàstica recreeu el ponedor de la gallina. S'hi poden col·locar, com a ornament, diverses eines del camp: un rasplet i una pala grans, algun barret de palla... Es poden fer amb cartolina.

Celler

Amb unes caixes de cartó, fabriqueu una espècie de bótes de vi, però trencades i molt velles. Feu boles amb paper mullat i pinteu-les de color negre, per simular els ous, que es tiraran per terra quan ho exigeixi la representació.

Altres objectes necessaris per a la representació

Una planxa (la podeu fer de cartó), uns pantalons, una escombra, una galleda, un ou daurat (podeu fer un ou de plastilina i cobrir-lo de paper daurat o pintar-lo d'aquest color), ous normals, una peixera de vidre, una bossa, esmalt per a les ungles.

Il·luminació i música

Il·luminació

La llum ha de semblar natural, ja que l'acció té lloc en un galliner, a plena llum del dia. Ha de ser molt menys intensa en les escenes que es desenvolupen a l'interior del celler. Es pot fer servir un focus mòbil de llum.

Música

Música popular amb tocs humorístics o música misteriosa per als moments d'intriga.

Els amors del riu Zapardiel,
José González Torices

PERSONATGES

DAMA	MUSSOL, <i>servidor de l'enamorat</i>
ENAMORAT	MELUC, <i>lloro</i>
PARDALA CONSOL, <i>servidora de la dama</i>	

L'obra *Els amors del riu Zapardiel* està basada en una llegenda molt antiga. El riu Zapardiel travessa la vila de Medina del Campo. Un jove s'enamora d'una dama, però aquesta el rebutja. Després que el pretendent hi insisteixi molt, la dama li posa una condició: que porti el riu Zapardiel fins a Medina del Campo. La vila necessita aigua, ja que pateix molta sequera. Aquest és un projecte gairebé impossible de realitzar, perquè el cabal és molt lluny. L'enamorat es gasta tots els estalvis per desviar-ne el corrent i...

ESCENA PRIMERA

L'enamorat apareix sol a l'escenari i s'adreça al públic.

ENAMORAT: *-(Apareix ridícul, sentimental, nerviós, sempre en moviment, amb una flor a les mans, provocant les rialles dels espectadors.)* Que desgraciat que sóc! Oh, quina desgràcia! Ella no m'estima. Li envio regals, i res. Li compro collarets d'or, i res. Li porto xocolata d'Olot i no me l'accepta. Li escric versos sense signar, anònims, i sé que els recita des del balcó del seu casal. Es pensa que els hi escriu el príncep Blau. Espera el príncep Blau per casar-s'hi. Creu que un dia la vindrà a buscar. Quin disbarat! Què puc fer?, què? *(Treu un cor enorme i el mostra al públic.)* Aquest cor meu sent una gran pena: no dorm, no menja, no pensa... Què faré? Em moriré d'amor! Ai, l'amor...!

(Per un lateral treu el cap el Mussol, el criat, amb en Meluc, el lloro. Imita, amb gestos, l'enamorat. El lloro Meluc també l'imita.)

MUSSOL: *-Es morirà d'amor, amooooor!*

MELUC: *-Amooooor!*

MUSSOL: *-Calla, lloro.*

MELUC: *-Calla, amor.*

MUSSOL: *-No em diguis amor.*

MELUC: *-No, amor.*

ENAMORAT: *-(Al públic.)* Si la dama em rebutja, faré una bogeria. *(Pensant.)* Quina bogeria? No ho sé, no ho sé. Suïcidar-me... Això. Em tiraré des de dalt de tot de la torre. No; això no; em puc ferir, trencar una cama, el cap, i fa molt de mal. I si em clavo un ganivet al pit? *(Fent com si la flor fos l'arma.)* Així, així. Tampoc. Em dessagno i... I què? Més hi perdo jo. *(Pensant.)* No, no. Ai, l'amor...!

MUSSOL: *-(Apareix molt content.)* Senyor, senyor meu...

ENAMORAT: *-(Impacient.)* Has parlat amb ella? En tens notícies fresques?

MUSSOL: –En tinc, senyor.

ENAMORAT: –M'estima, la dama?

MUSSOL: –Veurà, senyor...

ENAMORAT: –Sí o no?

MELUC: –No, senyor. De moment no, senyor.

ENAMORAT: –No?

MUSSOL: –No.

MELUC: –No.

ENAMORAT: –Ai, ai, ai! Mussol, has parlat, ai, ai, amb la seva serventa, la Pardala Consol?

MUSSOL: –He parlat, senyor, amb la Pardala Consol.

ENAMORAT: –Què t'ha dit, Mussol?

MUSSOL: –Que la dama ja té un amor.

MELUC: –Un amor.

MUSSOL: –Calla, Meluc.

ENAMORAT: –Ai! Quin amor?

MUSSOL: –Doncs un amor. És el príncep Blau a qui espera nit i dia i amb qui es pensa casar. Fa molt de temps que l'espera així.

ENAMORAT: –Oh, oh, oh! Ja ho sabia...!

MUSSOL: –Oh, oh, oh! I aquest príncep Blau li escriu versos, que són els seus, amo meu. I s'emociona, senyor.

MELUC: –Senyor, senyor.

ENAMORAT: –Quina desgràcia, quina desgràcia més desgraciada!

MELUC: –Gràcia, gràcia, gràcia.

MUSSOL: –Però, senyor meu, la Pardala Consol sap com desenamorar-la del príncep Blau.

ENAMORAT: –Sí? Com?

MUSSOL: –Amb diners. La Pardala Consol vol que se la pagui pels seus serveis. I ho trobo just.

ENAMORAT: –Quant demana?

MUSSOL: –Vint monedes d'or. (*Al públic.*) Dotze monedes són per a mi. He de comprar xocolata a en Meluc.

MELUC: –Xocolata.

ENAMORAT: –Afanya't. Agafa les monedes i vés a buscar la Pardala Consol. Oh, quina calor! Fa tant de temps que no plou, a Medina del Campo... Ni un riu no passa per aquí perquè ens puguem refrescar. El riu Zapardiel queda tan lluny...! Quina calor!

MUSSOL: –(*Murri. Comptant les monedes.*) Quina calor!

MELUC: –Calor! (*Surten tots. Entra la Pardala Consol. No para de ventar-se. Ballant de cara al públic.*)

PARDALA C.: –Ai, quina calor, quina calor,
em dic Consol,
Pardala Consol,
i sóc la més lletja
de la nostra nació.
Tinc un ull verd

i l'altre marró,
dits de cogombre,
nas de ceba,
cara de meló.
Però ensumeu-me,
de préssec faig olor.
Es mor de riure
aquest cor.
Que bo i que dolent
és, ai, l'amor!
Em dic Consol,
Pardala Consol.
Ai, quina calor, quina calor, quina calor!

MUSSOL: –(*Cridant des de fora.*) Pardala!

MELUC: –Par-da-la!

PARDALA C.: –Corre, Mussol!

MUSSOL: –Ja vinc, Pardala. (*S'abracen i es fan un petó molt sonor.*) Muà, muà, muà!

MELUC: –(*Fent-se petons a una ala.*) Muà, muà, muà.

MUSSOL: –T'ha dit alguna cosa, la Dama, la teva senyora?

PARDALA C.: –(*Fent-se la important.*) Alguna cosa.

MUSSOL: –Què? L'estima, el meu senyor? No l'estima?

PARDALA C.: –Això depèn.

MUSSOL: –De què depèn, Pardala?

PARDALA C.: –De les monedes d'or. Aquest servei no es fa de franc. Ja ho saps, és delicat, compromès, arriscat...

MELUC: –At, at, at.

MUSSOL: –Ja ho sé. Ja t'entenc, ja, ja. (*Va traient monedes d'or de la butxaca i les va lliurant a la dona.*) Més?

PARDALA C.: –Més, més, més. (*Comptant.*) Dotze, tretze, catorze...

MUSSOL: –Més? (*Desesperat.*) Que ens quedarem sense res, Meluc...!

MELUC: –Res, res.

PARDALA C.: –Vint, vint.

MUSSOL: –Vint no, no, no. Ai, ai, ai! Pobre de mi! Estem arruïnats; ens quedarem sense xocolata!

MELUC: –Ata, ata, ata, xocolata.

PARDALA C.: –(*Comptant les monedes.*) Vint. Això.

MUSSOL: –Ara et toca a tu. Parla, Pardala. Explica'ns el teu pla.

PARDALA C.: –(*En veu molt baixa. Però el lloro, en un lateral, ho repeteix a plens pulmons.*) Que no se n'assabenti ningú; és un secret.

MELUC: –(*Cridant.*) Secret, secret, secret!

PARDALA C.: –(*Al lloro.*) Calla, bruixot.

MUSSOL: –Digues, parla, deixa-ho anar. Estic impacient.

PARDALA C.: –Veuràs...

MUSSOL: –Veurem...

PARDALA C.: –La meva mestressa, la dama, no es vol casar amb ningú que no sigui el príncep Blau, ja ho saps. L'espera nit i dia. Somia en ell. Ai, amor, amor, amor! Quan jo li dic que el príncep Blau no existeix, no em creu. Ella assegura que el príncep li envia poemes, i que vol conèixer-la i emportar-se-la amb ell, enfilada al seu cavall, vestida de princesa. I que després, en el seu regne, la nomenarà princesa.

MUSSOL: –Està boja!

MELUC: –Oja, oja, oja.

PARDALA C.: –He pensat que el vostre amo podria disfressar-se de príncep Blau i fer-se passar per ell.

MUSSOL: –Bona idea. Però el meu amo no té vestits de príncep.

PARDALA C.: –És igual. Que es vesteixi amb el que tingui. Ja ens espavilarem nosaltres per convèncer-la que el príncep...

MUSSOL: –Oh, quina intel·ligència, Pardala!

PARDALA C.: –Corre a dir-li-ho. Que vingui disfressat del que sigui i porti alguns poemes dedicats a la meva mestressa. Jo també l'aniré a buscar. Es trobaran aquí mateix. Entesos?

MUSSOL: –Sí. Entesos.

(Surten tots. Al cap de poc, arriba la dama amb la Pardala.)

DAMA: –I dius que aquí m'espera el príncep Blau, Pardala? N'estàs segura?

PARDALA C.: –Seguríssima, senyora meva. Tan segura com que em dic Pardala, per servir-la a vostè, a vostè i al de més enllà.

DAMA: –*(Nerviosa, preocupada i ridícula.)* Estic bonica? Li agradarà, el meu vestit? I el pentinat? I les sabates? Oh, oh, oh! Ja em sento princesa, governadora, reina d'algun regne. Tindrè vassalls, servents, guerrers a la meva disposició. Seré la seva reina! *(Adreçant-se a la Pardala.)* I a tu et nomenaré...

PARDALA C.: –Què?, senyora? Potser majordoma? Potser...? *(S'inventa càrrecs.)*

DAMA: –Mestressa absoluta de les peroles, les olles, les paelles i els plats de la cuina reial.

PARDALA C.: –*(Molesta.)* No m'agrada! No m'agrada!

DAMA: –Quina emoció! Quins nervis! *(A la Pardala.)* Ja arriba?, ja ve? Ve amb un cavall volador? El veus? Oh, oh, oh! Em mossego les ungles; em desfaig.

PARDALA C.: –Es desfà! Amb tant de sol, no m'estranya. Que ximpleta que és la pobra! *(Canviant.)* Ja s'acosta, senyora.

DAMA: –Oh, oh, oh!

VEU EN OFF DEL MUSSOL: –*(Anunciant.)* El príncep Blau!

DAMA: –Oh, oh, oh!

(Apareix el Mussol amb un cavall de plàstic. El lloro Meluc s'ha col·locat en una cantonada.)

MUSSOL: –*(Reverencial davant de la dama.)* El meu senyor, el príncep Blau, us obsequia *(referint-se al cavall)* amb aquest exemplar de pura sang àrab. I us envia aquest poema que diu: *(Treu el poema de la butxaca. L'enamorat, espiant el que passa, treu el cap per un lateral, fa gestos...)*

DAMA: –*(Insistent.)* Llegeix, llegeix, llegeix.

MUSSOL: –(Recita.)

Aquesta petita poesia
t'envio, dama meva,
perquè la llegeixis
mentre beus malvasia.

DAMA: –Que bonic...!

MUSSOL: –Jo t'estimo molt,
ho sap el meu coixí.
Ai, d'amor em moro,
estimada princesa meva!
Avui et vindré a buscar.
Digues adéu a casa teva.
Un petó t'envio
en aquesta carta meva.

DAMA: –Que bonic, que bonic! (El Mussol li lliura la carta i ella hi fa petons amb emoció.) On és el meu senyor, el príncep?

MUSSOL: –Ara arriba.

(Es presenta l'enamorat d'un salt. Arriba disfressat de manera ridícula.)

ENAMORAT: –(Amb veu efeminada.) Sóc el príncep Blau, senyora meva!

MUSSOL: –Senyora meva!

ENAMORAT: –Meva, meva!

MELUC: –Meva, meva, mèu, mèu.

DAMA: –(Emocionada.) Em portes un gat, príncep Blau?

ENAMORAT: –Era el lloro.

DAMA: –No m'agraden, els lloros. (Canviant.)

MUSSOL: –Com es posa, aquesta bruixa!

MELUC: –(Repetint.) Bruixa, bruixa!

DAMA: –M'ha dit bruixa, Pardala. (Ploriquejant.) Qui m'ha dit bruixa, qui?

PARDALA C.: –(Acusant-los a tots.) Aquest, aquest, aquest!

MUSSOL: –Jo? Ha estat ell. (Fent referència al lloro.)

MELUC: –(Assenyalant l'enamorat.) Aquest, aquest, aquest!

ENAMORAT: –Jo?

DAMA: –Tu, príncep meu? No m'ho puc creure!

ENAMORAT: –Ha estat el lloro.

DAMA: –El lloro? Doncs si ha estat el lloro, que li tallin les ales, príncep Blau.

MELUC: –Uala, uala! (Tots empaiten l'au.) Uala, uala!

ENAMORAT: –(Després d'atrapar en Meluc.) Oh, senyora, disculpeu el lloro! És un pobrissó. Tots ens l'estimem molt...

DAMA: –Disculpat, disculpat! (Canviant.) I, diga'm, príncep meu, véns a buscar-me per casar-te amb mi? Aquesta carta diu que...

ENAMORAT: –Per descomptat. Et vinc a buscar.

DAMA: –I de quina nació ets rei, i de quina nació jo seré reina?

ENAMORAT: –(*Intenta abraçar-la i s'enduu un bon cop.*) Tu seràs la reina del meu cor.

TOTS: –(*Excepte la dama.*) Patapam!

DAMA: –T'has fet mal, senyor meu?

ENAMORAT: –No és res, estimada.

DAMA: –(*Intenta curar-lo, però s'adona que és l'enamorat, que està disfressat.*) Oh, si jo diria...
Aquesta olor em recorda algú que... (*Canviant.*) No; tu no ets el príncep. M'enganyes. El príncep no porta aquesta roba tan, tan, tan...

MELUC: –Tan, tan, tan.

ENAMORAT: –(*A la Pardala, a banda.*) Diga-li, vinga, que sóc el príncep Blau.

PARDALA C.: –Bé, sí... Negociem. Dues monedes d'or si...

MUSSOL: –Bruixa, bruixa!

MELUC: –Bruixa!

DAMA: –Altra vegada, bruixa. Ai, ai, ai!

PARDALA C.: –No hi ha tracte. Dues monedes.

ENAMORAT: –Bé. Dues. (*Insisteix.*) Diga-li que sóc el príncep.

PARDALA C.: –(*En veu molt baixa, que gairebé no se sent.*) És el príncep, senyora.

ENAMORAT: –Més fort, Pardala!

PARDALA C.: –Més fort? Si ho dic més fort, més diners.

ENAMORAT: –Té. Una altra moneda.

PARDALA C.: –(*Cada vegada més fort, i diverses vegades, sense deixar de parar la mà.*) És el príncep Blau!

DAMA: –No estic sorda, Pardala! Però en tinc certs dubtes.

ENAMORAT: –Dubtes? (*A la dama.*) Que potser no era jo, qui t'enviava els poemes?

DAMA: –Ja, sí, bé... Però aquesta roba que portes no és de príncep.

MUSSOL: –Ha de dissimular la seva condició. Si ve amb collarets i anells de príncep, pot ser que algun dels molts lladres que hi ha en aquesta comarca els hi robi.

DAMA: –Ah! Ja ho entenc: els lladres.

ENAMORAT: –Els lladres.

DAMA: –És clar. No hi havia caigut...

MELUC: –Caigut, caigut..!

DAMA: –(*Afectuosa, s'abraça altra vegada a l'enamorat. En abraçar-lo, se li van desprenent els postissos: els vestits, la cabellera... Fins que queda en calçons. Espantada.*) Oh, però si ets tu, el boig enamorat!

ENAMORAT: –(*Contrariat.*) Senyora, jo...!

DAMA: –Anem, Pardala.

PARDALA C.: –Espereu, senyora.

DAMA: –Això és insuportable, inaguantable, in...

PARDALA C.: –(*A cau d'orella.*) Què li sembla, senyora meva?

DAMA: –Sí, sí, sí. (*A l'enamorat.*) He pensat que em casaré amb tu...

ENAMORAT: –Casar-se? Casar-se? Quan, dolç amor meu?

DAMA: –No em diguis *amor*, insolent.

ENAMORAT: –Quan?

DAMA: –Quan portis a Medina del Campo el riu que passa tants quilòmetres lluny d'aquí.

ENAMORAT: –El Zapardiel? És impossible! Com vols que porti fins a aquesta vila el riu Zapardiel!
Ho fas per no casar-te amb mi.

DAMA: –Per això.

PARDALA C.: –Ja ha sentit la meva senyora.

MUSSOL: –Bruixes.

MELUC: –Bruixes!

ENAMORAT: –(*Ridícul. El Mussol i en Meluc repeteixen el que diu.*) Amor, amor, amor, sense els teus petons, em pica el cor. Sense els teus ulls, no puc viure, jo. No dormo, no menjo, em moro d'amor.

MELUC: –Amor, amor, amor.

ENAMORAT: –I em demana que li porti fins a aquesta vila de Medina del Campo el riu Zapardiel... Això és impossible. Necessitaria tres-cents homes que treballessin tres-cents dies seguits... Una bogeria!

MELUC: –Bo-ge-ri-a.

ENAMORAT: –(*Sentimental, al públic.*) Però jo me l'estimo. I per ella seria capaç de...

MUSSOL: –De...

ENAMORAT: –De portar fins aquí aquest riu tan llunyà. Invertiré tota la meva fortuna en l'intent. No tinc altre remei. (*Al Mussol.*) Vinga, Mussol. Mans a l'obra!

MUSSOL: –Està boig, senyor meu?

ENAMORAT: –(*Surt cridant.*) Estic boig, boig, boig d'amor!

MELUC: –Boig, boig, boig!

VEU EN OFF: –(*Veu forta i decidida, acompanyada de soroll d'aigua, música apropiada...*) I més de tres-cents homes treballen nit i dia per desviar el recorregut del riu Zapardiel. Tota la fortuna de l'enamorat es va esgotant a favor d'aquella empresa: l'empresa del seu amor.

(*Surten tots tres. Entra la Parlada Consol amb la dama.*)

PARDALA C.: –Ha d'entendre, senyora meva, que el pretendent l'estima.

DAMA: –Ja, sí, però no és un príncep. Jo espero el príncep Blau, Pardala.

PARDALA C.: –El príncep Blau no existeix. I si existeix, ja es deu haver casat amb una altra dona. No ens podem refiar dels homes, encara que siguin prínceps.

DAMA: –Jo sóc jove, Pardala.

PARDALA C.: –Ja ho crec, senyora meva.

DAMA: –Jove, Pardala. No tinc arrugues ni berrugues a la cara.

PARDALA C.: –(*Assenyalant.*) I aquesta..., aquesta...?, aquesta...?

DAMA: –Calla, Pardala. Què en saps, del pretendent?

PARDALA C.: –(*A cau d'orella.*) M'han dit, senyora meva, que és tant l'amor que li professa...

DAMA: –Què?

PARDALA C.: –Que el cabal del riu Zapardiel, segons desig seu, l'ha desviat cap a Medina. Tot per aconseguir el seu amor!

DAMA: –Sí? És impossible!

PARDALA C.: –Aquesta va ser la condició que li va posar la meva mestressa... Ho recorda?

DAMA: –No l'he oblidada.

(Entra el Mussol precipitadament.)

MUSSOL: –Aparteu-vos, aparteu-vos, que ja arriba. El corrent del riu Zapardiel està a punt de travessar la nostra vila.

DAMA: –Oh, oh!

PARDALA C.: –El riu Zapardiel! Un miracle!

DAMA: –Oh, oh, oh!

(Un tros de roba blava, imitant el corrent de l'aigua, travessa l'escenari, i cobreix la dama i la Pardala. Sembla que el corrent se les emporta. Totes dues criden.)

DAMA: –*(Agitant-se entre les onades.)* Auxili, auxili, que m'ofego!

PARDALA C.: –Que algú ens vingui a salvar!

ENAMORAT: –*(Es disposa a llançar-s'hi. S'hi tira. En treu la dama. Ja en els seus braços...)* He acomplert el que em vas demanar: portar fins a aquesta vila de Medina del Campo el riu Zapardiel.

DAMA: –Gràcies per haver-me salvat, príncep Blau meu. Veig que m'estimes de veritat, ja que per mi has fet tot aquest enrenou. Au, fes-me un petó.

ENAMORAT: –Llavors... Et vols casar amb mi?

DAMA: –Sí, príncep Blau meu.

PARDALA C.: –*(Enmig del riu.)* Que algú em tregui d'aquí!

MUSSOL: –*(Tirant-se al riu.)* Jo mateix. *(Treu la Pardala, i li fa un petó.)*
Et vols casar amb mi, Pardala?

PARDALA C.: –En tinc tantes ganes...

(En Meluc, el lloro, ara parla com una persona. De cara al públic.)

MELUC: –Pel riu Zapardiel
naveguen tots els vaixells
carregats d'amors menta,
carregats d'amors blancs.
Per una dama, un amor
va fer callar l'estiu.
Per la vila de Medina,
la de Medina del Campo,
passa el riu Zapardiel:
tot amor de l'enamorat!

DAMA: –Ens casem demà?

ENAMORAT: –Sí. El dia de Sant Jaume.

PARDALA C.: –*(Al Mussol.)* I nosaltres també?

MUSSOL: –I és clar que sí, és clar que sí.

MELUC: –*(Al públic.)*

Ja ho sabeu tots: hi esteu convidats.

FI

Preparació de la representació

Elements de l'escenografia

Repartiment de papers

Hi ha molt pocs personatges. Fóra ideal que participessin a la representació el major nombre d'alumnes possible. Els qui no tinguin diàleg es poden encarregar d'altres aspectes de la representació.

Vestuari i decorats

Vestuari

Dama

Vestit luxós. Anirà maquillada.

Enamorat

Vestit una mica desastrós que sigui fàcil de treure. Porta una cabellera postissa i una flor a les mans.

Pardala

Vestit senzill o faldilles i camisa una mica fetes servir. Espardenyes. També pot portar un davantal.

Mussol

Pantalons i camisa normals. Espardenyes o sabates de cordons. Ha de dur plomes de colors o ales enganxades.

Meluc

Ha de portar un vestit verd (xandall verd) amb plomes de colors enganxades. Bec de cartolina amb una goma per ajustar-lo al cap. Els alumnes també poden fer una careta que representi la cara d'un lloro.

Decorat i elements necessaris

Al centre de l'escena hi ha d'aparèixer un paisatge natural, que pot ser dibuixat.

Casa de la dama

Es pot dibuixar a un costat del paisatge, amb paper continu, un interior que representi la casa de la dama.

Casa de l'enamorat

Interior dibuixat a l'altre extrem del mural que decora l'escenari.

Riu

Un tros de roba blava amb paper continu platejat o paper d'alumini enganxat. Ha de travessar l'espai de l'escenari.

Il·luminació i música

Il·luminació

La llum ha de semblar natural, sobretot en les escenes en què el riu té una importància especial. Es pot deixar un focus de llum fix.

Música

Durant la representació ha de sonar música alegre, amb tocs còmics en les escenes de l'enamorat i el lloro. Ha de ser especialment intensa quan el riu es comença a moure. El soroll de l'aigua es pot aconseguir amb un pal de pluja. També es podria fer servir una gravació real del so de l'aigua.

Guies de lectura

- *Bambulo. Els primers passos*, Bernardo Atxaga
- *Els cent dies del drac*, Montserrat Galícia
- *L'Emi i en Max. L'aventura de les balenes*, Gemma Lienas
- *Solucionaris*

Bambulo. Els primers passos, Bernardo Atxaga

Autor:	Bernardo Atxaga
Editorial:	Alfaguara Infantil i Juvenil
Format:	12 × 20 cm
Pàgines:	136
Sèrie Taronja:	A partir de 10 anys

Interès formatiu i temàtic

Bambulo. Els primers passos no és una lectura fàcil, però la màgia que hi ha amagada en aquesta història enganxa des del primer moment i és capaç d'obrir nous horitzons als lectors. Perquè *Bambulo* és la narració de l'«antiquotidianitat» o, dit d'una altra manera, és l'exaltació de la recerca de l'aventura que, en aquesta ocasió, es converteix també en la recerca de les pròpies arrels. Que l'autor ens hagi portat a una biblioteca i ens hagi obert les pàgines d'un llibre, per obrir alhora la seva història, no és un detall sense importància. No deu ser que, fet i fet, ens convida a obrir els llibres, qualsevol llibre, com un mitjà per fugir de la comoditat, del materialisme, de l'avorriment? En *Bambulo*, el protagonista de la novel·la, queda marcat per la curiositat per sempre més i, després d'haver fet la primera troballa, ja mai no deixarà de buscar. I aquest és el missatge que els mestres, sempre tan preocupats per afavorir els hàbits lectors dels alumnes, hem de transmetre: la lectura com una aventura, una recerca de nous mons i d'altres realitats. En aquest llibre i en aquest personatge trobarem un bon camí.

Introducció

L'obra *Bambulo. Els primers passos* narra la història d'un gos bilbaí, *Bambulo*, que duu una vida monòtona i materialista (el menjar és l'única cosa que el fa moure), basada en la comoditat i la ignorància. Però en una biblioteca, l'atzar –en forma de llibre– fa que comenci a dubtar, a ser rosegat pel cuc de la curiositat i a qüestionar-se la seva vida aparentment regalada. La primera etapa de felicitat i ignorància ja queda enrere; la segona, la del dubte, no pot pas durar, i ja està a punt d'entrar en la tercera: la que el portarà cap a l'aventura. *Bambulo* deixarà la família que tant l'apreciava i iniciarà una carrera cap a la descoberta de les arrels, dels seus avantpassats. La recerca començarà a Madrid, concretament al Museu del Prado. I, com tocat per un llamp, trobarà la solució al seu primer dilema; però ja estarà marcat per la curiositat, ja mai més no es conformarà amb explicacions superficials i, doncs, ja haurà entrat a l'aventura que significa qualsevol recerca.

Argument

En *Bambulo* és un gos que viu feliç a casa dels seus amos, a Bilbao, envoltat per la Maria i els seus tres fills, l'Ariadna, en Jon i la petita Ainhoa, que se l'estima tant que és com una paparra, i li fa mil i una barrabassades. Un bon dia en *Bambulo* acompanya la família a la biblioteca on la Maria treballa fent la neteja. Allí, per casualitat, descobreixen un passadís subterrani on viu en Panxi, àlies *Cabeça d'All*, un cuiner jubilat que farà descobrir a en *Bambulo* el seu passat gloriós. En efecte, en Panxi ensenya a en *Bambulo* una sèrie de llibres on apareixen els seus avantpassats.

El que més crida l'atenció d'en Bambulo és una reproducció d'un quadre de Goya titulat *Bambulet mig enfonsat a la sorra*. La figura del seu avantpassat ofegant-se en la sorra l'obsessionarà a partir de llavors, i el farà emprendre la gran aventura de la recerca de les seves arrels. De manera força original, les memòries d'en Bambulo són narrades pel seu secretari, que és l'encarregat «d'ordenar, copiar, analitzar, corregir i organitzar tots els papers». Ell conduirà la narració, en la qual anirà intercalant documents de tota mena: cartes, diaris personals, entrevistes...

Autor

Bernardo Atxaga és el pseudònim de Joseba Irazu Garmendia (Asteasu, Guipúscoa, 1951), un dels narradors bascos actuals més prolífics i de més prestigi. Llicenciat en ciències econòmiques per la Universitat de Bilbao, va tenir diversos oficis (mestre d'èuscar, guionista de ràdio, llibreter, economista...) fins que, definitivament, als inicis de la dècada dels vuitanta, es va dedicar exclusivament a la literatura. Des de ben aviat es va revelar com un treballador constant i meticulós: el 1972 va publicar els primers poemes en èuscar en una antologia breu; el 1976, la seva primera novel·la, *De la ciudad*; el 1978 es va publicar el poemari *Etiopía*, i més tard altres obres d'èxit com *Un home sol*, *Aquells cels*, etc. La seva obra per a adults ha tingut un reconeixement internacional destacat: només cal recordar l'emblemàtic *Obabakoak* (1990), una obra que és la base de la seva producció posterior, ja que és un gran fresc de narracions, una mostra de la passió per les «històries», siguin del tipus que siguin i les expliqui qui les expliqui.

Activitats per a abans de la lectura

1. Abans de llegir el llibre, respon aquestes preguntes per començar a conèixer qui és i com parla el protagonista de la història que llegiràs:

- Quin és el nom del protagonista del llibre? _____
- Ara que ja saps com es diu, intenta pensar en la paraula adient per a cadascuna d'aquestes definicions:

Quan en Bambulo vol menjar, diu que té molta _____

Quan en Bambulo se'n va de viatge, abans fa les _____

Quan l'Ainhoa persegueix en Bambulo, aquest queda ben _____

Els macarrons d'en Panxi, *Cabeça d'All*, són, segons en Bambulo, _____

- Inventa't quatre definicions més per completar el *bambulodiccioniari*.

2. Fes una primera mirada al contingut del llibre i anota totes aquelles parts que el componen per fer-ne un índex. Així ajudaràs el secretari d'en Bambulo a posar una mica d'ordre entre tanta paperassa.

Activitats durant la lectura

1. Com has pogut veure quan has fet l'índex, aquesta història està composta per molts documents ben diversos que escriuen o expliquen els diferents personatges de l'obra; tots fan, doncs, el paper de narradors.

- Busca en l'índex algun dels episodis explicats per:

–En Bambulo en persona: _____

–La Maria: _____

–En Jon: _____

–L'Ariadna: _____

–El secretari: _____

2. Respon les preguntes següents:

- Com li parla la Maria a en Bambulo i per què? Escriu un breu diàleg entre els dos personatges.

- Per què li té por, en Bambulo a l'Ainhoa?

- Per què li diuen *Cabeça d'All*, a en Panxi?

- En quin estat va trobar en Bambulo el llibre sobre la seva família?

- Per què comença a tenir malsons en Bambulo?

- Per quin altre nom canvia en Bambulo el nom del quadre *En Bambulet enfonsant-se a la sorra*?

3. Llegeix allò que en Panxi explica sobre la seva vida, i escriu-ne un breu relat de no més de cinc línies. Procura incloure-hi els fets més importants de la seva biografia.

4. El secretari d'en Bambulo ens ofereix un llistat de 10 individualitats que tenen el costum de desaparèixer. Afegeix a aquesta llista 4 o 5 individualitats més de la teva invenció.

Activitats per a després de la lectura

1. Dibuixa, si cal amb l'ajut dels de casa, l'arbre de la teva família: a les branques de dalt hi posaràs els avis; a les del mig, els pares i els oncles, i a baix, tu, els teus germans i els cosins. Si us queden bé, fins i tot en podeu fer una exposició a la classe.

2. Després de repassar el text de les pàgines 64 a 67 del llibre i d'escoltar les explicacions de la mestra o del mestre sobre el diari personal, escriu la teva pàgina del diari que es correspondria al mateix dia que feu l'exercici.

3. Segur que a casa tens una pila de postals que t'han enviat parents i amics. Postals de vacances, amb paisatges nevats o platges assolellades. Tria'n les més boniques i entre tota la classe podeu fer un mural d'allò més divertit.
4. Qui és l'autor del llibre que has llegit? D'on és? Aquestes podrien ser algunes de les preguntes de l'entrevista que us proposem que prepareu entre tota la classe. Fixeu-vos molt en quines coses són importants de saber i quines altres coses són poc importants i no cal que pregunteu. El mestre o la mestra us ajudarà en aquesta tasca.

Jocs i entreteniments

T'has fixat que quan li convé en Bambulo s'inventa paraules? A la pàgina 55, apareix, per exemple, la paraula *sentimentós*. Inventa-te'n unes quantes més.

Els cent dies del drac, Montserrat Galícia

Autora:	Montserrat Galícia
Editorial:	Alfaguara Infantil i Juvenil
Format:	12 × 20 cm
Pàgines:	104
Sèrie Taronja:	A partir de 10 anys

Interès formatiu i temàtic

Aquesta història constitueix una interessant proposta de lectura que s'aparta de temes més quotidians, d'allò que podríem anomenar novel·la realista i introdueix el jove lector, encara inexpert, en una temàtica plena de ressos clàssics, acompanyada de diversió i aventures. *Els cent dies del drac* pot constituir una porta oberta per a noves aventures literàries dels nostres lectors.

Introducció

Els cent dies del drac és una incursió de Montserrat Galícia en un gènere de novel·la que podríem anomenar de tema mític. En efecte, els personatges, la història i, fins i tot, l'espai físic on es desenvolupen els fets, ens remeten a aquelles grans llegendes i històries que forneixen els orígens de la nostra civilització i de la nostra literatura, com ara la *Iliada* o l'*Odissea* i, encara més de prop, ens fan pensar en la figura d'Antígona enfrontada amb el seu oncle Creont. És clar que, en aquest cas, parlem de literatura infantil, de manera que l'argument s'adapta als interessos i la comprensió dels joves lectors i ens mostra una narració d'aventures interessant, emmarcada per uns espais suggeridors i ben dibuixats, i uns protagonistes a la mida dels nens i nenes. Això sí, sense deixar d'apuntar mai cap a un passat ple d'antecedents literaris que tant de bo els nostres joves comencin a conèixer a partir de lectures com aquesta.

Argument

Dana, la princesa de Zante, regne mariner, ha perdut la seva mare en un desgraciat i misteriós accident al mar, i està sota la tutela del seu oncle i regent, Drus, que governa amb mà dura i tirànica el petit regne.

Però Dana, de només tretze anys, no es conformarà a donar per feta la mort de la seva mare, i tampoc no estarà d'acord amb les noves aliances que intenta establir el seu oncle i regent amb els homes del Nord.

És per això que Dana partirà a cercar el rastre de la seva mare, la reina Areta, a bord de l'embarcació d'un gran patró, l'Acar, que viatja amb la companyia del seu fill Herus, de la mateixa edat que Dana.

Amb aquest vaixell, els aventurers arriben a les costes de Quiros, i després de tot un seguit de peripècies retroben la reina Areta a la cort del rei de Quiros, Sicanau, i de la seva germana Nausia. La reina Areta ha perdut la memòria, però el retrobament amb la seva filla Dana fa que la recuperi, i, aleshores, plegades, tramen un pla per recuperar el domini de Zante i destituir en Drus.

Autora

Montserrat Galícia és nascuda a Cornellà, a la comarca del Baix Llobregat. Com tants altres autors de la nostra literatura infantil i juvenil, combina l'escriptura i la docència. Ha publicat una dotzena d'històries per a joves, i entre els seus temes més recurrents, destaca la ciència-ficció. També ha escrit per a adults. L'any 1994 va guanyar el Premi Joaquim Ruyra amb la novel·la *Somnies estimada?*, i l'any 2003, l'Enric Valor per *L'habitació de la Bàrbara*. És casada i té dos fills.

Activitats per a abans de la lectura

1. Per començar a conèixer el llibre que llegiràs cal que en facis una fitxa: el carnet d'identitat del llibre.

Títol:	
Autora:	
Il·lustradora:	
Editorial:	
Col·lecció:	Pàgines:

1.
Títol: Els cent dies del drac
Autora: Montserrat Galícia
Il·lustradora: Cristina Picazo
Editorial: Alfaguara. Grup Promotor
Col·lecció: a partir de 10 anys
Pàgines: 104

2. Ara observa el dibuix de la portada. Què t'imagines? Què et suggereix? Què deu passar en aquesta història? Escribe les respostes a continuació.

Activitats durant la lectura

1. Segur que durant la lectura trobes un seguit de mots «difícils». N'hi ha alguns que estan relacionats amb el mar i d'altres que no; te'n proposem alguns que seria bo que busquessis al diccionari.

Bastaixos (p. 7): _____

Brama (p. 10): _____

Arbitrarietat (p. 14): _____

Capitost (p. 17): _____

Salpar (p. 25): _____

Encimbellat (p. 28): _____

Marmitó (p. 35): _____

Escull (p. 38): _____

Baiard (p. 62): _____

Esquitllar-se (p. 86): _____

Bocoi (p. 89): _____

Conxorxa (p. 94): _____

2. Explica què volen dir cadascuna de les expressions i frases fetes següents, extretes del llibre:

• Serrar les dents: _____

• Fil per randa: _____

• Fer el badoc: _____

• Anar al gra: _____

• Fer uns ulls com unes taronges: _____

3. Fes una fitxa amb les dades que coneixem dels personatges següents.

Dana

Herus

Càlix

Drus

Activitats per a després de la lectura

1. Ara que ja has acabat el llibre, de la primera a la darrera pàgina, ja deus ser capaç de pensar quins altres elements de la història, que t'hagin cridat més l'atenció, podrien formar part de la coberta. Fes-ne una llista.

2. Després distribueix els capítols de la novel·la que has llegit en cadascuna de les parts en què es divideix una narració.

- La introducció: _____

- El nus: _____

- El desenllaç: _____

3. Contesta.

- Com va morir el pare de la Dana? _____

- Qui és Son Or? _____

- Què hi va fer la Reina Areta a l'illa dels Dracs? _____

- Quin animal és el símbol de Zante? _____

- Què és el *Bella del Mar*? _____

- Per què els mariners deien que l'aurora tenia els dits de rosa? _____

- Com descobreixen que el polissó és la Dana? _____

- Com era el laberint? _____

Jocs i entreteniments

Quan la Dana viatja en el *Bella del Mar*, apareixen anomenades les parts d'un vaixell. Busca'n sis en aquesta sopa de lletres i digues quina part del vaixell designa cadascun dels noms trobats.

R	E	S	T	E	S	S	O	P
F	R	E	C	Q	U	P	C	B
H	J	K	Y	U	S	R	P	O
E	S	T	R	I	B	O	R	D
T	D	S	A	L	I	A	B	E
M	Z	U	T	L	V	M	R	G
O	T	L	W	A	P	O	I	A
S	C	O	B	E	R	T	A	K

L'Emi i en Max. L'aventura de les balenes, Gemma Lienas

Autor:	Gemma Lienas
Editorial:	Alfaguara Infantil i Juvenil
Format:	12 x 20 cm
Pàgines:	160
Sèrie Taronja:	A partir de 10 anys

Interès formatiu i temàtic

Els nostres alumnes s'enduran moltes sorpreses amb aquest llibre i tots sabem que les coses imprevisibles garanteixen que els lectors no perdin l'interès. La història, tot i tenir una bona dosi de realisme, és el producte d'una imaginació sensible: poder contemplar cinc balenes embarrancades en una platja és tot un misteri per a un lector jove. Per què arriben a la platja? Per què neden fora de l'aigua i s'encallen? El llibre conté la resposta i ens la presenta amb una història que parla d'aventures, d'amistat, de solidaritat, de protecció d'animals en perill d'extinció... Una narració fantàstica que informa i diverteix els que la llegeixen.

Introducció

Convidem els joves lectors a viure una aventura molt emocionant amb la lectura d'aquest llibre. Els proposem que es traslladin a la costa de Mèxic amb els protagonistes del relat per ajudar-los a salvar unes balenes embarrancades. Així podran compartir les peripècies de l'Emi i en Max, col·laborar amb una organització ecologista i viure una experiència inoblidable plena de perills.

Argument

L'Emi i en Max arriben a la costa de Mèxic amb la Serena, la mare de l'Emi, que és periodista i ha de fer un reportatge sobre cinc balenes embarrancades en una platja. Un cop allí, coneixeran en Hans, un membre de l'organització ecologista Thinkgreen, i entre tots salvaran aquests cinc cetacis. Després, en companyia de tres nens mexicans, els protagonistes s'endinsaran en una aventura perillosa en una illa deserta, descobriran com és que les balenes es van desorientar i ajudaran a capturar uns traficants de droga que volien segrestar-los.

Autor

Gemma Lienas (Barcelona, 1951) va decidir anar a viure a Estrasburg amb el seu home, científic de professió. D'ençà que es va instal·lar a França –el juny del 1998– es dedica completament a la literatura. Pertanyen a aquest període: *L'Emi i en Max. L'aventura de les balenes*; *L'Emi i en Max. L'aventura de la glacera*; *Finisterre i els pirates*; *Finisterre i el missatger*; *Bitllet d'anada i tornada* (premi l'Odissea 1998); *El final del joc* (premi Ramon Llull, 2003).

Anteriorment, durant quinze anys, Gemma Lienas va compaginar el món de l'edició –com a directora literària– amb l'escriptura de novel·les. Destaquen d'aquest període: *Cul de sac*; *Així és la vida*, *Carlota* (menció d'honor de l'IBBY 1990); *Dos cavalls* (premi Ramon Muntaner 1987); *Ets galàctica*, *Carlota*, i *La meva família i l'àngel*. També ha treballat en el món de l'ensenyament fent classes de llengua i literatura. A més de llegir i escriure, les seves passions són la família, els amics, cuinar, viatjar i fer esport.

Activitats per a abans de la lectura

1. El llibre que estàs a punt de llegir narra una història emocionant amb unes balenes com a protagonistes. Segur que tens ganes de començar-lo, oi? Però abans demostra'ns tot el que saps de les balenes. Posa una X a la casella convenient.

	SÍ	NO
Les balenes són mamífers.		
Tenen els mateixos òrgans que els altres mamífers però amb algunes modificacions perquè s'han hagut d'acostumar a la vida marina.		
Sota l'aigua, l'orifici nasal de les balenes es tanca hermèticament.		
Quan la balena surt de l'aigua, respira molt de pressa.		
El greix de les balenes no tan sols serveix per protegir-les i aïllar-les sinó que és també una reserva d'aliment.		
Una balena embarrancada no és una balena que agonitza en una platja.		
Hi ha animals que viuen sobre la pell de la balena. Alguns són paràsits inofensius i altres, com el poll de la balena, probablement li irriteren la pell.		
Algunes balenes mascle canten per atreure les femelles.		
Les balenes de mars diferents canten melodies diferents de tal manera que els científics poden saber a quina població de balenes pertanyen segons què canten.		

2. Elabora un informe sobre les balenes. Consulta llibres, diaris i revistes d'animals que t'aportin informació sobre aquest tipus de cetacis.

<p>Aspecte físic de les balenes:</p> <p>Medi on viuen:</p> <p>Com s'alimenten?</p> <p>Com es reproduïxen?</p> <p>Són solitàries o viuen en família?</p> <p>Viuen en una zona concreta o migren?</p> <p>La seva relació amb l'home durant segles:</p> <p>En quina situació es troba la moratòria que frena la caça de balenes en alguns països?</p>
--

Activitats durant la lectura

1. L'Emi ha dibuixat un mapa de l'indret on anirà amb la seva mare i en Max. Esbrina quin país és i després completa el mapa escrivint aquests noms en el lloc corresponent.

Oceà Atlàntic
Oceà Pacífic
Mèxic
Monterrey
Tijuana
La Paz
Golf de Mèxic

2. A mesura que vagis llegint, fixa't en com són alguns dels personatges: el seu aspecte físic, la seva personalitat..., i després descriu-los amb les teves pròpies paraules.

MAX: _____

EMI: _____

SERENA: _____

3. Imagina que ets periodista, com la mare de l'Emi, i que has de redactar la notícia de les balenes embarrancades pel diari en què treballes. Com ho faries? Selecciona tota la informació que et dóna el llibre i recorda que una notícia sempre ha de respondre aquestes cinc preguntes:

QUÈ ha passat? _____

ON ha passat? _____

QUAN ha passat? _____

COM? _____

A QUI li ha passat? _____

Escriu un titular per a la notícia: _____

Activitats per a després de la lectura

1. L'Emi, en Max i els seus amics en algun moment han passat por, s'han desorientat o no han sabut ben bé com reaccionar davant el perill. Tu, en el seu lloc, què hauries fet en cada cas?

- L'Emi i en Max troben cinc balenes encallades a la platja.

En el seu lloc, jo hauria _____

- Les dues brúixoles s'han espatllat i ningú no sap on és el nord.

Jo els aconsellaria que _____

- Una aleta de tauró s'acosta perillosament a la barca i els nens no saben què fer.

Jo proposo que _____

2. Busca altres títols de novel·les escrits per Gemma Lienas. Escriu-los i informa't de l'argument. N'hi ha algun que et cridi l'atenció especialment? Per què? Pots llegir-lo a veure si s'acompleixen les teves expectatives.

Jocs i entreteniments

Ja hem vist que l'Emi i en Max tenen un esperit aventurer. I tu? Vols saber si t'agrada l'aventura? Contesta aquestes preguntes i ho esbrinaràs.

1. Si els teus pares et deixessin, agafaries la motxilla i acompanyaries l'Emi i en Max a Mèxic?

SÍ NO

2. T'adorms veient pel·lícules d'aventures en què al protagonista li passen moltes coses i les soluciona sense ni despentinat-se?

SÍ NO

3. T'agradaria que els teus pares decidissin canviar de ciutat i marxéssiu plegats a un lloc nou i desconegut?

SÍ NO

4. En una festa d'aniversari, et fa mandra que et presentin gent nova?

SÍ NO

5. Diries que viatjar és una de les teves aficions preferides?

SÍ NO

6. Et costa molt començar a practicar un esport?

SÍ NO

7. A les llibreries i biblioteques, acostumes a agafar llibres de viatges i aventures?

SÍ NO

8. Et fa por estar molta estona sol al carrer?

SÍ NO

9. Quan a casa parleu de les vacances, demanes als teus pares que et portin a un lloc diferent cada any?

SÍ NO

10. Et fa por estar sense els teus pares més d'una setmana?

SÍ NO

11. Somies que ets l'Indiana Jones o el Superman?

SÍ NO

Ara que ja has acabat, t'has de puntuar. Són dos punts per cada resposta afirmativa a les preguntes senars i dos punts per cada resposta negativa a les preguntes parells. Suma i llegeix el resultat.

De 0 a 4 punts: t'agrada estar tranquil, al teu aire, fer les coses de cada dia i el teu estil no és agafar la motxilla i marxar de casa.

De 6 a 10 punts: et crida l'atenció tot allò que és diferent però prefereixes no esforçar-t'hi gaire per comprovar si t'agrada de debò.

De 12 a 18 punts: no ets l'Indiana Jones però et falta ben poc. T'ho passes molt bé amb les novetats.

Més de 18 punts: gairebé cal que et lliguin a la cadira perquè ets capaç d'organitzar una aventura encara que només sigui amb la teva imaginació.

Solucionaris

Bambulo. Els primers passos

Activitats per a abans de la lectura

1.
 - Bambulo
 - bambula / bambules / bambulejat / bambulístics
 - Resposta lliure.
2. Resposta lliure.

Activitats durant la lectura

1. Hi ha diversos narradors:
 - En Bambulo: per exemple, a la pàgina 34. Document B/D/23-24-25-26.
 - La Maria: la Maria torna a descriure la situació de casa seva (pàg. 84).
 - En Jon: el que va escriure en el seu diari (pàg. 65).
 - L’Ariadna: el que va escriure l’Ariadna en el seu diari (pàg. 64).
 - El secretari: és el narrador principal perquè és qui ha recopilat i ordenat tots els documents.
2.
 - Li parla amb un llenguatge infantil, perquè és molt petita. (pàg. 23)
 - En Bambulo té por de l’Ainhoa per les cinc coses que ell mateix explica en el Document B/D/17. (pàg. 29)
 - Perquè era cuiner i sempre posava molt d’all a tots els menjars. (pàg. 42)
 - En Bambulo va trobar el llibre amb les pàgines negres i il·legibles. (pàg. 50)
 - En Bambulo comença a tenir malsons perquè no es treu del cap la imatge d’en Bambulet enfonsat a la sorra. (pàg. 70)
 - En Bambulo canvia el títol del quadre pel de: *Bambulet contemplant els afusellaments*. (pàg. 90)
3. Resposta lliure.
4. Resposta lliure.

Activitats per a després de la lectura

1. Resposta lliure.
2. Resposta lliure.
3. Resposta lliure.
4. Resposta lliure.

Jocs i entreteniments

Resposta lliure.

Els cent dies del drac

Activitats per a abans de la lectura

1.
Títol: Els cent dies del drac
Autora: Montserrat Galícia
Il·lustradora: Cristina Picazo
Editorial: Alfaguara. Grup Promotor
Col·lecció: Sèrie Taronja. A partir de 10 anys
Pàgines: 104
2. Resposta lliure.

Activitats durant la lectura

1.
Bastaixos: els qui tenen per ofici transportar coses de pes al coll.
Brama: notícia.
Arbitrarietat: acte contrari a la raó, a la justícia, a les lleis, etc., dictat pel capritx.
Capitost: el qui dirigeix i comanda.
Salpar: llevar àncores; partir una nau.
Encimbellat: posat a dalt, al cim d'un lloc elevat.
Marmitó: rentaplats; noi al servei del cuiner.
Escull: roca a flor d'aigua.

Baiard: aparell format per dues barres llargues paral·leles amb una plataforma al mig per transportar-hi materials de construcció.

Esquitllar-se: passar per algun indret burlant la vigilància d'algú.

Bocoi: bóta d'unes cinc cargues que té menys alçària que una bóta ordinària.

Conxorxa: maquinació entre dues o més persones encaminada a mal fi.

2.

Serrar les dents: tancar-les molt fort quan un està enfadat o indignat.

Fil per randa: amb tot detall.

Fer el badoc: badar; no estar per la feina.

Anar el gra: no perdre's en explicacions superficials.

Fer uns ulls com unes taronges: obrir molt els ulls, a causa de l'astorament o la sorpresa.

3.

Dana: és la princesa de Zante. Té tretze anys, és valenta i honesta.

Herus: és el fill del capità del *Bella del Mar*. Té tretze anys com la princesa. És un gran somiador.

Càlix: és el cuiner del *Bella del Mar*. És un home gros i corpulent, però molt àgil.

Drus: és l'oncle de la Dana i regent de Zante. Actua de manera tirànica i en contra de la voluntat de la reina Areta.

Activitats per a després de la lectura

1. Resposta lliure.

2.

Introducció: tot el capítol 1, perquè presenta els personatges principals i la situació en què es troben.

Nus: del capítol 2 al 5.

Desenllaç: el capítol 6, quan tramen la conxorxa per sorprendre els traïdors.

3.

En una cacera, ferit per una fletxa perduda.

La sacerdotessa de Zante i confident de Drus.

Hi va a purificar-se i a oferir un present per aplacar els déus, segons li manen les sacerdotesses.

El dofí.

El vaixell del capità Acar i del seu fill Herus.

Perquè acolorix de rosa els núvols i les veles dels vaixells.

Perquè un cop mullada per la tempesta, les seves robes la delaten.

Llarg. fosc i perdedor.

Jocs i entreteniments

Quilla: part d'una embarcació que va de proa a popa per la part de sota.

Estribord: costat dret de la nau, mirant de popa a proa.

Proa: part anterior d'una nau.

Bodega: lloc sota coberta on es posa la càrrega d'un vaixell.

Timó: peça plana de fusta que per la resistència que ofereix fa que la nau es desplaci a dreta o a esquerra.

Coberta: plataforma horitzontal que clou el buc d'una nau per la seva part superior.

L'Emi i en Max. L'aventura de les balenes

Activitats per a abans de la lectura

1. Totes les respostes són SÍ excepte «Una balena embarrancada no és una balena que agonitza en una platja», que és NO.
2. Resposta lliure.

Activitats durant la lectura

1. El mapa està reproduït a la pàgina 29 del llibre.
2. Resposta lliure.
3. Resposta lliure.

Activitats per a després de la lectura

1. Resposta lliure.
2. Resposta lliure.

Jocs i entreteniments

Resposta lliure.

Ortografia

1. Accentuació
2. L'accent diacrífic
3. La vocal neutra en els verbs
4. Les vocals o/u en els verbs
5. Els signes de puntuació (parèntesi, cometes, dos punts)
6. Consonants mudes a final de mot
7. La ela geminada
8. La essa sonora
9. La essa sorda
10. Les grafies g i j
11. Les grafies m i n
12. Les grafies b i v
13. La lletra h. Ús de hi/i, ha/a i ho/o
14. Ahora / a l'hora; aleshores / a les hores; sinó / si no
15. L'apòstrof i el guionet en els pronoms personals

Nom _____ Data _____

Accentuació

Les paraules **agudes** tenen la síl·laba tònica en l'última posició.

S'accentuen gràficament quan acaben en:

vocal, -as, -es, -is, -os, -us i -en, -in.

Les paraules agudes que acaben en diftong decreixent o bé diftong creixent + s no s'accentuen: *herbei, cacau, cofoi, herbeis, altaveus...*

Les paraules **planes** tenen la síl·laba tònica en la penúltima posició.

S'accentuen gràficament quan no acaben en:

vocal, -as, -es, -is, -os, -us i -en, -in.

Si acaben en diftong decreixent sí que s'accentuen: *anàveu, portéssiu, trucaríeu...*

Les paraules **esdrúixoles** tenen la síl·laba tònica en l'antepenúltima posició.

S'accentuen totes.

1. Encercla la síl·laba tònica d'aquestes paraules.

tèxtil	làmina	formigues	canal	futbol
gràcia	també	medul·la	calorós	rodamón
témer	història	decàmetre	carpeta	balléssim
fabrica	perquè	atmosfera	càlida	túnica

2. Classifica les paraules de l'activitat anterior en agudes, planes i esdrúixoles.

Agudes: _____

Planes: _____

Esdrúixoles: _____

3. Accentua les paraules que calgui d'aquest text.

La Nuria i l'Agnes van neixer el mateix dia, però no tenen res en comú. A la Nuria, simpàtica, alegre, disposada a ajudar tothom, la vida li somriu. Per a l'Agnes, en canvi, no hi ha res fàcil i sempre està de mal humor.

Nom _____ Data _____

L'accent diacrític

L'accent diacrític es fa servir per distingir dues paraules que s'escriuen igual però que tenen significats diferents. La major part de les paraules que porten aquest tipus d'accent són monosíl·labs.

Si una de les dues paraules que s'han de diferenciar és un verb, serà aquesta la que durà l'accent.

1. Omple els buits amb la paraula que correspongui.

- Mira que carregats! _____ del mercat. (vénen / venen)
- El policia municipal escoltava les queixes d'una _____ al mig del carrer. (dóna / dona)
- S'ha reintroduït l' _____ bru al Pirineu. (ós / os)
- Els exercicis s'han de presentar _____ i amb bona lletra. (néts / nets)
- A la meva mare li agrada el _____ amb llimona. (té / te)

2. Escriu una oració amb cadascuna d'aquestes paraules.

- sòl: _____
- més: _____
- es: _____
- mon: _____

3. Encercla la paraula de cada parella que correspongui a la fotografia.

BE / BÉ

MES / MÉS

MORA / MÓRA

MA / MÀ

Nom _____ Data _____

La vocal neutra en els verbs

Les formes verbals que acaben amb vocal neutra s'escriuen amb -a si la vocal neutra és l'última lletra (*treballa, entrava, mira...*), i amb -e si és la penúltima (*buides, llegeixes, sorprenen...*).

En són excepcions les formes verbals *corre, vine, omple* i *obre*, i els infinitius de la segona conjugació acabats en -re: *aprendre, beure, somriure...*

1. Completa aquest requadre.

cantar	canta	cantes	cantàvem
pagar			
sortir			
córrer			
voler			
obrir			

2. Completa aquestes formes verbals amb a o e.

- arribari__
- sabí__u
- vin__
- escriur__
- estudiav__n
- rumi__
- escoltari__n

3. Escriu l'infinitiu d'aquests verbs.

- veig: _____
- comprenc: _____
- seiem: _____
- cauràs: _____
- sorprendrem: _____
- treu: _____

Nom _____ Data _____

Les vocals o/u en els verbs

En els verbs, la primera persona del singular del present d'indicatiu acaba en -o (*perdo, prometo*).

- En la major part de verbs, hem de buscar la tercera persona del singular del present d'indicatiu per saber si s'escriu *o* o *u* en l'arrel del verb: *aturaré* <-> *atura*.
- Els verbs *collir, cosir, tossir, sortir* i *escopir* s'escriuen amb *o* quan la vocal de l'arrel és àtona (*cosia, escopies...*, i amb *u* quan és tònica: *surti, tusso...*
- Els verbs *poder* i *voler* s'escriuen amb *o* quan la vocal de l'arrel és àtona (*volem, volia*), excepte quatre formes que no segueixen aquesta norma: *puguem, pugueu, vulguem, vulgueu*.

1. Completa amb o o u i escriu una oració.

- ll__garem: _____
- c__mptava: _____
- j__gat: _____
- b__llia: _____

2. Completa el requadre.

	Infinitiu	Imperfet	Futur
ell cus			
ell surt			
ell suca			
ell tus			
ell cull			
ell bufa			
ell escup			

3. Escriu la primera persona del singular del present d'indicatiu dels verbs següents.

- menjar: _____ acabar: _____
- arribar: _____ dormir: _____
- servir: _____ parlar: _____

4. Completa les oracions amb la forma dels verbs *voler* o *poder* que calgui.

- Torneu-nos el llibre tan aviat com _____
- Ens ha dit que ho fem com nosaltres _____

Nom _____ Data _____

Els signes de puntuació (parèntesi, cometes, dos punts)

- Els parèntesis s'utilitzen per fer un aclariment sobre el que estem explicant enmig d'una oració.
- Les cometes es fan servir per:
 - Reproduir textualment les paraules que ha dit una altra persona, o bé dites, refranys, etc.
 - Citar un fragment d'un llibre, el títol d'un capítol, d'un conte, d'un poema...
 - Utilitzar paraules a les quals donem un doble sentit.
- Els dos punts es fan servir:
 - Abans d'una enumeració.
 - En els diàlegs, abans de la intervenció d'un personatge.
 - Abans de citar paraula per paraula el que hagi dit o ha escrit algú.

1. Posa els parèntesis allà on calgui.

- La Patum de Berga Berguedà sembla que té l'origen en la processó del Corpus.
- L'Organització de les Nacions Unides ONU té la seu a Nova York.
- Roald Dahl 1916-1990 va escriure *Les bruixes*.

2. Col·loca els dos punts allà on calgui.

- Llavors el geni li va dir «Pots demanar tres desitjos».
- Les principals ciutats industrials catalanes són les següents Barcelona, Tarragona, Sabadell, Terrassa...
- Ja ho he decidit d'aquesta gent no en vull saber res més.
- No pot menjar coses dolces és diabètica.

3. Explica l'ús de les cometes en les oracions següents:

- Davant de les seves «dots d'orador», tots els assistents badallaven.
-

- Hem comptat quantes vegades deia «m'enteneu» durant una classe.
-

- He dedicat una estona a llegir el conte titulat «Micologia» de Quim Monzó.
-

- Aquesta primavera compleix el refrany «Pel maig cada dia un raig».
-

Nom _____ Data _____

Consonants mudes a final de mot

- Sovint la -r final és muda, és a dir, s'ha d'escriure però no es pronuncia.
Recorda quan l'has d'escriure:
En els infinitius acabats en -ar, -er, -ir: *ballar, témer, dormir*.
En els derivats acabats en els sufixos: -ar, -er, -or, -dor: *alzinar, peixater, escalfor*.
En els mots que tenen femenins o derivats amb una -r: *clar (clara), por (poruc)*.
- En la majoria de mots, la t de les paraules acabades en -nt i -lt és muda.
Recorda en quins casos l'has d'escriure:
En els gerundis: *somiant*.
En els adverbis acabats en -ment: *ràpidament*.
Paraules en què el derivat s'escriu amb -t: *salt (saltar)*.
En les paraules *tant* ('en tal quantitat') i *quant* ('en quina quantitat').
- Podem saber si hem d'escriure *p* o *b* al final d'una paraula mirant-ne el derivat: *camp (camperol), tomb (tombar), llamp (llampegar)*...
La paraula *amb* sempre s'escriu amb -b: *Juga amb mi* (no l'hem de confondre amb *em*: *Em dónes el llibre?*).

1. Completa aquesta taula afegint dues paraules més amb -r final muda a cada columna.

Infinitius	Oficis	Arbres	Noms col·lectius	Aparells
cantar	pintor	taronger	bestiar	encenedor
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____

2. Escriu un adverbí a partir dels adjectius següents:

alegre: _____ lent: _____
automàtic: _____ preferent: _____

3. Tria la paraula adequada en cada cas.

- M'agraden _____ (tant / tan) tots dos que no sé quin triar.
- L'aigua estava _____ (tant / tan) freda que no em vaig banyar.
- Encara no saben _____ (quant / quan) vindran.
- No em vol dir _____ (quant / quan) li ha costat el regal.

4. Escriu el gerundi dels verbs següents:

portar: _____ patir: _____
encendre: _____ llegir: _____

Nom _____ Data _____

La ela geminada

La ela geminada (l·l) la trobem en moltes paraules en català. Tot i que no segueixen una norma, podem recordar-ne aquests casos:

Paraules que comencen en al·l- (*al·legar*), col·l- (*col·lega*), il·l- (*il·luminar*).

Paraules que acaben en -el·la (*paralel·la*), -il·la (*tranquil·la*), -il·lar (*vacil·lar*).

1. Omple els espais buits amb l o l·l.

so__ució	co__ecció	mi__ímetre	a__egria
sí__aba	o__iva	anà__isi	esco__a
co__egi	nove__a	i__usió	mi__ió

2. Escribeu una paraula de la mateixa família que porti l·l.

- metall: _____
- cabell: _____
- cristall: _____
- corall: _____

3. Digues a quina paraula correspon cadascuna d'aquestes definicions.

- Tipus de pintura feta amb colors barrejats amb aigua: _____
- Simi molt gros i corpulent: _____
- Cos celeste que gira al voltant d'un planeta: _____
- Fer pampallugues una llum: _____
- Infusió sedant i tranquil·litzant: _____

4. Relaciona i escriu la paraula resultant.

mortad		_____
v		_____
parc		_____
cand	ELA	_____
passar	EL·LA	_____
damis		_____
est		_____
varic		_____

Nom _____ Data _____

La essa sonora

El so de la essa sonora es pot representar amb les grafies s o z.

Escrivim s entre vocals (*casa*) i en els derivats de fons, dins i trans (*enfonsar*, *endinsar*, *transistor*).

Escrivim z a principi de paraula (*zona*) i darrere de consonant (*guitza*).

1. Omple els espais buits i classifica aquestes esses sonores.

bron__e

de__embre

tre__or

co__í

cator__e

__ebra

sen__ill

page__a

re__um

reguit__ell

horit__ó

famo__a

S'escriuen amb s

S'escriuen amb z

2. Conjuga el present d'indicatiu d'aquests verbs.

pesar

esmorzar

3. Escriu un sinònim d'aquestes paraules que porti essa sonora.

clàxon: _____

temple: _____

garjola: _____

grassa: _____

gasolina: _____

oració: _____

4. Escriu un derivat seguint el model: *vell* → *vellesa*.

noble: _____

invàlid: _____

pobre: _____

bèstia: _____

estúpid: _____

cert: _____

Nom _____ Data _____

La essa sorda

El so de la essa sorda es pot representar amb les grafies s, ss, c o ç.

Escrivim s a principi i a final de paraula i al costat de consonant (*sucre, gros, persa, pista*).

Escrivim ss entre vocals (*bossa*).

Escrivim c a principi de paraula, després de consonant i entre vocals (*ceba, dolces, cacera*).

Escrivim ç entre vocals, després de consonant i a final de paraula (*raça, llençol, feliç*).

1. Omple els espais buits i classifica aquestes esses sordes.

__endra	pa__adís	__opa	prem__a
can__ó	a__ecar	__iutat	to__ut
can__alada	lla__ada	__afareig	lli__ó
cur__a	dol__a	o__eà	__elestial
à__id	__era	abra__ada	pen__ament

A principi de paraula S C	Entre vocals SS C Ç	Després de consonant S Ç

2. Escriu el plural d'aquestes paraules.

pas: _____	plaça: _____
pastís: _____	gos: _____
adreça: _____	interès: _____
tros: _____	antifaç: _____

3. Completa aquestes oracions amb el temps del verb que calgui.

- Aquesta setmana _____ el curs d'informàtica. (començar)
- La mare vol que avui m' _____ l'habitació. (endreçar)
- No t'enfilis a l'arbre que en _____ una branca. (torçar)
- Si no t' _____, no aprovaràs. (esforçar)

Nom _____ Data _____

Les grafies g i j

Quan les consonants *g*, *j* representen el mateix so, cal que tinguem en compte que:

S'escriu *g* davant *e*, *i* (*gerani*, *ginesta*).

S'escriu *j* davant *a*, *o*, *u* (*jaqueta*, *jove*, *jugar*).

Però hi ha algunes excepcions que cal conèixer. Escriurem *j*:

- Davant de totes les formes del verb *jeure* (*jauré*).
- En les paraules que continguin *-jecc-* (*projecció*) i *-ject-* (*trajecte*).
- En algunes paraules, com *jeroglífic*, *jersei*, *jerarquia*, *majestat*, *jet*, *Jesús*...

1. Completa amb *g* o *j*.

mon__a	__elat	__ersei	àn__el	gran__a
__esús	an__ina	a__uda	ra__ola	sub__ecte
pi__ama	__eroglífic	__ermà	diumen__e	tar__eta

2. Completa:

- Escrivim *j* davant de: _____
- Escrivim *g* davant de: _____
- En l'exercici anterior he trobat les següents excepcions: _____

3. Conjuga el present d'indicatiu del verb *menjar*.

_____	_____
_____	_____
_____	_____

4. Escriu el plural.

taronja: _____	esponja: _____
platja: _____	mitja: _____
patge: _____	llotja: _____
corretja: _____	sutge: _____

5. Busca en aquesta tirallonga de lletres 8 paraules amb *g* o *j* que sonin com *gerra* i *joc*, i subratlla-les.

VEGADAENTRARSACDAMUNTINJECCIÓCASAMENTREAGUNAPORTAMAJESTATDAVANT
 PORTAAQUELLAREIVIGILANTAMPOLLAMALEDICCIOCANDELADINERSAJORNARCAVALL
 VESTITMONEMPRESAPRINCEPТЕРRESENLLAGENIVELLETMUNTANYASALTARMITJÓ
 TREMOLARAIGUAFUMREGALADAAGULLAJURATBLANCABONICAPRESENTARVORASIRENA
 BOJAMORENANOCES.]

Nom _____ Data _____

Les grafies m i n

S'escriu *m* davant *b*, *p* i *m* (*tomba*, *ampolla*, *immens*).

S'escriu *m* davant *f* (*àmfora*) excepte en les paraules que comencen pels prefixos *con-*, *en-*, *in-* (*confessar*, *enfadat*, *infermera*).

S'escriu *n* davant de *v* (*convit*).

S'escriuen amb *m*: *premsa*, *somriure*, *impremta*, *empremta*...

S'escriuen amb *-nn-*: *connectar*, *innocent*, *Anna*, *annex*...

S'escriuen amb *-mp-*: *compte*, *símptoma*, *camp*, *atemptat*...

1. Completa els espais buits amb *m* o *n*.

o__bra	e__veja	co__pany	i__flar
co__ptar	e__filar	co__fit	te__ps
xa__frà	i__finit	co__petició	ca__vi

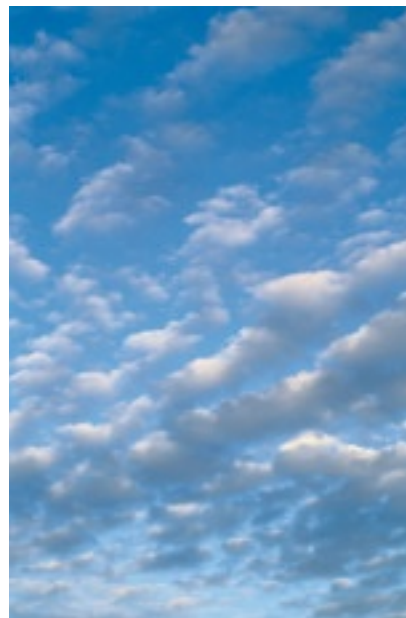
- En quines paraules no sona la *p* del grup *mp*? _____

2. Escriu el contrari d'aquests adjectius.

- moral: _____
- mòbil: _____
- mortal: _____
- millorable: _____

3. Forma un verb a partir dels noms següents.

- núvol: _____
- magatzem: _____
- bena: _____
- vernís: _____
- farina: _____
- paper: _____

4. Escriu la paraula que correspon a les definicions següents.

- Melmelada espessa feta amb fruita: _____
- Menjar fet amb pebrot, albergínia, tomàquet i ceba, tot tallat a trossets i sofregit a la paella: _____
- Persona que no ha comès cap delictes: _____
- Que és molt gran: _____

Nom _____ Data _____

Les grafies b i v

- Escrivim *b* davant de *l* i *r*: *bl* (*blau*), *br* (*brut*).
- Escrivim *b* darrere de *m*: *mb* (*embut*).
- Escrivim *v* darrere de *n* (*convit*). Excepcions: *tramvia*, *circumval·lació*...
- En una mateixa família de paraules, si la paraula primitiva duu *p*, la derivada l'escrivim amb *b*; i si la primitiva duu *u*, la derivada porta *v*: *p/b* (*sap/saber*), *u/v* (*clau/clavar*).
- Escrivim amb *v* les terminacions de l'imperfect d'indicatiu: *anava*...

Finalment, tingues en compte que hi ha paraules que canvien de significat segons si s'escriuen amb *b* o amb *v*: *vall/ball*, *vena/bena*, *vuit/buit*, *veure/beure*, *vellesa/bellesa*, *vola/bola*, *vot/bot*...

1. Torna a escriure aquestes oracions amb el verb en imperfet d'indicatiu.

- Pinto amb retoladors.

- Llencem els papers al contenidor blau.

- Salten a corda a l'hora del pati.

- M'agrada anar amb patins.

2. Escriu *mb* o *nv* en els espais buits.

i___asió co___atre i___ent ca___i
 a___ulància a___ient to___arella e___eja

3. Escriu una paraula que segueixi cadascuna d'aquestes normes.

- Escrivim *b* davant de *r*: _____
- Escrivim *v* davant de *n*: _____
- Escrivim *b* si la paraula primitiva duu *p*: _____
- Escrivim *v* si la paraula primitiva duu *b*: _____

4. Tria la paraula adient de cada parella.

- El metge em traurà la _____ bena / vena la setmana vinent.
- Demà anirem a _____ beure / veure una pel·lícula en anglès.
- Assajarem un nou _____ ball / vall per a la Festa Major.
- Tothom voldria arribar a la _____ bellesa / vellesa amb salut.

Nom _____ Data _____

La lletra h. Ús de hi/i, ha/a i ho/o

Algunes de les paraules que porten *h* són: *ahir, hivern, harmonia, vehicle...*

Encara que es pronunciiïn igual les paraules *i* i *hi* i *o* o *ho* no volen dir el mateix i fan funcions diferents dins de l'oració.

La paraula *i* és una conjunció que enllaça paraules, grups de paraules i oracions: *pa i xocolata*.

La paraula *hi* és un pronom que substitueix un complement del verb: *Noestic d'acord amb la Maria. I tu, que hi estàs?*

La paraula *o* és una conjunció que indica exclusió entre paraules, grups de paraules i oracions: *plàtan o pera*.

La paraula *ho* és un pronom que substitueix un complement del verb i que equival a *això* o a *allò*: *Em dónes això? Si m'ho dónes t'ho agrairé.*

1. Posa *h* si cal.

__amaca	__orfe	__ome	tot__om
co__et	__erba	a__ir	__orxateria
__ivern	ad__esiu	__ou	pro__ibició

2. Substitueix el complement subratllat per un pronom.

- Sortirem a la televisió demà al vespre.

- Pateix per la situació de la seva filla.

- No puc anar a la festa sense un regal.

3. Completa amb *i* o *hi*.

- Avui havies d'anar al metge. _____ has pensat?
- M'agrada nedar _____ fer cabrioles a l'aigua.
- Quan _____ pensis compra sucre _____ farina.

4. Completa amb *o* o *ho*.

- És un destraler: tot _____ trenca.
- Arribaran avui _____ demà.
- _____ pots deixar damunt de la taula _____ al marbre de la cuina.

Nom _____ Data _____

Alhora / a l'hora; aleshores / a les hores; sinó / si no

Escrivim l'adverbi *alhora* quan volem dir «al mateix temps»: *Es van posar a plorar tots alhora.*

En canvi, *a l'hora* és una expressió formada per una preposició, un determinant i un nom i precisa a quina hora (temps): *Començarem a l'hora que digui el director.*

Escrivim l'adverbi *aleshores* quan volem dir «llavors, en aquell moment» o «en aquest cas»: *Aleshores una porta va grinyolar a la seva esquena.*

En canvi, *a les hores* és la mateixa expressió que *a l'hora*, però en plural: *El rellotge toca una musiqueta a les hores en punt.*

Escrivim *si no* quan posem una condició negativa: *Si no estudies prou, no trauràs bona nota.*

Escrivim *sinó* quan volem negar una cosa que s'ha dit anteriorment i afirmar-ne una de nova: *Això no és llonganissa, sinó salami.*

1. Omple els espais buits amb *alhora*, *a l'hora*, *aleshores* o *a les hores*.

- No van arribar _____ convinguda.
- I _____ va entrar el Lluís i tots es van posar a riure.
- S'ha de prendre aquest medicament _____ dels àpats.
- És molt sospitós que es possessin malalts tots _____.

2. Tria en cada oració la forma adequada: *si no* o *sinó*.

- _____ ho saps resoldre, avisa'm.
- Pots dir el que vulguis, però no eren tres _____ quatre.
- El que compta no és el resultat _____ l'esforç.
- Afanyem-nos _____ volem fer tard.

3. Corregeix els errors que hi hagi.

- Hi ha un gran caos circulatori aleshores d'entrar i de sortir de l'escola.
- No vull pa amb tomàquet si no pa torrat amb oli.
- Van contestar tots dos a l'hora.
- No vol si no que estiguis per ell.

4. Escriu tu una oració que contingui les paraules següents:

- Alhora: _____
- Si no: _____
- A les hores: _____

Nom _____ Data _____

L'apòstrof i el guionet en els pronoms personals

La forma dels pronoms canvia segons la seva posició o si es combinen amb un altre pronom. Tots tenen formes apostrofades. Fixa't en les formes dels pronoms en funció de si van davant o darrere del verb:

Davant de verb començat en consonant: em, et, es, ens, el, la, els, en.

Davant de verb començat en vocal o *h*: m', t', s', ens, l', l'/la, els, n'.

Darrere de verb acabat en vocal: 'm, 't, 's, 'ns, 'l/-lo, -la, 'ls, 'n.

Darrere de verb acabat en consonant o *u*: -me, -te, -se, -nos, -lo, -la, -les, -ne.

1. Torna a escriure aquestes combinacions de pronom i verb seguint l'exemple.

Es va asseure ► Va asseure's

- El volia treure ► _____
- En vaig veure quatre ► _____
- Em va rebre amb els braços oberts ► _____
- Els va escriure en un moment ► _____

2. Escriu correctament aquestes combinacions.

- Mira + me: _____
- Posa + la: _____
- Te + estima: _____
- Donar + nos: _____
- Deixa + el: _____
- Agafeu + ne: _____
- La + enyoro: _____

3. Torna a escriure els grups següents separant els pronoms del verb i col·locant l'apòstrof o el guionet on calgui.

- sortirne: _____
- torneuho: _____
- laviso: _____
- tescolto: _____
- sacabaran: _____
- magrada: _____

Dictats

1. Accentuació
2. L'accent diacrític
3. La vocal neutra en els verbs
4. Les vocals o/u en els verbs
5. Consonants mudes a final de mot
6. La ela geminada
7. La essa sonora i la essa sorda
8. Les grafies g i j
9. Les grafies m i n
10. Les grafies b i v
11. La lletra h
12. L'apòstrof i el guionet en els pronoms personals

Accentuació

Perdut

S'ha confós. No sap com ha passat, però n'està ben convençut. S'atura i mira al voltant. Desplega el plànol i observa amb atenció les línies que representen els carrers, les places, les avingudes. Segons els seus càlculs hauria d'estar al lloc correcte, però no coincideix res. Davant seu hi hauria d'haver una església; a la dreta un carreró estret. Només veu una construcció immensa de formigó gris enmig d'un solar sense vegetació.

Despistat

El Ramon el fa posar nerviós. A classe de matemàtiques treu el llibre de ciències naturals. Quan toca música se'n va al gimnàs perquè es pensa que és l'hora d'educació física. Gairebé cada dia perd algun estri important: el compàs, el bolígraf, l'escaire... Els càstigs no li fan efecte: el Ramon és la criatura més desmanegada que ha conegut mai.

L'accent diacrític

El gat de l'Anton

A sobre que m'he trencat la mà, he de suportar la bronca de mon pare. Que si vaig pel món com un boig, que si un dia em trencaré el cap... Què vol que hi faci? Jo no en tinc cap culpa que aquell gat se'm posés entre les rodes de la bicicleta. Bé havia de fer tot el possible per mirar de no fer-li mal. És clar que sí que té una mica de raó quan diu que no havia d'anar amb la bici per dins de l'hort de l'Anton. Però, aleshores, com podria agafar els préssecs més bons de tota la comarca?

L'àvia

La meva àvia sempre diu que té una néta que val un imperi. I crec que té tota la raó ja que aquesta néta sóc jo. M'encanta anar a ca l'àvia. Em dóna xocolata desfeta per berenar, no em fa anar a dormir si no tinc son i és la dona més trempada que he conegut mai. Quan a més vénen mes cosines, sí que ens ho passem bé! L'àvia s'asseu a la butaca i, mentre es pren un te, ens explica unes històries d'allò més emocionants.

La vocal neutra en els verbs

Quin malson!

Jo caminava per un carrer mal il·luminat quan de sobte una figura tota estranya se m'acostava lentament. «Vine», em deia amb veu tenebrosa. Jo em deia a mi mateixa «Corre, corre!», però les cames no em responien i pesaven tant que no aconseguia moure el cos ni un milímetre. De cop i volta estava a terra i m'ha semblat veure la porta de casa. Quan m'hi he acostat, en canvi, era la porta de l'escola i la figura que em perseguia s'ha barrejat entre la gent i no l'he vista més.

Els lladres

Porten roba fosca i un antifaç. S'han posat guants i unes sabatilles que no fan gens de soroll. Tenen un objectiu molt clar, però han d'actuar amb cautela, si no els poden descobrir. Un porta les eines, un altre un sac on posaran el botí i el que va davant il·lumina el passadís amb una llanterna. Obre una porta que grinyola una mica. Amb netedat forcen la caixa. Ràpidament, un dels individus omple el sac. Se'n tornen per on han vingut. Els pares continuen mirant la tele sense sospitar res i els tres germans es reparteixen les llaminadures, les galetes i la xocolata que han trobat al rebost.

Les vocals o/u en els verbs

El malalt

No m'agrada gens estar malalt. Fa tres dies que tinc febre i avui m'he passat la nit tossint. N'hi ha que pensen que tinc sort perquè puc quedar-me a casa, però odio prendre xarops i estar ensopit tot el dia. La veritat és que prefereixo sortir, jugar amb els amics i, fins i tot, anar a l'escola. La mare m'ha promès que així que puguem anirem a collir bolets, que és una de les coses que més m'agrada. Això m'aconsola, m'anima, m'ajuda a passar les hores i així no m'avorreixo tant.

Records

L'àvia sempre s'asseia en aquest balancí, al costat de la porta del jardí, i feia labors: cosia, feia mitja, ganxet o punt de creu. Es gronxava suaument i cantussejava velles melodies. A vegades s'alçava i sortia al jardí. Quan tornava a entrar duia un pom de roses. Les posava en un gerro amb aigua i l'estança s'omplia d'una fragància intensa. Les roses d'ara ja no fan la mateixa olor. Llàstima que no puguem recuperar aquests moments deliciosos del passat.

Consonants mudes a final de mot

Naufraji

Navegàvem tranquil·lament pel Carib quan de sobte un llamp va il·luminar l'horitzó. Era sospitosa aquella quietud de l'aigua. L'aire va començar a tornar-se fresc i hauria volgut girar cua i tornar a casa. Poca estona després el vaixell es bellugava tant que les coses anaven amunt i avall. Em vaig posar groc i el cap em donava tombs. Mentre els vuit mariners anaven de bòlit jo patia perquè no m'imaginava la vida com a naufrag en alguna de les illes d'aquell mar farcit de taurons.

Excursió

Era un dia feixuc a ple agost. Havíem deixat enrere els prats verds, els indrets més florits i els camps de conreu i ens havíem endinsat en la quietud del bosc. De tant en tant, ens aturàvem a collir algun fruit silvestre que després llençàvem si tenia un gust massa àcid o massa amarg. S'anava fent fosc, quan ens vam trobar envoltats d'un terreny ple de fang on serps immenses es passejaven silenciosament. El David va fer un crit agut perquè les serps li fan pànic i vam haver de tornar enrere.

La ela geminada

Passions

Tinc una col·lecció de llibres sobre zoologia. He vist la pel·lícula *Goril·les a la boira* un miler de vegades. Al col·legi les millors notes les treia de ciències naturals. La veritat és que tot el que faci referència als animals m'encanta. De gran m'agradaria ser veterinari i treballar al parc zoològic. Aquest cap de setmana farem una excursió al Centre de Recuperació d'Animals Marins amb els col·legues. Em fa una il·lusió enorme!

Aniversari

A casa estem preparant amb alegria i il·lusió la celebració de l'aniversari de casament dels avis. Cinquanta anys bé s'ho mereixen. Però de fet, els avis fa més que es coneixen, des que eren petits i anaven al col·legi. Sempre expliquen que aleshores la vida era molt més tranquil·la, la gent estava més disposada a col·laborar amb els seus veïns, que tenien tots una relació excel·lent... La meva cosina gran ha escrit una novel·la de la seva vida i la meva mare, que pinta de meravella, ha fet una aquarel·la preciosa. Seran els regals que els farem en nom de tota la família.

La essa sonora i la essa sorda

Costums

Els diumenges d'hivern al matí, al pare li agrada esmorzar una bona tassa de xocolata calenta ben espessa tot escoltant música clàssica assegut al sofà. Després tota la família sortim a fer un tomb pel passeig si fa sol. Prenem les bicicletes i el meu germà i jo fem curses de velocitat. Acostumem a dinar a casa dels avis i nosaltres portem les postres. Passem la tarda jugant al parxís o a les cartes. Després d'endreçar l'habitació anem a dormir d'hora perquè l'endemà hi ha escola.

Al zoològic

Anar al parc zoològic és una activitat que sempre m'ha agradat. Trobo molt simpàtics els ximpanzés i els lleons marins i riem molt amb els pijames de les zebres o si els lloros repeteixen el que diem. La zona dels felins em fa una mica de respecte, tot i que ja sé que no es poden escapar. Els óssos polars em fan llàstima perquè em sembla que deuen passar molta calor. La sort de viure al zoo, però, és que no hi ha caçadors!

Les grafies g i j

Mandrós

On dec haver posat el jersei? He de trobar-lo sens falta, perquè dins la butxaca hi vaig posar la targeta amb el telèfon del Jesús. Hauria de fer una bona neteja d'aquesta habitació. Podria llençar tots els jocs a què no jugo mai i els objectes inútils que algú m'ha portat dels seus viatges. Caldria col·locar bé els llibres als prestatges i penjar la roba a l'armari. Ara, que em ve més de gust jeure una estona. Ja quedarem per anar a la platja un altre dia.

Gimcana

L'aniversari del Jeroni va caure en diumenge i va fer una festa molt divertida. A part de jugar tot el que vam voler, ens van organitzar una gimcana amb proves d'allò més originals. Enfilats els uns damunt dels altres havíem de fer com si fóssim girafes; vam haver de desxifrar uns quants jeroglífics; ens va caldre demanar ajut a tot el veïnat per mirar d'aconseguir els objectes més inversemblants: un jersei lila, unes mitges negres, una rajola de cuina, una esponja natural... Al final, un bon berenar que va acabar amb gelat de xocolata per a tothom.

Les grafies m i n

Accident

L'Emma va tenir la mala pensada d'enfilarse a l'om centenari de la plaça Major. No és que no anés amb compte, no. En realitat, la culpa de tot plegat va ser de l'Anna, que li va donar un ensurt fent-li creure que venia el Samsó, el policia més malcarat de tot el poble. Aleshores, l'Emma va relliscar i es va agafar a una branca amb tan mala sort que amb el pes es va trencar i va caure al terra. El resultat fou un braç enguixat, el cap embenat i un blau immens sota l'ull dret.

Presumtuosa

La Gemma és molt pretensiosa. Sempre es vanta de tenir els cabells rinxolats, de treure les millors notes, de saber jugar a tennis. La veritat és que a mi em rebenta molt i, fart d'aguantar-la, me'n vaig empescar una de bona per deixar-la en ridícul. Primer vaig investigar quin era el seu punt feble i després vaig posar en marxa el meu pla. Finalment, un dia en què estava envoltada de les amigues vaig deixar anar davant seu un amfibi de grans dimensions. Va emmudir, es va quedar blanca, immòbil i amb els ulls esbatanats. Durant una temporada li van abaixar els fums.

Les grafies b i v

Final de curs

Organitzarem un ball per a la festa de final de curs i convidarem les famílies i els professors. Els que vam anar a la de l'any passat vam decidir que la nostra seria molt millor. Hi havia un grup que cantava fatal i les safates d'embotits, a part de pobres, van quedar buides en un moment. Quan la gent tot just començava a passar-s'ho una mica bé, algú va dir que a la plaça del poble tocava un grup genial i la meitat de la gent se n'hi va anar. Això no ens pot passar ni en broma!

Colònies

La mare m'ho va fer cabre tot a la motxilla però, quan es van acabar les colònies, a mi no m'hi cabia gairebé res. La roba bruta i arrebregada de deu dies feia més embalum que ben plegada. A més hi havia els treballs manuals que havíem fet: l'herbari, el mòbil, la samarreta pintada de colors, la bosseta aromàtica... Sort que les bromes, els tips de riure i els jocs no els vaig haver d'encabir perquè no es pot negar que n'hi va haver un munt. Segur que no oblidaré mai aquelles colònies.

La lletra h

Somnis

Tinc moltes ganes que arribi l'estiu. Poder-se estar còmodament assegut en una hamaca prenent una orxata, anar de revetlla per Sant Joan i tirar coets, banyar-se a la piscina encara que estigui plena com un ou, pujar a l'aplec de l'ermita de Sant Hug... Però ara per ara tinc prohibides les sortides amb els amics perquè encara hem de fer tots els exàmens. Això vol dir estudiar de debò i la veritat és que noto que les forces s'exhaureixen. Hauré de canviar d'estratègia i tenir molta habilitat a l'hora de copiar d'algun company.

Mals pensaments

Hi ha gent que porta adhesius al vehicle. A mi m'agradaria posar-n'hi algun, però el meu pare diu que el cotxe és seu i que no vol enganxar-hi res. Jo insisteixo argumentant que tothom en porta algun, però no hi ha res a fer. Aleshores ho deixo córrer per no trencar l'harmonia familiar. Ahir, però, em vaig posar a pensar què passaria si algú li enganxés un adhesiu. El trauria o el deixaria? O potser encara millor: si algú li pintava el cotxe, els adhesius podrien solucionar-ho...

L'apòstrof i el guionet en els pronoms personals

El substitut

Només d'arribar ja se'ls va posar tots a la butxaca. Mai no havien tingut un mestre amb tanta capacitat per comprendre'ls i al mateix temps per exigir-los treball i esforç. Explicant un tema era tan genial que, fins i tot l'Isaac, que sempre era l'últim de la classe, se l'aprenia en un moment. A les seves classes, ningú no gosava distreure's per no perdre's cap de les seves paraules. Quan va acabar-se-li la substitució, van escriure-li una carta molt emotiva per acomiadar-lo.

Posar-hi remei

L'àvia es queixa que no se'ns veu el pèl. Ja té raó, ja, la pobra, però no s'adona que entre els deures i les activitats no tenim temps per a gran cosa més. El pare diu que n'hauríem de deixar alguna, d'activitat. Però a mi m'encanta la música i no vull renunciar-hi. El meu germà no vol ni sentir-ne parlar: el futbol l'apassiona i, a més, l'entrenador va dir-li que seria titular tota la temporada. Davant de tot això, l'àvia va decidir posar-hi remei. Ve als meus assajos i procura no perdre's cap partit de futbol.

